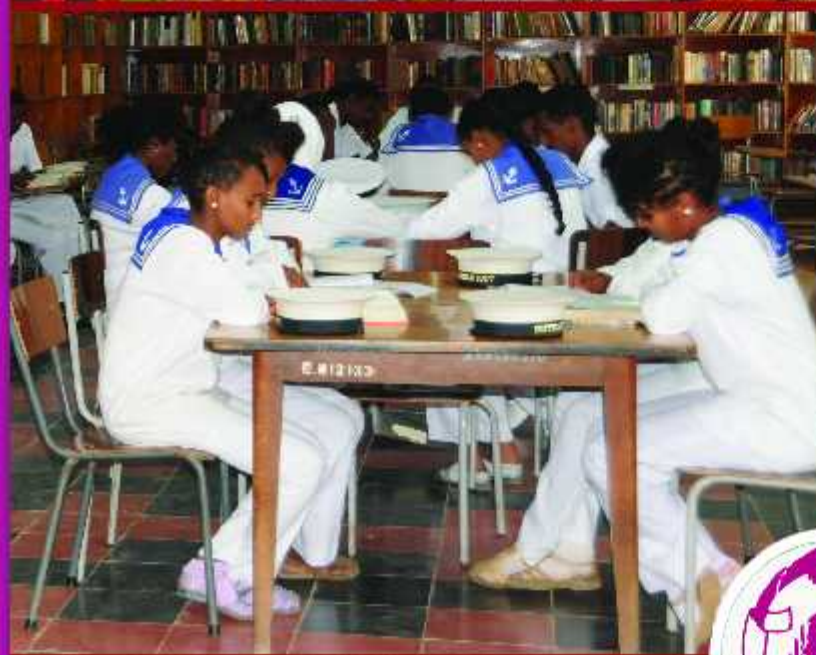

ኦግኔዘ

ዶቂ - ኦግኔዘ

www.shabait.com

www.nucw.org

ብመካኒያት መበል 40 ዓመት መሰረተ ሃማዳኤ
ቃለ-መሐትት መሰራተ ግንባርን መሐበርን

ብሃራዊ ማሕበር ደቂ-አንስትዮ ኤርትራ ዝዳሎ መጽሔት

ኣብዛ መጽሔትና ዘለኩም ርእይቶ፡
ኣበርክቶ ይኹን ነቐፌታ፡ በዚ ዝስዕብ ኣድራሻ
ልኣኹልና፡-

ኣድራሻና

ሃገራዊ ማሕበር ደቂ-አንስትዮ ኤርትራ

ፖ.ሳጹን፡ 239

ተሌ፡ 291-1-111134 - 291-1-118753

ፋክስ፡ 291-1-111140

መርቡብ ሓበሬታ ሃማደኤ

E-MAIL - nuew@nuew.org

WEB SITE - www.nuew.org

ኣሰናዳኢት

ፋጥና ዓብዱራሕማን

ምክትል ኣሰናዳኢት

ዊንታ ጉበራይ

ስኢሊ

አሃዱ ስኢሊ ክ/መ/ሓበሬታን ሃማደኤ

ለይኣውት

ኣብረህት ንጉሰ

ካቨር ዲዛይን

joሲ

ዘርጋሒ መጽሔት

200454/ 07121322

ትሕዝቶ

1. መግለጺ ሃማደኤ -----2
2. ሰታፌ ደቀንስትዮ ኣብ ቃልሲ ምስ ምውላድ
ህ.ግ. እዩ ክሕይል ጀመሩ!-----4
3. ደቀንስትዮ - ግንዲ ሕቐ ህዙቡን
መንግስትን ኢና!-----8
4. እቲ ዝጸበዩ ዓመት ሃማደኤ ኣብ ኣተሓሳስባ
ደቀንስትዮ ዘምጽኦ ለውጢ'ዩ! -----13
5. ጉዳይ ደቀንስትዮ ጉዳይ ሃገር ኩይኑ
ተሰሪሑሉ እዩ!"-----18
6. መስዋእቲ ማህጸን-----23
7. ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ፡-----25
ኣብ ሕግን ፍትሕን
8. ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ-----28
ካብ ናብ?
9. ግጥሚ፡ “ታ’ንል ኤርትራ”-----32

መግለጺ ሃማደኤ

ብምክንያት መበል 40 ዓመት ምስረታ ማሕበር

ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ንፍጽነት ካብ ዝፈጠሮም ዓቢይቲ ውዳበታት ሓደ፡ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ (ሃማደኤ) እዩ። ርግጽ እዩ፡ ቃልሲ ደቀንስትዮ ኤርትራ ንሃገራዊ ፍጽነትን ሰብአዊ ክብረትን፡ ቅድሚ ምምስራት ሃማደኤ ዝጀመረ ይኹንምበር፡ ምምስራት ሃማደኤ፡ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣብ ጽላል ሓደ ሃገራዊ ማሕበር ተጠርኒፈን፡ ንሃገራዊ ፍጽነት ኮነ፡ ንምርግጋጽ መሰልን ክብርን ጓለንስተይቲ ብዝሓየለን ዝተወደበን ኣገባብ ክቃላሳ ሰፊሕ ባይታ ዝፈጠረ ዓቢይ ታሪኻዊ ምዕራፍ እዩ ነይሩ።

ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ኣብቲ ስርዓት ደርግን ዓንገልቱን “ደጊም ሰውራ ኤርትራ ዝበሃል የለን - ኣብቂዑዮ” ዝብልሉ ዝነበሩ ዝጸንከረ መድረኽ ስትራቴጂያዊ ምዘላቕ 1979፡ ምዑታት ሓርበኛታት ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ኣብ ትሕቲ ጸላኢ ካብ ዝነበረ ከተማታትን ገጠራትን፡ ካብ ሓራ መሬትን ወጻኢ ሃገራትን፡ ኣብ ሜዳ ኤርትራ ተኣኻኺበን፡ ኣብ ትሕቲ ከቢድ ናይ ኩናት ሃዋህው ዝመስረትኦ ማሕበር እዩ።

ጉዕዞ 40 ዓመት ሃማደኤ፡ ዝያዳ ኩሉ ንሓይሊ ጥምረትን ውዳበን ኣጉሊሑ ዘርኢ እዩ። ሃማደኤ ነቲ ዝተበገሰሉ ዕላማን ዝተነበረሉ እምነትን ብግብሪ ንምጭባጥ ኣብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ንደቀንስትዮ ብምንቃሕን ብምውዳብን፡ ክንዮ ክለሰ-ሓሳባዊ ምውስዋስ፡ ደቀንስትዮ ኣብ ኩሉ ሃገራዊ ጉዳያት ብግብሪ እናነጠፋ፡ ንመሰለንን ጾታዊ ማዕርነተንን ክቃላሳ ሓይሊን ድርኺት ዝፈጠረ ማሕበር እዩ።

ሃገራዊ ፍጽነት ንምርግጋጽ ኣብ ዝተኻየደ ነዊሕን መሪርን ቃልሲ፡ ዝተራእየ ጀግንነት ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ኣብ ዘመናዊ ታሪኽ ህዝብታት ዓለምና ሓደት መዳርግቲ ጥራይ ዘለውዎ፡ ብርቂ ተርእዮ ብምዃን፡ ምጽብባቕ እውን ዘድልዮ ኣይኮነን። ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ኣብዚ ዝሓለፈ 29 ዓመታት መዋእል ምዕቃብ ልኡላውነትን ዳግመ ህንጻን እውን ረባሕታ መኸተ፡ ድርዲ ሰላምን ልምዓትን ምዃንን፡ ብግብሪ ኣመስኪረን እየን። እቲ ኣብ ኩሉ መዳያት ቃልሲን ህይወትን ማዕረ ደቂተባዕትዮ ኣሕዋተን ተሰሊፈን ዘጉልሑሉ ብቐዓት ከኣ፡ ንኣመለካኽታ ዜጋታት ብመሰረቱ ቀይሩ፡ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ጉዳይ ጾታዊ ማዕርነት ንብዙሕ ድሕረታት ዝሰገረ ምዕቡል ኣረኣኢያ ዘለዎ ሕብረተሰብ ክኸውን ኣብቂዕዎ ኣሎ።

ከም ውጽኢት ናይዚ ውዳብ ቃልሲ’ዚ፡ ደቀንስትዮ ኤርትራ ምዕራይ ተሳታፍነትን ዘረጋግጹሉ ጥራይ ዘይኮነ ብማዕረ ዝረብሓሉ ባይታ እውን ክፈጥር በቂዑ እዩ። መሰረት ናይ ኩሉ ምዕባለ፡ ትምህርቲ ስለዝኾነ፡ ኣብ መኣዲ ትምህርቲ፡ ተሳታፍነት ደቀንስትዮ ኣብ ኩሉ ደረጃታት ትምህርቲ እንተላይ ኣብ ኩለጃት ኣስታት 45% ምብጽሑ፡ ሓደ ካብ ድመቕ ውጽኢት ናይቲ ዝተኻየደ ጸዕሪ እዩ።

ተፈጢሩ ብዘሎ ሰፊሕ ዕድላት ሞያዊ ትምህርቲ እውን፡ ደቀንስትዮ ዝተፈላለዩ ሞያን ክእለትን እናቐሰማን እናመለኻን ብምምጻእ፡ እንተላይ ኣብቲ ንደቂተባዕትዮ ጥራይ ተሓዚኡ ዝነበረ ዕዮታት ርኡይ ለውጢ ይምዝገብ ኣሎ። በዚ ድማ፡ ሕብረተሰብ ኤርትራ፡ ምሕያል ዓቕሚ ደቀንስትዮ፡ ክንዮ ሰብአዊ መሰል፡ ደራኺ ዕብየት ምዃን ብግብሪ ይርኢ ኣሎ። ኣብ ኣገልግሎት ጥዕና ሞት ኣዴታት ንምንካይ ብዝተኻየደ ጸዕሪ፡ ኣብ 1990 መጠነ ሞት ኣዴታት፡ ካብ 100,000 ነብሰጾራት 1,590 ዝነበረ፡ ኣብ’ዚ ሕጂ እዋን ናብ ትሕቲ 240 ወሪዱ ኣሎ። ከም ክሸቦ፡ ትሕቲ ዕድመ መርዓን ካልእን ዝኣመሰለ ኣብ ልዕሊ ደቀንስትዮ ተጻዒኑ ዝጸንሐ ጎዳኢቲ ልምድታት ንምውጋድ ዝተኻየደ ቃልሲ ከኣ፡ ሕጋዊ ደገፍ ስለዝረኸበ፡ ኣዝዩ

ዘተባብሶ ውጪኢት ተረኺብዎ አሎ።

መበል 40 ዓመት ምምስራት ሃማደኤ፡ ዓመተ ዝኸሪ ጥራይ ዘይኮነ ዓመተ ገምጋም እውን እዩ። ርግጽ እዩ፡ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ብቃልሲን ግብራዊ ስራሕን፡ ማዕረ ደቂተባዕትዮ አሕዋተን ተሳተፍቲን ረባሕቲን ኪኾና ዘኸለን መሰላት ኣብ ኩሎም ሕግታት ሃገር ከምዝሰፍሩ፡ ሱታፌን መሰልን ደቀንስትዮ ዘረጋግጹ ፖሊሲታት ኣብ ኩሎም ጽላታት ተኣታትዮም ከምዝስርሓሎም ኣብ ምግባር ተዓዊተን እዮን።

ይኹንምበር እዚ ስለዝተገብረ፡ አግኢዘ ደቀንስትዮ ኣብ መወዳእታ ምዕራፍ በጺሑ ከበሃል ኣይከኣልን። ደቀንስትዮ፡ ኣብ ሕግታትን ፖሊሲታትን ሰፊሩ ዘሎ ማዕረ መሰልን ዕድልን ብግብሪ ከጥቀማሉ ዘኸለን ምዕራይን ተወዳዳሪን ዓቕሚን ብቕዓትን ናይ ምድላብ ዕማም፡ ሕጂ እውን ገና ኣበርቲዕካ ከስርሓሉ ዘለዎ እዩ። በዚ ድማ ትግባረ ፖሊሲታትን ሕግታትን ብተጨባጢ ውጽኢት እናተለከዐ፡ እቲ ዕላማ ቀጻሊ ጎስጓስን ስርዓተ ቁጽጽርን እናተገብረሉ ወትሩ ምኹላዕ የድልዮ።

ዝኸሪ 40 ዓመት ምምስራት ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ኣብዚ ተኸሲቱ ዘሎ ሓድሽን ትስፋውን መድረኽ፡ ብሓበንን ኩርዓትን ኣብ እንብዕለሉ ዘለና ኣጋጣሚ እምበኣር፡ ሃማደኤ ከሳብ ሕጂ ኣብ ዝተሓልፈ ጽንኩር መድረኻት፡ ኣብ ምርግጋጽ መሰልን ማዕርነትን ዝተረጋገጸ ዓወታት ብምዕቃብ ዝያዳ ንምምሕያሹ ኣብዘም ዝስዕቡ መዳያት ኣተኩሩ ከስርሕ መብጽዓኡ የሓድስ፡-

✦ ነቲ ዘሎ ምዕራይ ዕድላት ዘረጋግጹ ፖሊሲታትን ሕግታትን መንእሰያት ደቀንስትዮ ብኣድማዕነት ከጥቀማሉ ምእንቲ፡ ኣብ ዝለዓለ ናይ ምምራሕን ምውሳኔን ስልጣንን ከምኡውን ኣብቲ ልዑል ብቕዓት ዝሓትት ሞያታት ሱታፌ ደቀንስትዮ ንኸዓዝዝ ምድራኽ፡

✦ ጥዕና ህዝቢ ብሓፈሻ ጥዕና ደቀንስትዮ ድማ ብፍላይ ርኡይ ለውጢ ምምዝጋቡ፡ ጎዳኢ ልምድታት ነበረ ከኸውን ድልዱል ሕጋዊ ደገፍ ምርካቡ፡ ዘተባብሶ ምዕባለ ኮይኑ፡ ሓይልን ድርጊትን ወሲኹ ኣብቲ ዝድለ ደረጃ ከበጽሕ ምጽዓር፤

✦ ኣብ ትምህርቲ፡ ኣዋልድ ማዕረ ደቂተባዕትዮ ከስጉማ ተኸፊቱ ዘሎ ዕድልን ዝካየድ ዘሎ ጻዕርን ውጽኢቱን ዝምስገን ኮይኑ ከዕቀብን ዝያዳ ክሕይልን ኣብ መላእ ሕብረተሰብ ምጉስጓስ፤ ሱታፌ መንእሰያት ደቀንስትዮ፡ ኣብ ኩሉ ዓይነት ሞያታት ዝያዳ ንኸሰፍሕ ድፍኢት ምግባር፤

✦ ድኽነት ንምውጋድ ኣብ ዝትግበር ዘሎ ሃገራዊ ፕሮጀክታት ልምዓት ዘሎ ሱታፌ ደቀንስትዮ ዝያዳ ዓብዮ፡ ደቀንስትዮ ካብ ረብሓታቱ ተኻፊልቲ ዝኾናሉ ዕድላት ምርሓብ፤

ኣብ መደምደምታ፡ ሃማደኤ፡ ኣብዚ ዝሓለፈ 40 ዓመታት፡ ሃገራዊ ናጽነት ንምጉናጻፍን ምዕራይ ዕድላት ንመላእ ህዝቢ ብሓፈሻ ንደቀንስትዮ ድማ ብፍላይ ንምርግጋጽን ኣብ ዝተኻየደ ቃልሲ ዝተጻወቶ ተራ፡ ኣካል ዘኹርዕ ሃገራዊ ታሪኽና ኮይኑ፡ ሕጂ እውን “ጉዕዞ ንምሉእ አግኢዘ!” ኣብ ምዕራፉ ንምብጻሕ፡ ብቕዓት ተካእቲ መንእሰያት ብኹሉ መዳያት ብምድራዕ፡ ርሑስ መጻኢ ኣብ ምውሓስ እጃሙ ከበርክት ቃል ይሓቱ።

የሃና! ነታ ሽግ ናጻነትን ትእምርቲ ማዕርነትን ዘድምቑት ኤርትራዊት ጸላእተይቲ!
የሃና! ንመላእ ህዝቢ ኤርትራ!

“ሱታፌ ደቀንስትዮ ኣብ ታልሲ፡ ምስ ምውላድ ህ.ግ. እዩ ክሕይል ጀሚሩ!”

ዓብደልቃድር ኣሕመድ

ጸሓፊ ህግደፍ ኣቶ ኣልኣሚን መሓመድ ሰዲድ

♦ ተሳትፎ ደቀንስትዮ ኣብ ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ መዓስ ጀሚሩ ክንበል ንኽእል?

ብዙሕ ሰብ ተሳትፎ ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ኣብ ብረታዊ ቃልሲ ኣብ 1970ታት ዝጀመረ ይመስሎ ይኸውን። ሱታፌ ደቀንስትዮ ኣብ ብረታዊ ቃልሲ ግን ኣብ መፋርቕ 1960ታት ኣብ ግዜ ክፍልታት እዩ ጀሚሩ። ይዝከረኒ ኣብ 1964/65 ኣብ ብረታዊ ብዓብደልከሪም ኣሕመድ ትምራሕ ዝነበረት ሳልሳይቲ ክፍላ፡ ሰለስተ ተጋደልቲ ኣዋልድ ነይረን። ድሓር ግን ምስቲ ኣብ ሰውራ ኤርትራ ኣብ መንጎ ክፍልታት ዝተላዕለ ሽግራት፡ እተን ደቀንስትዮ ብዙሕ ከይጸንሐ ናብ ሰምሰም ዝበሃል መዓስከር ላጀኢን-ሰዓን ከይደን። እቲ ዝነበረ ፖለቲካዊ ኩነታት ናይቲ ሰውራ ኣይሓዘንን። ኣብቲ ግዜቲ ናይዘን ደቀንስትዮ ናብ ሜዳ ምስላፍ ንብዙሕ ሰብ ይግርሞ ነይሩ።

ቅድሚ ሰውራ ናብ ዝነበረ ታሪኽ እንተርኣናውን ብዝተወደበ መልክዕ ድኣ ኣይኹንምበር፡ ኣብያ ደቀንስትዮ ንመግዛእቲ ዘመልከት ታሪኽ ኣብ ኣፋውያን ግጥምታት ዝተፈለለዩ ቋንቋታት ሃገርና ንረኩብ ኢና። ኣብ ደንካልያ፡ ሰምሃር ደቡብ፡ ባርካን ካልእ ከባቢታትን ኤርትራ፡ ኣንጻርቶም ክጨውዩዎን፡ ከም ጊላ ክሸጡዎንን ከይምቶም ክገብሩዎንን ዝፍትኑ ዝነበሩ ደራቡሽን ጣልያንን ካልኣት ዝእትን ዝነበረን ተቓውሞ ዝገልጽ ታሪኻት ኣሎ። ጥርኑፍ ወይ ውዱብ ተቓውሞዩ ነይሩ ክበሃል ኣይከኣልን። ቡብውልቀን ዘርእይኦ ዝነበራ

ተቓውሞ ክኸውን ይኸእልዮ። ናይ ገለ ካብዘን ደቀንስትዮ ጀግንነት ዝገልጽ ኣፋዊ ግጥሚታት ኣብ ቋንቋታት ሳሆ፡ ትግረ፡ ብሌን፡ ትግርኛን ካልኣትን እናተወራረሰ ዝመጸ ዘንታታት ኣሎ።

ልዑል ውዳበ ዘለዎ ተሳታፍነት ደቀንስትዮ ኣንጻር መግዛእቲ ዝተራእየሉ መድረኽ ምስ ምውላድ ህዝባዊ ሓይልታት ኣብ ቀዳሞት ዓመታት 1970ታት እዩ። ዝእቲ ኣብ ገጠራት ይኹን ከተማታት ኤርትራ ዝፍጽምዎ ዝነበሩ ቅትለትን ግፍዒን ከም ሳዕቤኑ ዝተራእየ ስደትን፡ ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ኣንጻር መግዛእቲ ብረት ኣልዒላ ከትቃለስ ካብ ዝድረኽ ምክንያታት ሓደ እዩ። ካብ 1972/73 ክሳብ 1977 ኣብ ዝነበረ ዓመታት ከኣ እቲ ተሳታፍነትን ቀስ ብቐስ እናማዕበለን እናሓየለን ክመጽእ ተራእየ።

ኣብ መፋርቕ ሰብዓታት፡ ኣብ ትሕቲ ጽላል ተጋደሎ ሓርነት ኤርትራ ዝቐመ፡ “ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ” ኤርትራ ነይሩ እዩ። በዓል ዛህራ ጁብርን ኣምና መለኪንን ካልኣትን ዝመርሐኦ። እቲ ማሕበር ኣብ ምድራኽ ቃልሲ ደቀንስትዮ ኣንጻር መግዛእቲ ናቴ እጃም ነይርዎ እዩ። ኣብ 1976 ኣንጻር መግዛእቲ ናይ ደርግ ኣብ ዝካየድ ዝነበረ ቃልሲ ኮነ ኣብ መንጎ ሓይልታት ሰውራ ዝነበረ ኩነት ሓድሕድ ደው ኣብ ምባል፡ ዓቢ ተራው ተጻዊተን እዩን። እቲ ምንቅስቃስን ውዳበን ኣብ ወጻኢ ሃገራት ኣብ ከም ዒራቕ፡

ሰርያ፡ ኩዌት፡ ሊባኖስ ካልኣት ሃገራት ኣዕራብን ዝነበራ ደቀንስትዮ ዝጥርንፍ እዩ ነይሩ።

እቲ ዝሓየለን ዝሰፍሐን ሱታፌ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣብ ቃልሲ፡ ምስ ምሕያል ውድብ ህዝባዊ ግንባር ዝመጸ እዩ። እቲ ውዳበ፡ ቡባቕሩብ እናሰፍሐን እናሓየለን ብምምጻእ፡ ኣብ 1979 ኣብ ዓራግ፡ ሳሕል ኣብ ዝተካየደ ጉባኤ ንሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ብምምስራት፡ ናይ መወዳእታ መልክዑ ሓዘ።

♦ ኣመለካኸታ ህዝባዊ ግንባር ኣብ ሕቶ ደቀንስትዮ ከመይ እዩ?

ኣመለካኸታ ህዝባዊ ግንባር ኣብ ጉዳይ ደቀንስትዮ ንጹር እዩ። ደቀንስትዮ ፍርቂ ሕብረተሰብ ኤርትራ እዩን። ነዚ ፍርቂ ዓቕሚ ሕብረተሰብ ከየሳተፍካ፡ ኩበጻኡ ዝኸእል ምዕባለ የለን ኢሉዮ ዝእምን። ብኣፍ ዘይኮነ ድማ፡ ብግብሪ ኣብ ኩሉ መዳያት ንትግባረኡ ይሰርሕ ነይሩ። ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ

አንጻር ድርብ ጭቆና ማለት አንጻር መግዛእቱን ተባዕታዊ ልዕልናን ተቃላሳ መሰላ ከተረጋግጽ ድማ ባይታ ፈጠሩ። ብዙይካዚ ብአመለካኸታ ህዝባዊ ግንባር ሕቶ ጓለንበትይቲ ማሕበራዊ ሕቶ ጥራይ ዘይኮነ ሕቶ ድሕነት ሃገርውን እዩ። ጓለንበትይቲ ፍርቂ ኣካል ሕብረተሰብ እያ ንብል እንተለና፡ ፍርቂ ከፋል ሕብረተሰብ እንተተገለሉ፡ ድሕነት ናይቲ ፍርቂ ኣካል ሕብረተሰብ ኣሎ ከትብል ኣይትኸእልን። ነዘን ሰለስተ ኣገደስቲ

♦ **ብግብሪ ንምፅዋቱ ከሳብ ከንደይ ተሰራሕሉ ከንብል ንኸእል?**

ከምቲ ኣቐዲመ ዝገለጽከዎ እቲ መስርሕ ነዊሕ እዩ። ግን ተበረሰና፡ ጽቡቕ ኣንፈት ሒዝና ድሓን ሰጥምና ኣለና ከንብል ንኸእል። ሚኒስትር ካብ ሚኒስትር መሰል ደቀንስትዮ ኣረጋገጽና ኣልና ኣይንጀሃርን። ብቐጻሊ ቃልሲ ዘድልዮ መስርሕ እዩ። እቲ ባይታ ተፈጠሩ ስለዘሎ ግን እታ ጓለንበትይቲ ተቢዓን ሓይላን ከትሰርሕን ንመሰላ ብግብሪ

ከኣ ብትምህርቲ ይኹን ብስራሕ በርቲዎን ዓቕመን ኣሓይሉን ንመሰሉን ብግብሪ ኪቃለሳን ነቲ ተፈጠሩ ዘሎ ዕድል ብግብሪ ከጥቀማሉን የድሊ።

♦ **ድሕሪ ናጽነትከ ስታፌ ደቀንስትዮ ኣብ ኩሉ መዳዩት ከመይ ይግምገም?**

ንጓለንበትይቲ ኣብ ውሻጠ ጥራይ ዝድርት ኣረኣእያ ሕብረተሰብ ተሰይሩ፡ ኤርትራዊት ጓለንበትይቲ ማዕረ ደቂተባዕትዮ ትመሃር፡ ተገልግል ኣላ። ብፍላይ ስታፊኣን ኣብ ሃገራዊ ኣገልግሎት ሓደ ፍሉይ ተኣምርዮ ከበሃል ይከኣል። ብውልቂውን እንተረኣና ኣብ ብዙሕ ዓውድታት ዋላ እቲ ብጓለንበትይቲ ኣይድፈርንዮ ዝበሃል ሞያታት ከም ምብራር ነፋሪት፡ ከም ምምራሕ መራኽብ ደቀንስትዮ ይሳተፍኦ ኣለዎ። ኣብ ውትህድርና፡ ሕክምናን ካልእ ኩሉ ሞያታትን ዘሎ ተሳታፍነት ደቀንስትዮ ቀለል ኣይኮነን። ኣብ ኩሉ ደረጃታት ኣካዳምያዊ ትምህርቲ፡ ስታፊኣን ልዕሊ 40% በጺሑ ኣሎ። እዚ ናብ 50% ኩብ ኢሉ፡ ምሉእ ብምሉእ ምስ ናይ ደቂተባዕትዮ ክመዓራረ ኣለዎ። ኣብ መወዳእታ ከኣ ናብቲ ዝድለ ደረጃ ማዕርነት ኩብጻሕ ይከኣል። ምስዚ ተኣሳሲሩ፡ ተራ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ (ሃማደኤ) ካብቲ ዘለዎ ዝዩዓ ክሕይል፡ ነቲ ዘሎ ጸገማት ፈቲሹን ኣጽኒዑን ብዝሓየለ ድርኪት ነቲ ዝዓለሞ ሸቶታት ኣብ ምውቃዕ ኣበርቲዑ ከነጥፍ የድሊ።

♦ **ምስ ካልኣት ኣብ ኣፍሪቃ፡ እስያ ይኹን ካልእ ከባቢታት ዓለምና ሰውራ ዘካየዳ ሃገራት ከረኣ ከሎ ስታፊኣን ደቀንስትዮ ኤርትራ ደረጃኡ ከመይ ትግምገም?**

ኣዚዮ ልዑልዮ። ናይ ኤርትራዊት ጓለንበትይቲ ተራ ኣብ ሰውራ ምስ ናይ ካልኣት ሃገራት ከተነጻጽር ከለኻ ናይ ሰማይን ምድርን ፍልልይ ኣለዎ። ልክዕዮ ኣብ ኣልጀሪያ፡ ኣንሃላ፡ ደቡብ ኣፍሪቃ፡ ዚምባብወ፡ ደቡብ

ነገራት ከንሕዘን እንተኸእልና፡ እቲ ውድብ ይኹን እቲ መንግስቲ ብዛዕባ ደቀንስትዮ እንታይ ከምዝሓሰብ ክበርሃልና ይኸእልዮ። ካብዚ ኣጠማምታዚ ብምብጋስ ከኣ፡ ማዕረ ስራሕ፡ ማዕረ ደሞዝ፡ ማዕረ ተሳታፍነት ኣብ ፖለቲካዊ ህይወት፡ ማዕረ ተሳታፍነት ኣብ ቁጠባዊን ማሕበራዊን ዕማማት ንምርግጋጽ እቲ መንግስቲን ግንባርን ዝሰርሕሉ እዩ። ነዊሕ ጻዕርን መስርሕን ዝሓትት ቃልሲ እዩ። ኣብ ውሽጢ እቲ ፖለቲካዊ መስርሕ ከኣ ጓለንበትይቲ ተራ እናልዓለ ከምዘኸይድ ከትገብር ከትከእል ኣለዎ። መሰልን ማዕርነትን ኣብ መወዳእታ ብተሳታፍነትን ብብቐዓትን እዩ ዝረጋገጽ። እዚ ኣመለካኸታ ህዝባዊ ግንባር ኣብ ጉዳይ ደቀንስትዮ፡ ኣብ ሃገራዊ ቻርተር ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሒን ብንጽር ሰፊሩ ዘሎ እዩ።

ከተረጋግጽን ከትከእል ኣለዎ።

ሓደ ካብቲ ህዝባዊ ግንባር፡ ስታፊ ደቀንስትዮ ኣብ ፖለቲካዊ መስርሕ ንምትብባዕ ዘተኣታተዎ ኣገባብ፡ ሰላሳ ካብ ሚኒስትሮ ናይ ፖለቲካዊ ስርሓት ንጓለንበትይቲ ከምዘሕዛእ ምግባር እዩ። ኣብነት ኣብ ዝኾነ ምርጫ 30% መናብር ንደቀንስትዮ ምሕዛእ ኣብ ዝኾነ ዓለም ኣይተራእየን። እዚ ገና ኣብ ግዜ ብረታዊ ቃልሲ እንከለና ዝተኣታተወ እዩ። ኣብ ናይ ባይቶ ምርጫ ንኡበነት፡ ኣብቲ ሰላሳ ካብ ሚኒስትሮ ንሓድሕድን እየን ዝወዳደራ፡ ኣብቲ ሰብዓ ሚኒስትሮት ከኣ ምስ ደቂተባዕትዮ ይወዳደራ። እዚ ጓለንበትይቲ ንኺይትውጻዕ ዝተፈጥረ ባይታ ኮይኑ፡ ቀለል ነገር ኣይኮነን። እዚ ሓደ ካብቲ ግዴታ ወይ ስራሕ ናይ ህዝባዊ ግንባር እዩ። ንሳተን

የመን፡ ፍልስጤምን ካልአትን ኣብ ዝነበሩ ሰውራታት ተሳታፍነት ደቀንስትዮ ነይሩዮ። ግን ብዓቕን ይኹን ብኣድማዕነት ኣበርክቶ ኣዝዩ ትሑት እዩ ነይሩ። ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ኣብ ሰውራ ዝነበራ ተራን እጃምን መዳርግቲ ዮበሉን። ህዝባዊ ግንባር ተራ ጓለንስተይቲ ብዝለዓለን ብዝሓየለን ብዝተዓጸጸፈን ደረጃ ክሕይል ዝገበረ ውድብ እዩ። እቲ ኣብ ሰውራ ዝተራእየ ሱታፌ ድሕሪ ናጽነት እውን ቀጺሉ እዩ። ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ፡ ኣብ ትምህርቲ ኣላ፡ ኣብ ሕርሻ ኣላ፡ ኣብ ሕክምና ኣላ፡ ኣበይከ ዘየላ - ኣብ ኩሉ ኣላ።

♦ ተራደቀንስትዮ ኣብ ምዕቃብ ልኡላውነት ሃገርከ?

ልኡላውነት ሃገር ምዕቃብን ምውሓስን ክንብል ከለና ነቲ ወተሃደራዊ ሽንኹ ጥራይ ዘይኮነ ነቲ ናይ ልምዓትን መኸተን ቃልሲ ውን ዘጠቓልል እዩ። ተራ ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ኣብዚ ዝሓለፈ ናይ መኸተን ልምዓትን ጉዕዞ ኣዝዩ ልዑልን መዳርግቲ ዘይርከብን እዩ ነይሩ። ልክዕ ከም ኣብ ምምጻእ ናጽነት፡ ኣብ ግዜ ወራር ወያነ፡ ልኡላውነት ሃገር ኣብ ምውሓስ ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ዕዙዝ ግደ ከምዝነበራ ኩሉ ዝርአዮን ዝፈልጦን እዩ። ሕጂ እውን ኣብ ኣይልታት

ምክልኻል እንተመጸእና፡ ዝግባእ ስልጠናታት ወሲዶል ኣብ ኣይሊ ባሕሪ መራሒት መርኩብን ፈጣን ጃልባን፡ ኣብ ኣይሊ ኣየር ኣብራሪት ነፋሪት ኮይና ትሰርሕ ጓለንስተይቲ ምርኣይ ልምድ እዩ። ኣብ ልምዓታዊ ስርሓት እውን፡ ዘዋሪት ዶዘርን ትራክተርን ካልእ ሕርሻውን ህንጻውን ማሺኒራታት ሓዛ እጃማ ኣብ ምብርካት ትርኩብ። እዚ ግብራዊ ተሳታፍነት ዚካተት ዘለዎ ንሓዕሊ ክኸውንዮ እቲ ትጽቢት ዝግበር። ክሳብ ሕጂ ተበጺሑ ዘሎ ምዕባለ ከኣ ተስፋ ዝህብ እዩ።

እተን ኣብ ወጻኢ ዝርከባ ድማ ብተመሳሳሊ፡ ብልዑል ሃገራዊ ወኒ፡ ብንዋትን ሞራልን ዝነበረን ኣበርክቶ ዓቢ እዩ። ማዕከን ምክልኻል ሃገር ኣብ ምስላን ዝገበርኦ ወፊያ፡ ንስድራቤት ስውኣትን ደቂስውኣትን ንማሕበር ስንኩላን ተጋደልቲ፡ ዓቕሚ ኣብ ውሽጢ ሃገር ዘለዋ ደቀንስትዮ ክብ ንምባል ካልእን ዝገበርኦ ኣበርክቶ ቀሊል ኣይኮነን። ዓቢ ጽልዋ እዩ ነይሩዎ። ኣብቲ ናይ እገዳ እዋን ኣብ ጀኔቫ፡ ኒዩዎርክን ካልኣት ዝተፈለለያ ከተማታትን ኣብ ዝካየድ ዝነበረ ሰላማዊ ሰልፊታት ቁርን ቀዝሕን ሃሩርን ከይዓገተን መዓልቲን ለይትን ድምጺን ብዓውታ እናስመዓ መኪተን እዮን።

ብሓፊሻ ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ፡ ኣብ ግዜ ገድሊ ይኹን ብድሕራሉ ብህይወታን ንበረታን ንሃገር ተወፊያ እዩ። ብዙሓት ኣብነታውያን ደቀንስትዮ ምጥቃስ ይከኣል እዩ። ንኣብነት ብዛዕባ ሓንቲ ኣብዚ ቀረባ እዋን ዝተሰወአት ብጸይቲ ከዕልለኩም። ብጸይቲ ኣሰረስ ገብረእየሱስ መንእሴይ እንክላ ብነርስ ተመሪቓ ስራሕ ዝጀመረትን ኣብ መፋርቕ ሰብዓታት ኣብ ቃልሲ ክትሳተፍ ዝተወደበትን ዜጋ እዩ ነይራ። ኣብ ግዜ ደርግ፡ ኣብ ኢድ ጸላኢ ዝወደቐ ኤርትራውያን ተጋደልቲ ኣብ ዝተኣሰርሉ ኣብያተ ማእሰርቲ እናኸደት ትሕክምን ምስ ሜዳውን ርክብ ትገብርን

♦ ተራ ኣብ ወጻኢ ሃገራት ዝርከባ ደቀንስትዮ ኤርትራ ኣብ መኸተ ኣንጻር እገዳን ካልእ ሃገራዊ ጉዳያትን ከመይ ይግምገም?

ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ኣብ ውሽጢ ሃገር ትሃሉ ኣብ ወጻኢ ዝያዳ ኩሉ ብጽንዓታ እዩ ትልል። ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝርከባ ደቀንስትዮ ኣብ እዋን መኸተ ንልኡላውነት ሃገር፡ ኣብ ልዕሊ'ቲ ዝጠቐስናዮ ቀጥታዊ ስታፌ፡ ንደቀን እናተባብዓ፡ ሃገሪይ ስልማተይ' እናበላ ዝገብርኦ ዝነበራ ወፊያታት ቀሊል ኣይኮነን።

ነይራ። ከነታት እናጸንከረ ከይዱ። ምስጢራዊ ስርሐ ብጸጥታ ናይ ደርግ ምስተፈልጠ ከኣ፡ ሃዲማ ንሱዳን ተሰዲዳ። ኣይጸንሐትን ናብ ስዑድያ ሰጢራ። ካብ መወዳእታ ሰብዓታት ክሳብ 1996 ኣብ ሱዳን ደኒሩ። ኣብ ስደት ኣብ ዝነበረትሉ ዝዘውን እቲ 'ኩሉ ንሃገሪይ' ዝብል ተወፋይነታን ኣበርክቶኣን ኣየቋረጸን። ኣብዚ ኣብ ኣስመራ መጽሊሊ ዝኾና ዝ

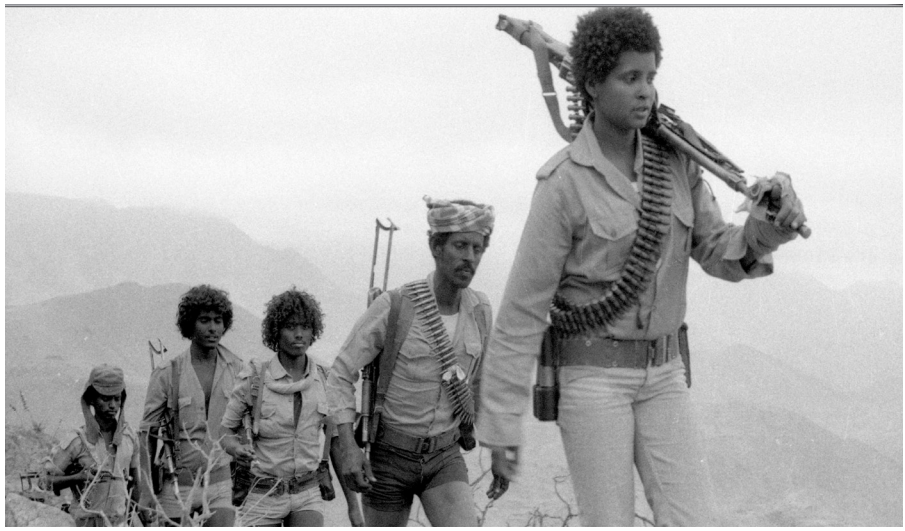
ናይ ህዝባዊ ግንባር ምዃኑ ምርዳእ የድሊ። ከም ማሕበር ኣብ መዓልታዊ ስርሓት ናቱ ናጽነት ኣለዎ፡ ባጀቱ ድዩ ፕሮግራማቱን ማእከቱን ግን ብመስመር ህዝባዊ ግንባር እዩ ዝምራሕ። እዚ ዝኾነሉ ቀንዲ ምክንያት፡ እቲ ውዳዕ ከነት ከምኡ ስለዝኾነ እዩ። ከምቲ ተደጋጊሙ ዝግለጽ እዚ ሃገርዚ ህዝባዊ ግንባር ዘቐም ሃገር እዩ። ህዝባዊ

ባይታ ምፍጣር ሓላፍነቱ እዩ። ምክንያቱ ጉዳይ ደቀንስትዮ ብዓቢኡ ምስ ሕቶ ሃገራዊ መንነትን ሃገራዊ ድሕነትን ዝተኣሳሰር ስለዝኾነ።

ኣብ ልዕሊ ኤርትራን ህዝባዊ ግንባርን ክካየድ ዝጸንሐ ወተሃደራዊ ምትኹታኹን ከም እገዳ ዝኣመሰለ ተጽብኢታትን ዜናዊ ጸለመን ዲፕሎማሲያዊ ከበባን ካልእን ኣብዚ እዋንዚ ፈሊሉን ተቐንጢጡን እዩ። ኣብ ሓድሽ መድርኽን ሓድሽ መዋእልን ኢና ንኡቱ ዘለና። ኣብዚ ሓድሽ መዋእል ድማ፡ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ (ሃማደኤ) ኮፍ ኢሉ ከነታቱን መደባቱን ክግምግም ክኸእል ኣለዎ። ድኹምን ሓዩልን ጎድንታቱ ብዝገባእ ገምጊሙ፡ ንተራን ኣበርክቶን ደቀንስትዮ ዝያዳ ክድርኽ፡ መጻኢ ናይቲ ማሕበር ይኹን እንታይ ክመስል ከምዘለዎ ከነጽር ክኸእል ኣለዎ እብል። እቶም ዝሰርዎም መደባትን ንጥፈታትን ከኣ እዋናውያን፡ ንጹራትን ተተግበርትን ኮይናም፡ ንሕቶ ደቀንስትዮን ሃገርን ክምልስ ዝኸእል ክኸውን ኣለዎ።

♦ ኣብ መወዳእታ ከተመሓለፎ እትደሊ መልእኽቲ?

ኣብ መወዳእታ፡ ኣብ ሓድሽ መዋእልን ሓድሽ መድርኽን ኣቲና ኣለና። ንክብርታትናን ጽንዓትናን ሓድነትናን ዓቂብና ንርህው መጻኢ ንበገስ ክብል እደሊ። ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ከኣ ከምቲ ኣብ ምምጻእ ናጽነትን ምውሓስ ልኡላውነት ሃገርን ብግብሪ ዘርኣኹዮ ጽንዓትን ተወፋይነትን፡ ኣብዚ ሓድሽ መዋእልውን ተራኪን ኣበርክቶኹን ኣዕዝዝዮ እናበልኩ፡ ንሃማደኤን ንመላእ ደቀንስትዮ ኤርትራን እንቋዕ ናብ መበል 40 ዓመት ምምስራት ሃማደኤ ኣብጻሓና ኣብጽሓክንን ክብል እደሊ - የቐንዳለይ።

ኣስራሓ ትኑበር ነይራ። ክሳብዚ እዋንዚ ሓዳር ይኹን ውላድ ኣይነበራን። ዕድመኣ ምሉእ ንሃገርያ ወፊያዮ። ኣብ መወዳእታ ከኣ ቅድሚ መስዋእታ ነቲ ዝነበራ ዝ ብስም ደቂ ሰወኣት ፈሪማ ንመንግስቲ ኣረኪባቶ። ካብዚ ዝዓቢ ሃገራውነትን ጅግንነትን የለን። እዚ ከም ኣብነት ዝጠቐስኩዎ እዩ እምበር፡ ከም ብስራት ዝኣመሰላ ውፋያት ደቀንስትዮ ኣብ ዝተፈላለዩ ቦታታት ኤርትራ ብጠዘሒ ኣለዎ።

♦ ኣብዚ ሕጂ ተኣቶ ዘሎ ሓድሽ ናይ ሰላም መድርኽ፡ ተራ ደቀንስትዮ ብሓፈሻ ተራ ሃማደኤ ከኣ ብፍላይ፡ ከመይ ክኸውን ኣለዎ ትብል?

ናብ መልሲ ቅድሚ ምእታወይ፡ ብዛዕባ ሓንቲ ክትበርህ ዝግበኣ ነጥቢ ኣልዒለ ክዛረብ። ፈለማ ሃማደኤ ሓደ መሓውር

ግንባር እንተዘይህሉ እዚ ሃገርዚ ብርግጽ ኣይምሃለወን ነይሩ። ህዝባዊ ግንባር ናጽነት ጥራይ ዘይኮነ ብዓቢኡ ሃገር እዩ ኣምጺኡ። ተሳትፎን መስዋእትን ጽንዓትን ኣባላት ህዝባዊ ግንባርዮ ነዚ ሃገርዚ መስራትዎ። እንተላይ እታ ኣብ ውሽጢዚ መስርሕዚ ዕዙዝ ኣበርክቶ ዝነበራ ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ። ስለዚ ጉዳይ ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ካብዚ ውዳዕ ከነታትዚ ኣውጺኣ ንበይኑ ነጻልካ ዝርኣ ኣይኮነን። ስለዚ ከኣዩ ሃማደኤ ከም ካልኦት ናይ መንእሰያት፡ ሰራሕተኛታት ስንኩላንን ማሕበራት፡ ሓደ ካብ መሓውራት፡ ህዝባዊ ግንባር ኮይኑ ዝንቀሳቐስ።

ናብታ ሕቶ ከምለስ፡ ኣብዚ ኣቲናዮ ዘለና ሓድሽ መድርኽ፡ ተራ ደቀንስትዮ ቀሊል ኣይኮነን። ህዝባዊ ግንባር ንሃማደኤ ዘድሊ ዕድላት እናኸፈተ ናታተን ተራ ዘረጋግጹሉ

“ደቀንስትዮ - ዓንዲ-ሕቅ ህዙብን መንግስትን ኢና!”

ቀዳመይቲ አደ-መንበር ሃማደኤ
ሚ/ር ልኡል ጉበረአብ

ብዮሴፍ ሃይለማርያም

አግክፍ ደቀንስትዮ ንምርግጽ ኣብ ዝተኸየደ ነዊሕን መሪሕን ቃልሲ፡ ኣብ ቅድመ ግጥም ተሰቢ፡ ኣብ ምንቃሕን ምውዳብን ደቀንስትዮ፡ ዕድመኣ ዝወፈሶት ኢያ፡ ቅድምን ድሕርን ናጽነት፡ ደቀንስትዮ ኤርትራ ኣብ ውሻጣ ወጸኣን ንናጽነትን መሰረት ተባብሮ ከታላላቅ ለጃም ኣበርኪታ፡ ዝበዛኦ ናይ ሰራሕ ግዜ፡ ነቲ ኣብ 1979 ዝኸመ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ብተወፋይነት ኣብ ምምራሕ ስለዘሕለፈቶ ድማ፡ ኣብ ኣኢምሮ ደቀንስትዮ ሃገርና ፍሉይ ቦታን ዝኸርን ኣለዋ፡ ኣብዚ ግዜዚ፡ ሚኒስተር ዕዮን ማሕበራዊ ድሕነትን ብምዃን ንህዝባን ሃገርን ተገልግል ኣላ - ወ/ሮ ልኡል ገበርኣብ፡ መጽሐፍት ኣግክፍ፡ መገል 40 ዓመት ምምህራት ሃማደኤ ኢጋጣሚ ብምግባር፡ ዝህ ኣደን ሓፍትን፡ ተጋዳሊትን መራሒትን ዝኹኡት ገዲምን ወፍይትን ጸላእነቲይቲ፡ ከብርቲ ጋሻ ጌራታ ኣላ - ሰናይ ንዝብ፡-

*** ኣተዓባብያኹን ኣሰላልፋኹን ናብ ቃልሲን ከትገልጽልና?**

- ዝሃብኩምኒ ዕድል ኣመስግን፡ ካብ ማእከላይ መካብብሮ ዝኸበርም ስድራ ኣብ ኣስመራ ተወለደ ዓብዮ፡ መባእታን ማእከላይን ደረጃ ትምህርቲ ኣብ ቤት ትምህርቲ ኣብ ኮምቦኒ ተማሃረ፡ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቲ ኣብ ቤት ትምህርቲ ቀይሕ ባሕሪ ቀጸለ ክሳብ II ክፍሊ ምስተማሃርኩ፡ ብሰንኪ'ቲ ኣብ 1975 ዝኸበረ ኩነታት፡ ትምህርቲይ ኣቋጸጸ ኣብ ህዝባዊ ግንባር ተወዲበ፡ ኣብ 1976 ድማ ተሰለፈ፡ ድሕሪ ናጽነት፡ ናይ 12 ክፍሊ ትምህርቲይ ዛዚመ፡ ቀጸለ፡ ምስ ኣፕን ዩኒቨርሲቲ ናይ ዓዲ እንግሊዝ ብናይ ርሕቀት ትምህርቲ

ክልተ ዓመት ኤም.ቢ.ኤ ተማሃረ፡ ግና እቲ ትምህርቲ ስለዘቋረጸ፡ ዳግማይ ምስ ኢታባሰካ - ካናዳዊት ዩኒቨርሲቲ፡ ብዓውዲ 'መጽናዕቲ ማዕርነት' (Equity Studies) ብማሕበራዊ ስነፍልጠት ብደረጃ ማስተርስ ወዲኣ፡ ኣብ ማሕበራዊ ሂወተይ፡ ኣብ ሜዳ ተመርዕዮ፡ ስለስተ ኣወዳት ወለደ፡ ናጽነት ርእየስ ድርጅታን እኖ-ሓጎ ኮይነ ኣለኹ፡

*** ምስ ተሰለፍኪ፡ ገድሊ ከመይ ጸኒሐኪ?**

- እታ ቅድሚ ምስላፊይ ዝኸበረትኒ ናይ ሓደ ዓመት ውዳብ፡ ኣዝያ ሓጺዛትኒያ፡ ዓለምትናን ኣብታ ዝተመደብኩላ ጋንታ ዝኸበራ ደቀንስትዮ ተጋደልትን ወጥን፡ ጽቡቕ ተቐቢለም ስለዝሓብሩኩኒ፡ ናብራ በረኻ ብዙሕ ኣይከበደንን፡

*** ኣመጽጽኣኹን ናብ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ከመይ እዩ ነይሩ?**

- ድሕሪ ተዓሊም፡ ኣብ ኣሃዱ ህዝባዊ ምምሕዳርየ ተመዲበ፡ ኣብ ሳሕልን ኣፍዓብትን ኮይነ፡ ነቲ ናይ ምውዳብ ስርሓት ክነጥፈሉን ክመሃረሉን ዕድል ረኺበ፡ ሽዑ፡ ደቀንስትዮ ካብ ዝሓን ወጸኣን ክእከባን ክመሃራን ከበደ፡ ዩኒየሩ፡ ብድሕሪ ሰብኡተን፡ ናብኣተን እናኸደናን ዝሓን እናወዳልናን ግን፡ ክንውድብን ክኣልና፡ ብናይ ሓባር ጻዕሪ፡ ካብ ውሻጣ ከምዝወጸኣ ስለዝተገባረ፡ ብብቕሩ ብጉዳይ መሰላተን ክለዓልን ክስርሓሉን

ጀሚሩ፡ ውዳብ ደቀንስትዮ፡ ንሃገራዊ ናጽነት ንምቅላስ ጥራይ ዘይኮነ፡ ማሕበራዊ ፍትሕን ቁጠባዊ መሰላትን ብፍላይ ማዕርነት ደቀንስትዮ ንምርግጽ ዝዓለመ ምዃኑ እናተነጻረ መጸኡ፡ እቲ ናይ ውዳብ መስርሕ ጽቡቕ ኣብ ዝኸደሉ፡ ካብ ህዝባዊ ምምሕዳር ወጸኣ ካድር ክመሃር ኣብ መበል ታሽዓይ ዙርያ ናብ ባቕሽ ከይደ፡ ንሓጸር ግዜ ኣብ ሓይልታት - ብርጌድ 31 - ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል ተመዲበ፡ ኣብ ሓይልታት ፈለማ ተራ ተጋዳሊት፡ ዳሕራይ ኮሚሰር ጋንታ ኮይነ ሰራተ፡

ኣብ 1978፡ መስራቲ ጉባኤ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኣብ ከረን ክካየድ ምድላዎት ተጻፊኡ ነይሩ፡ ብሰንኪ'ቲ ዝሰዓበ ወተሃደራዊ ኩነታት ስትራተጂያዊ ምዝላቕ ግን ክካየድ ኣይከኣለን፡ ናይ ኩናት ሃዋህው እኳ እንተነበረ፡ እቲ ጉባኤ ግድን ኣብ ዝሓጸረ ግዜ ክካየድ ስለዝተወሰነ፡ እተን ኣብ ህዝባዊ ምምሕዳራት ንሳተፍ ዝኸበርና ተጋደልቲ፡ ካብ ሓይልታት ተሳታፊና ናብ ህዝባዊ

ምምሕዳር ከምእንምለስ ተገድሩ። ኣብ 1979 ከኣ፡ ቀዳማይ ጉባኤ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ኣብ ዓራግ ተኸዩዱ። እቲ ጉባኤ፡ ካብ ሜዳ፡ ካብ ሓራ ቦታታት፡ ካብ ድሕሪ መስመር ጸላኤ፡ ካብ ሃገራት ወጻኢ ዝመጽኡ ተወከልቲ ዘሳተፉ እዩ ነይሩ። ኣብቲ ጉባኤ ቀዲሙ ንድፊ ቅዋም ናይቲ ማሕበር ሰፊሕ ዘተ ተኸዩድሉ። ብድሕሪዚ፡

ሃማደኤ ኣብ ዓራግ ተኸዩዱ። ሽዑውን፡ ዳግማይ ኣደ መንበር ከወይን ንኣሙሽተ ዓመት ተመሪጸ። ሓይስቲ ኣባላት ፈጻሚት ሽማግሌትን ማእከላይ ባይቶን ተመሪጸን ከኣ፡ እቲ ስራሕ ቀጸሉ። ኣብ 1988ውን ሳልሳይ ጉባኤ ሃማደኤ ኣብ ዓራግ ተቐረቦ። ብጸይቲ ኣስከላ መንቀርብስ ኣደ መንበርን ተረኪባቶ። ኣነ ከኣ፡ ከሳብ ናጽነት ኣብ ህዝባዊ

ኣቋውማ ማሕበር ካብ ታሕቲ ንላዕሊ ክኸውን እዩ ወሲኑ። ሓያል ውዳብን ሰታፊን ደቀንስትዮ፡ ናጽነት ካብ ዘረጋገጹ ኣዕኩድ ሓደ ምዃኑ ስለዝኣመነሉ፡ ኣብ ኣወዳድባኡ፡ ካብ ታሕቲ ጀሚሩ። ደፋኢታዊ ምዕባለ ሓዘ ከም ዝመጽእ ጌሩ። በዚ መሰረት፡ ኣብ 1977 ከምኡውን ኣብ 1978 ኣብ ሰሜን ኣመራካን ኣብ ኤውሮጳን ማሕበር ናይ ደቀንስትዮ

ኣባላት ማእከላይ ባይቶን ፈጻሚት ሽማግሌት ከምኡውን ናይ ኣርባዕተ ከባቢታት - ሰሜን ኣመራካ፡ ኤውሮጳ፡ ማእከላይ ምብራቕን ኤርትራን - ወከልቲ ማሕበር ተመሪጸን። ሃማደኤ ብወግዲ ቆይሙ፡ ኣነ ኣደ መንበር ከወይን ንኣሙሽተ ዓመት ከገልግል ተመሪጸ። ናይ ፈለማ ቤት ጽሕፈት ሃማደኤ ኣብ ሱዳን እዩ ነይሩ። ቀጸሉ ናብ ባይሩት ተቐየሩ።

ኣባላት ፈጻሚት ሽማግሌ፡ ናብ ከሉ እናተንቀሳቐሳ፡ ኣብ ምሕያልቲ ማሕበርን ምድንጉሳ ሰውራን ኣበርቲዐን ተቓሊሰንዮን። ማእከላይ ባይቶ ሃማደኤ ከኣ፡ ካብ 1978 ከሳብ 1983፡ ኣብ ዓመት ወይ ኣብ ክልተ ዓመት እናተኣከበ፡ ናይ ከሉን ወከልቲ ጸብጻባት ሰሚዑን ገምጊሙን ይሰርሕ ነይሩ። ብድሕሪዚ፡ ኣብ 1983፡ ካልኣይ ጉባኤ

ምምሕዳር ዘብ ምዕራብ ጸሓፊት ከወይን ሰራሐ። ዓቕምን ብቕዓትን ዘለወን ደቀንስትዮ፡ ካብ ከሉ ክፍልታት ናይቲ ውድብ ኣብቲ ማሕበር ከምዝመጽኡ ስለዝተገብረ፡ ሃማደኤ ከሳብ ናጽነት ብዝተሰለ ውዳብን ንጥፈትን ውጽኢታዊ ስራሕቶ ሰራሐ።

♦ ሃማደኤ ንኸምስረት ዝደረሸ ምክንያት እንታይዮ?

ኣብ 1975፡ “ጠቕላሊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ” ዝተሰምየ ውዳብ ነይሩ እዩ። እዚ ግን ብላዕለዊደ ኣካል ዝቐመ እዩ። ነቲ ማሕበር ዘቐመ ሰባት ተመዚዘን፡ ብድሕሪኡ እቲ ናይ ውዳብ መስርሕ ጀሚሩ። ኣብቲ ዝሰዓበ ምዕባለታት ግን ህዝባዊ ግንባር ካብቲ ናጽነት ምርግጋጽን ማሕበራዊ ፍትሕ ምንጋስን ዝብሉ መትከሉ ተበጊሉ፡ መስርሕ

ከምዝቐውም ተገብረ። ደረጃ ብደረጃ ደማ ኣብ ከሉ ከባቢታት ተመሳሳሊ ውዳባታት ተፈጥረ። ኣብ መወዳእታ ከኣ፡ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ከምስረት ክኢሉ።

ሃማደኤ፡ ተሪር ውዳብን ሓያል ንቕሓትን ሓዘ። ኣብ ሕቶ ናጽነት ደራሽ ተራ ተጻዊቱ እዩ። ሰላም ንደሊ ኢና፡ ግን ሰላም ምስ ፍትሒ ዝብል ጭርሖ ሓዘ። ኣብ ኣህጉራዊ ዋዕላታት ደቀንስትዮ - ኮፕንጎን ኣብ 1980፡ ናይሮቢ ኣብ 1985 ከሳተፍን ብቕዓቱ ከመስከረን ክኢሉ። ሃማደኤ ከም ዕላማ ሓዘ ዝተበገሰሉ፡ ደቀንስትዮ ብኸመይ ንቕሓተንን ውዳባኣንን ከብ ዮብላ፡ ኣብ ትምህርቲ ብኸመይ ይሳተፋ፡ ጥዕናኣን ብኸመይ ይረጋገጽ፡ ካብ ጎዳኢ ልምዲታትን ድሕር ባህልን ብኸመይ ነብስን

ይሕይባ፡ ሕብረተሰብ ጎዳኔ ልምድታት ንምውጋዱ ብኸመይ ብቐጻሊ ይዋሳእን ይገብኩሽን ዝብል ምስ ሓያል ብድሆታቱ ተሰራሐሉ። ምስ ኣህጉራዊ ውዳቢታት ዝምድናታት ምፍጣርን ተመኩሮታት ምልውዋጥን ከኣ ብዕቱብ ተሰራሐሉ። በብዓቕምኻ፡ ተመላሊእኻ ምስራሕ ኣብ ውሽጢ ህዝባዊ ግንባር ዝተመሃርናዮ ኣሰራርሓ ስለዝነበረ ከኣ፡ ምስተን ኣሓት ሃገራዊን ማሕበራት፡ ብመንገዲ ህዝባዊ ምምሕዳር እናተወሃሃድና ንስርሕ ነይርና።

♦ ማሕበር ምስ ቆመ፡ ተራን ኣበርከቶን ደቀንስትዮ ከመይ ቀጸሉ?

ዓዲገን ንምዳ ልኢኸን። ሰናይት ባህታ፡ ወርቁ ዘርኣይን ካልኣት ኣባላት ጀማሂርን ተወሃሂደን ንኸካታት ደቀንስትዮ ኤርትራ ዝድህስስ ሰፊሕ መጽናዕቲ ክገብራ ክኢለን። ኣብ ውሽጢ ኤርትራ፡ ወከልቲ ተጋደልቲ ደቀንስትዮን ኣባላት ሃማደኤን ዝተሳተፉሉ ሰፊሕ ዋዕላ ተኸዩዱ። እዚ፡ ስጥመት ናይ ኣተሓሳስባ ንምሕያል ዝተገብረ ነይሩ። ነተን ኣብ ዝተፈላለዩ ክፍልታት ዝነበራ ተጋደልቲ ዓዲምካውን፡ ኣብ ኤውሮጳ ናይ መጓጓዲ ዓውደ ዘተ ተኸዩዱዮ። ነዚ ተኸቲሉ፡ እቲ ናይ ጎስጓስ ስርሓት ብደረጃ ጀርመን፡ ዓዲ ጥልያን፡ ኣመሪካን ካልኣትን ተኸዩዱ። እዚ ምትእስሳርዚ፡ ነቲ ማሕበር ሓይሊ ከወይኑዎ።

በተን ኣብ ድሕሪ መስመር ጸላኢ ዝነበራ ኣባላት ሃማደኤ ዝተኸፍሉ መስዋእትን ዘጋጠመን ማእሰርትን ዝወረደን ስቓይን ቀለል ኣይነበረን። ኣብ ሓራ ቦታታት፡ ክሸበ ንምውጋድ ዝተኸዩደ ጉሰጓስ፡ ደቀንስትዮ ከመይ ገረንመሬት ይወስዳ ዝብል መረዳኢታ ንምቕያርን፡ ርእሱ ዝኸኣለ ቃልሲ ሓቲቱ እዩ። “ክሸበ ይወገድ” ዝብል፡ ኣብ ኣስማጥ ዝሓለፈ ውሳኔ ናቱ ውጽኢትዮ። ብመንገዲ ደርፍታት፡ ስነ-ጽሑፍ፡ ግጥምታትን ካልእን ዝግበር ዝነበረ ጉሰጓሳት፡ ዝዳሎ ዝነበረ ስእላዊ መግለጺታት፡ ኣብ ደቀንስትዮ ገብሩት ክሰርጽን ድሕር ኣተሓሳስባ ክሰግርን ልዑል ተራ ተጻዊቱዮ። ስለዚ፡ ሃማደኤ፡ ነዘም

ሃማደኤ ምምስራቲ፡ ነቲ ኣብ ውሽጥን ኣብ ደገን በብተናጸል ዝካየድ ዝነበረ ቃልሲ ደቀንስትዮ፡ ኣብ ሓደ ሃገራዊ ጥርፍፈ ተወሃሂዱ ከምዝካየድ ብምግባር ተሳትፎን ኣድማዕነትን ደቀንስትዮ ኣብ ምምጻእ ናጽነትን ምርግጽ ማሕበራዊ ፍትሕን ኣጸቢቑ ከምዝገባር ገይሩ እዩ። ጨፍፍር ሃማደኤ ኤውሮጳ፡ ኣመሪካን ማእከላይ ምብራቕን፡ ምስቲ ድሩት ዓቕመን ገንዘብ ኣዋጺኦን ብዝሓየለ ንውድብን ክሕግዛ ኣኸኢሉወን። ኣብ ሱዳን ዝነበራ፡ ጨርቅን ካልእን ተጠቂመን ሞዴስ ሰራሕን ክሰዳ ዕድል ፈጠሩላን። ኣብ ኩወት ዝነበረ ጨንፈር ሃማደኤ ምስ ጉዳያት ደቀንስትዮ ኩወታውያን ብምትሕባር፡ መንዲል ንጽህና እትሰርሕ ናይ ሞዴስ ማሸን

♦ ከም ማሕበር፡ ፈለማ ዝጠመክን ብድሆ እንታይ ነይሩ?

ሕብረተሰብና፡ ከም ዝበዝሑ ሕብረተሰባት መስፍናዊን ኣባታዊን ስርዓት ዝኸተል ብምንባሩ፡ ሱር በተኸ ማሕበራዊ ለውጢ ምምጻእ ቀለል ኣይነገን። ደቀንስትዮ ካብ ዝኣኑ ከወጸ ዮብለንን ዝብል እምነትን ኣተሓሳስባን፡ ኣብ ኩሉ ከባቢታት ኣብ ልዕሊ ደቀንስትዮ ዝዘውተሩ ዝነበሩ ጎዳኔ ልምድታትን ባህልታትን፡ ደቀንስትዮ ኣብ ብረታዊ ቃልሲ ክሳተፉ ዮብለንን ዝብል ዕንቅፋታት፡ ገለ ካብቶም ንሃማደኤ ዝጠመዎ ብድሆታት እዮም ነይሮም። ንኣብነት፡ ኣሉታዊ ኣተሓሳስባ ናይቲ ኣብ ትሕቲ ጸላኢ ዝነበረ ህዝብና ንምእላይ፡

ዝጠመዎ ኣሉታዊ ኣተሓሳስባ ሕብረተሰብ ኣብ ምቕያርን ማዕርነት ደቀንስትዮ ኣብ ከሉ መዳይ ብግብራዊ ተሳትፎ ኣብ ምርግጽን፡ ምስ ውድብ ብምዃን ከቢድ ዋጋን ሓያል ጻዕሪን ከፊሉ ተግባራዊ።

♦ ኣብ ሃገራት ወጻኢ ዝነበረ ውዳቢታት ደቀንስትዮን ተራኡ ኣብቲ ቃልሲን ከመይ ምእጸከዮ?

ኣብ ደገ ዝነበረ ሓያል ውዳቢ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ፡ ቆፎ ናጽነት ንምሰገን ምሉእ ወይ ፍርቂ ደሞዝ ናይ ምሃብ ወፊያታት መግለጺ ኣይርከቡን። ኣብ ግዜ ክረምቲ ክቱር ዛሕሊ ተጻዊረን ኣብ ጽርግያታት እናወጸኣ፡ ኣብ ሮሞዳን ሃሩር እናተጻወራ ብምስራሕ ዓንዲ ሕቕ ሰውራኣን ከዮንገዮን። ኣብ ልዕሊቲ

ዕለታዊ ናብራክንን ስራሐንን፡ ንኩበሰን ሰዊሕን፡ ዓገልፎት ሰውራክንን ስድራቤተንን ከብይን፡ ናጽነት ኤርትራ ንምድጋፍ ጥርዓን (petition) መሊእን ናብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣኣትዮን፡ ንናጽነት ኤርትራ ኣብ ዝድግፉ ሰላማዊ ሰፍልታት ተሳቲፊን፡ ኣምባሳደራት ሃገረን ብምዃን፡ ኣብ ምምጻእ ናጽነት ዘይሃስስ ታሪኽ ወሪቑን፡ ኣብ ዓለም፡ ብዛዕባ ኤርትራን ፍትሓዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራን ኣፍልጦ ንኽዓቢ እጃመን ኣበርኪተን፡ ስለዚ፡ ካብ ሱዳን ጀሚርካ፡ ማእከላይ ምብራቕ (ስዑድያ፡ ኩወት፡ ባይሩት፡ ባሕሬን ኢማራት፡ ግብጺ፡ ኬንያ ወዘተ)፡ ኤውሮጳ (ዓዲ ጥልያን፡ ጀርመን፡ ዓዲ እንግሊዝ፡ ሽወደን፡ ነዘርላንድን ስካንደኒቪያን...)፡ ኣመሪካን ካናዳን ዝነበራ ደቀንስትዮ፡ ኣብ ሕብረተሰብ ኤርትራ ልሉይ ግደ ከምዘለወን ብግብሪ ኣረጋጸንዮን፡ እዚ ከኣ፡ እቲ ውዳብ ካብ ውሻጦ ናብ ቅርዓት ንኽወጽእ ህዝባዊ ግንባር ብዘጣጥሖ ባይታን ዝተፈጥረ ንቕሓትን ዝተረኽበዮ፡

♦ ድሕሪ ናጽነት መዓስ ናብ ሃማደኤ ተመሊስኪ? ንተሳታፊ ደቀንስትዮ ኣብ ግዜ ናጽነትከ ከመይ ትገልጽዮ?

ካብ ናጽነት ክሳብ 1998፡ ኣመሓዳሪት ዓዲ-ቐይሕን ሓላፊት ቴለኮሙኒኬሽንን ከብይን ሰራሐ፡ ኣብ ሓምሻይ ጉባኤ ኣብ 1998 ከኣ እንደገና ናብ ሃማደኤ ተመሊሰ፡ ክሳብ

2014 ኣደ መገበር ከብይን ሰራሐ፡ ሃማደኤ፡ ኣብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ከሉ ዓቕሙ ኣብ ምምጻእ ናጽነትን ሂወት ገድሊን ኣቕኒዑ እዩ ዝሰርሖ ዝነበረ፡ ድሕሪ ናጽነት ከኣ ብሓድሽ መንፈስ ዘድሊ ዳግመ ምውዳብ ተገይሩሉ፡ ናብቲ ምርግጋጽ ማሕበራዊ ፍትሒን መሰልን ደቀንስትዮ ጠመተ ገይሩ ተበሊሱ፡ ደቀንስትዮ ኣብ ትምህርቲ ክሳተፉ፡ ጥዕናኦን ክረጋገጽ፡ ኣብ ፖለቲካዊ ስልጣን እጃመን ከበርክታ ተሰራሐሉ፡ ነዚ ብጸይቲ ኣሰካሉ ብዝገባእ ክትገልጽ ትኽእልያ፡ ከምቲ ዝገለጽከዎ፡ ቅድሚ ናጽነት፡ ከሉ ዓቕሚ ናጽነት ናብ ምምጻእ እዩ ቀኒዑ ነይሩ፡ ድሕሪቲ ኣብ 1998 ዝተኻየደ ሓምሻይ ጉባኤ ከኣ፡ “ክንቅጽል ኣለና” ዝብል ቦተን ኣብ ደገ ዝነበራ ደቀንስትዮ ጠሉብ ስለዝቐረበ፡ ንኡ ዝድርኽ ወራር ወያነ እውን ስለዝመጽአ፡ እቲ ውዳብ ኣብ ውሽጥን ደገን ዳግም ተበራቢሩ፡

“ሃገሪይ ስልማተይ” ዝብል ጭርሖ ተላዒሉ፡ ቦቲ ዝነበረ ኒኦ ቀጸሉ፡ ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ዓቢይተን ንእሽቶኣን፡ ሂወተን፡ ገንዘብንን ወርቀንን ንምክልኻል ሃገር ወፍየን፡ ኣብ እዋን መኸተን ልምዓትን፡ ውዳብኣን ኣሓይሊን ተዋሲኣን፡ ዘይፍትሓዊ እገዳን ውዲታትን ኣብ ምፍሻል ብስጥመት ሰራሐን፡ እቲ ሓይል ወዳባይ ዘይውድብ ዓቕሚ ደቀንስትዮ ኤርትራ ከኣ ብግብሪ ተራእዮ፡ ብፍላይ መንእሲያት ደቅና፡ ኣሰር ኣይታተን ስዒበን፡ ኣብ ምውሓስ ሃገር፡ መዘና ኣልቦ ግደ ብምጽዋትን መስዋእቲ ብምክፋልን ንታሪኽ ደቀንስትዮ ዳግማይ ኮሊዐንኡ፡ ታሪኽ ኤርትራ ከኣ ወትሩ ክዝክረን ክነበርዩ፡

♦ ኣበርክቶ ሃማደኤ ኣብ ማሕበራ ቊጣባዊ ህይወት ደቀንስትዮኽ?

ወራር ወያነ ምስ ተሳታፊ፡ ደቀንስትዮ ዝተፈላለዩ ሞያ ዓጢቑን ንሂወተንን ንሃገርን ብዘርብኦ መንገዲ ኣብ ልምዓትን ህንጻትን ሃገር እጃመን ከበርክታ ብዝወጽእ መምርሒ መሰረት፡ ኣብ ከሉ ሞያታት - ህንጻ፡ ማሸነፊ፡ ትራክተር፡ ምህደስና ወዘተ. ተመዲቦን ብልዑል ወኒ ክሰርሓ ክኢለንዮን፡ ኣብቲ መንግስቲ ዘውጽኦ መደብ፡ ኣበርክቶ ሃማደኤ፡ ኣብ ምክሰባን ምሕያልን ደቀንስትዮ ከኣ ልዑል እዩ ነይሩ፡ ኣብ ደቀንስትዮ ዝዘውተር ዝነበረ ጸቓጢ ባህልን ጎዳኢቲ ልምድታትን ውን ብዕቱብ ስላ ዝተሰርሓሉ፡ ኣብ ምውጋድ ደረጃ ተበጺሖ ኣሎ ክንበል ንኽእል፡

እቶም ብዘይ ወዓል ሕደር ከውግዱ አለዎም ዝተባህሉውን፡ ብአዋጅ መንግስቲ ከምዝጸንዑ ተገይሩ። ከሸቡ፡ መርዓ ትሕቲ-ዕድመን ፍልልይ ኣብ ውርሻን ብአዋጅ መንግስቲ ከምዝተርፉ ስለዝገብረ ኣብ ጽብቕ ደረጃ ምዕባል ተበጺሑ። እቲ መሰረታዊ ግን፡ ኣብ ሕብረተሰብ ንቕሓትን ኣፍልጦን ምሕዳር ስለዝኸነ፡ ቀጻሊ ጐስጓጎን ምቁጽጻርን ከግበረሉ ይግባእ። ነዚ ሃማደኤ ጥራይ ዘይኮነ፡ ከለን ኣካላት መንግስትን ማሕበራትን ጸቂጠን ክሰርሓሉ ዘለዎን እዩ። ብመገዲ ማዕከናት ዜና ንደቀንስትዮ ዘቋሸሸን ዝደቁበን ድራማታት፡ ፊልምታትን ካልእ ባህላዊ ነጻብራቓትን ክንቃለሶ ዘለናዮ።

ኣብ ምድራዳል መሬትውን ሓያል ስራሕ ተዓሚሙዮ። ደቀንስትዮ ልዕሊ 30% መሬት ናይ ምውናን መሰል ረኺቢን ኣለዋ። እዚ ምስ ካልኣት ሃገራት ክነጻጸር ከሎ ቀሊል ኣይኮነን። “ደቀንስትዮ ጤሳ ከወስዳ ዮብለን” ዝብል ኣብ ገለ ዓድታትን ከተማታትን ዝክበረ ኣተሓሳስባውን ሳለ ደገፍ መንግስቲ ተመኪቱ።

ኣብ ቀሓጣዊ መዳይ፡ ብሰንኪ ኣብ ልዕሊ ዝተሰገደደ ዘይፍትሓዊ እገዳ፡ ብሃገር ጥራይ ዘይኮነ ብውልቅን ብስድራቤትን ደረጃውን ሳዕቤኑ ቀሊል ኣይነበረን። እንተኾነ፡ ደቀንስትዮ ኣብ ቀሓጣዊ መዳይ ኣብ ፋብሪካታትን ካልኣት ወሃብቲ ኣገልግሎታትን ብማዕረ ክሰርሓ ንቕሓት ክሓድር ክኣሉዮ።

ምስ ኣስራሕቲ ብምርድዳእውን ኣብ ትካላት ስራሕ፡ መውዓሊ ህጻናት ክኸፈት ብሃማደኤ ተጻዒሩሉ። ጽብቕ ይግስግስ ኣሎ። ነፍሲ-ወከፍ ትካል ከኣ፡ ነዚ ብዝሓየለ ክትደፍኣሉ ኣለዋ። ካልኣ፡ ኣብ ደገ-ብዘለዋ ኣባላት ሃማደኤ፡ ኣብ ከለን ከተማታት ኤርትራ ኣብ ምስልጣን ደቀንስትዮ ዝውዕል ማእከላት ይህነጽ ኣሎ። እዚ ኣብ ቀሓጣዊ ሂወት ጽጉማት ደቀንስትዮ ተራኡ ክጻወት ዓቢ ትጽቢት ይግበረሉ።

♦ ደገፍ መንግስቲ ኣብ ምርግጋጽ መሰላት ደቀንስትዮ?

መንግስቲ፡ ነቲ ድሮ ክሰርሓሉ ዝጸንሐ ምውጋድ ከሉ ኣድልዎ፡ ኣብ 1995 ኣብ መሰላት ደቀንስትዮ ብኣህጉር ደረጃ ከታሙ ኣንቢሩን እምነቶኡ ዳግም ኣረጋገጹንዮ። ንማሕበራዊ ፍትሕን መሰልን ደቀንስትዮ ደረጃም ዝወጽኡ ኣዋጃት ኣብ ምክትታልን ምትግባርንውን ዕዉት ስራሕ ዓሚሙ። ደቀንስትዮ፡ ሚኒስትራት ኩይነን ኣብቲ ዝለዓለ ፖለቲካዊ ስልጣን መጸኢን፡ ኣብ ባይቶ 30% መኖብር ክሕዝኡን ተወሲኑ። ኣብ ትምህርቲ፡ እወታዊ ኣድልዎ ኣብ ማትሪክ ተኣታቲዮ። በዚ ድማ ኣብ ዝተፈለለዩ ዓውደ-ትምህርቲ ኣትዮን ክስልጥና ዕድል ረኺቡን። ኣብቲ ንደቂ-ተባዕትዮ ጥራይ ተሓዚኡ ዝጸንሐ ሞያ ብምእታው ድማ ብሉጻት ሞያውያን ክኹፍን ብዝለዓለ ነጥቢ ክምረቓን በቂዎን። ኣብ ትምህርቲ ዝክበረ ንዓቕሚ ደቀንስትዮ ዝድርት ኣተሓሳስባ ተሳቒሩ። ኣብ እዋን ሕርሲ ዝክበረ መጠነ ሞት ኣደን ዕሸልን ክጎድል ሚኒስትራ ጥዕና

ዝከኣሎ ጽዒሩ። ብመንጽር ከባቢና ዘለዎ ሃገራት - ኬንያ፡ ኡጋንዳ ወዘተ. ክርኣ ከሎ፡ ኤርትራዊያን ደቀንስትዮ ናይ ብሓቂ ዕድላኛታት ኢና። እዚ ውጽኢት ናይ ዝሓለፈ ቃልሲዮ። መሰል ናይ ምንቅስቃስውን ሓዲ ካብቲ መንግስቲ ዝፈጠሮ ዕድልዮ። ስለዚ፡ መንግስቲ ንደቀንስትዮ ኣብ ሕብረተሰብ ግብእ ቦታኣን ክኸዛ ልዑል ጠመተ ሂቡ ሰራሕሉን ይሰርሓሉን ኣሎ።

♦ ዝበዝሕ ግዜኺ ኣብ ንጥፈታት ማሕበር ኢኺ ኣሕሊፍኩሞ፡ ኣብዚ መበል 40 ዓመት ምምስራት ሃማደኤ እንታይ ይስምዓኪ?

ኣነ፡ እንቋዕ ኤርትራዊት ኩንኩ፡ እንቋዕ ከኣ ኣብ ህዝባዊ ግንባር ክስለፍ ቢቓዕኩዮ ዝብል። ኣብኡ ተሃሂጸን ተመልሚለን ዝግብኹዮ። ተመላሊእካ ምስራሕ ዝብል መትከል ህዝባዊ ግንባር ስለዝሰኸቐኩ፡ ምስ ብጽተይ ክሰርሕን ዓቕመይ ከበርክትን ክኣሊ። እዚ ከኣ፡ ውጽኢት ናይቲ ኣርሒቕ ዝጥምትን ክንጽፍ ናጽነት ምዕብልትን ስልጥንትን ኤርትራ ትህነጸሉ ባይታ ዘጣጥሐን መሪሕነት ህዝባዊ ግንባርዮ። ኣካል ናይዚ ኩይነ ምዕባይን ምቕላሳይን ከኣ ሓበን እስምዓኪ።

♦ ኣብ መወዳእታ ተመሓለፍኦ መልእኽቲ እንተለ?

ጉዕዞ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ፡ ቡቲ ንርሑቕ ዝጥመት መሪሕነት ህዝባዊ ግንባር እናተቐለሰ፡ ናጽነት ኣምጺኡን ልኡላውነት ኣኸበሩንዮ። ነታ ምዕብልትን ስልጥንትን ኤርትራ ከውጊቲ ንምግባራ ከኣ፡ ሕጂውን እምነትና፡ ጽንዓትናን ጻዕርናን ክንቅጽሎ ኣዘኻኸር። ካልኣ፡ ልዕሊ 60% ኣባላት ሃማደኤ መንእሲያት ደቀንስትዮዮን፡ ጽባሕ ንግሆውን ፍልጠትን ዓቕምን ዝደርዓ ውፋያት መራሕትን ኣገልገልትን ደቀንስትዮ ከምዘድልያና ርዳኢዮ። ስለዚ፡ ተካእቲ ደቀንስትዮ ኣብ ምፍራይ ኣበርቲዕና ንስራሕ፡ መንእሲያት ደቀንስትዮውን፡ ነብስን ኣብ ምዕባይ ብተገዳስኩ ክጽዕታ እላብ - ርሒሶ ዝኸሪ መበል ኣርብዓ ዓመት ምምስራት ሃማደኤ ይግበረልና።

“እቲ ዝዓበየ ዓወት ሃማደኤ፡ ኣብ ኣተሓሳስባ ደቀንስትዮ ዘምጽኡ ለውጢ’ ዩ!”

ካልሹም መሓመድ ደባስ

ሚ/ር ኣስካሉ መንቆርዮስ

ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ (ሃማደኤ) ቡበመድረኹ እናተለወጠን እናማዕበለን ዝመጸ ማሕበሮዮ፡ ከጀምሮ ከሎ ምሉእ ብምሉእ ብኣላይነትን ደገፍን ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ እዩ ተተኸሉ። ኣብቲ ዝደልደለሉ እዋን ደማ ሃገር ናጽን ልኡላዊትን ኮይና፡ ማሕበር እውን ርእሱ ከኸእል ፋክተርተር ኩባል ነይርዎ። ኣብቲ መድረኽቲ ናይ ለመግ ሚኒስተር ቱሪዝም ተጋዳሊት ኣስካሉ መንቆርዮስ ኣደመጸበር ናይቲ ማሕበር እዩ ነይሩ።

ወይዘሮ ኣስካሉ ኣብ መወዳእታ 1974 ናብ ህዝባዊ ግንባር ተሰለፉ። እቲ እዋንቲ መንእሰይ ኤርትራ ገጽጽነት ካብ ምቅላስ ምእንቲ ክሰናዕ፡ ስርዓት ሃይለስላሴ፡ ነቶም ኣብ ኢድ ጸላኢ ዝወደቁ ተጋደልቲ ኣብ ዕዳጋ ሓመስ (ኣብዚ ሕጂ መዋፈሪ ኣውቶብሳት ኮይኑ ዘሎ ናይ ሽው ዕዳጋ ኩባቲ) ብማሕጃቶቲ ቀቲሉ፡ ህዝቢ ነቲ ክፉኣ ትርኢት ከምዘዕዘበ ዝከብረሉ ዝከበረ እዋን እዩ ዝከበረ። ጦር ሰራዊት

“እምቢ ያለ ሰው ጥይት ኣገርሰው! ኣፈር ኣልበሰው” (እምቢ ዝበለ ጥይት ኣኸልሶ፡ ሓመድ ኣልበሶ) እናበሉ ህዝቢ ከርዕዩ ዝራገጹሉን ዝፍክሩሉን ዝነበሩ ግዜ።

ኣብቲ እዋንቲ እዩ ተማሃሪት ኣስካሉ፡ ናይ ካልኣይ ደረጃ ትምህርታ ኣብ ኣስመራ ዛዚማ ናብ ኣዲስ ኣበባ ከትኪደድ ዝተገደደት። ዩኒቨርሲቲ ኣብኡ ጥራይ ስለዝከበረ፡ ሽው፡ ንጉሰ ሃይለስላሴ ካብ ስልጣኑ ተዓልዩ ደርግ ተተከኣሞ፡ ዝኾነ ናይ ካልኣይ ደረጃ ተማሃራይ ንኡደ ዓመት ኣብ ገጠራት ኢትዮጵያ ከይዱ ከገልገል (ኣብ ዘመቻ ክሳተፍ) ዘገድድ ኣዋጅ ተኣዊጁ ነበረ። በዚ ደማ ኣስካሉ “ኣብ

ዓደይ ግፍዒ እናፈጸመሰ ኣብ ገጠራቶም ከይደ ከገልግሎም!” ኣለ ትምህርቲ ናይ ምቕጻል መደባ ገዲፋ ኣብ ስራሕ ኣተወት። ብኡ ንብኡ ከኣ ኣብ ህዝባዊ ሓይልታት ተወደበት። ብዘይካ ግፍዒ ዝፈጠር ጽልኢ መግዛእቲ ካልእ ትፈልጦ ኣይነበረን። ኣብ ህዝባዊ ሓይልታት ምስ ተወደበት ግን ብዛዕባ ዕላማ ሓርነታዊ ቃልሲ፡ ትርጉም ናጽነትን ጉዕዞኡን ዕመቓኡ ዝበለ ገጃፋት ደለበት። ደርግ ኣብ ስልጣን ምስ መጸ፡ ጸሉ ጎረጎረ እቲ ዝጸንሐ ስርዓት ገፋዒ ንኸምስል ዝደለሰላሰ ከግምጥሉ ሓሲቦም ብዝከበል ሰቡብ ተኣሲርም ዝነበሩ ምሁራት ካብ መላእ ኢትዮጵያ ምስ ፊትሓም፡ እቶም ኤርትራውያን ብእኩብ ንምዳ ይወጹ’ሞ ኣስካሉ ደማ ኣሰርም ተኸቲላ ክትጋደል ወሲና።

ኣስካሉ ካብ ኣዲስ ኣበባ ንምዳ ቃልሲ ምስ ወረደት፡ ኣብ ባሕራባራ ወተሃደራዊ

ታዕሊም ወሲዳ፡ ናብ ክፍሊ ሓለዋ ጥዕና ተመደበት። መባእታ ሕክምና ተማሃራ፡ ኣጋር ሓኪም ብምዃን ኣባል ተዘዋዋሪት ጋንታ ናይ ሕክምና ኮነት። ተዘዋዋርቲ ጋንታታት ሕክምና ኣብ ህዝቢ እናዞራ ዝሕከማ፡ ኣብ ግዜ ኩናት ከኣ ወገኣት ዝፍልያ መሳርዕ ሕክምና ህዝባዊ ግንባር እዮን።

እቲ እዋንቲ በዓል ዓይለት፡ ግምሆት፡ ሕርጊን ዝርከባእን ዓድታት “ሸፋቱ ትሓቕሓ ኣለኸን” ብዝከበል ሰቡብ ብወተሃደራት ኢትዮጵያ ተቐጺለን፡ ህዝቢ ዓድታቱ ገዲፋ እግሩ ናብ ዝመርሖ ዝስደደሉ ዝነበረ እዋን እዩ። ብተወሳኺ፡ ካብ መረቦቶም ክለቁ ዝተገደዱ ስድራ ተጋደልቲ፡ ኣብ ኩናት ዝተወገኡን ብኸበዱ ዝሰንከሉን ተጋደልቲ ናይ ምእላይ ዕማም እናኸበደ ይኸደድ ስለዝነበረ፡ እቲ ውድብ ዝተማዘበለ ህዝቢ ናብ ዝተሸባረቦ ናይ ምጥያሽን ማሕበራዊ ሽግራት ናይ ምፍታሕን ሓላፍነት ዝሰከም ክፍሊ ከቐውም ነይሩዎ። ስድራ ቤታትን ስድራ ዘይብሉም ቆልዑ

ዝላለዩሉ መደበር ዕቅዱት ኣብ ደብዳቤታት ቤት ትምህርቲ ሰውራ ደማ ኣብ ዘር ዝቐመ ኣብቲ ግዜቲዩ፡፡ ኣስካሉ ኣብ 1977 ናብቲ ሽዑ ዝቐመ ክፍሊ ማሕበራዊ ጉዳይ ተመደቡት፡፡ ንሱዳን ዝሰደድ ብውሓሳ መገዲ ክኸይድ ምሕጋዝ፡፡ ኣብ ሜዳ ንዝተርፉ መዕቆቢ ምድላው ደማ ገለ ካብ ዕምማን ናይቲ ክፍሊ ነበረ፡፡

ኣብ 1979 ቀዳማይን መስራቲን ጉባኤ ሃማዴኤ ክካየድ እንከሎ ወይዘሮ ኣስካሉ ሓንቲ ካብተንካብ ክፍልታትን ሓይልታትን ተላኢኹን ኣብቲ ጉባኤ ዝተሳተፉ ተጋደልቲያ ነደሩ፡፡ ኣብ 1983 ኣብ ማሕበር ረድኤት ኤርትራ ናይ ሜዳ አወሃሃዲት ኮይና እናሰርሐት እንከላ ደማ፡፡ ኣብ ካልኣይ ጉባኤ ናይቲ ማሕበር ኣባል ፈጻሚት ባይቶ ኮይና ተመሪጸ፡፡ ኣብ 1988 ሳልሳይ ጉባኤ ናይቲ ማሕበር ከኣ፡ ኣደ መንበር ሃማዴኤ ኮይና ተመሪጸ፡፡ ክሳብ 1998 ከኣ ንጸሕፍተ ዓመታት ነቲ ማሕበር መራሐቶ፡፡

ኣብቲ ንሳ ኣደ-መንበር ዝነበረትሉ ግዜ፡ አወዳደባ ናይቲ ማሕበር ከመይ ይመስል ከምዝነበረን ዝምድናኡ ምስ ደቀኣብነቱ ተጋደልትን ክከተብርህ እንከላ “ቅድሚ ናጽነት፡ ሃማዴኤ ህዝቢ እምበር ተጋደልቲ ደቀኣብነቱ ምውዳብ ዕላምኡ ኣይነበረን” ኢላ ብምጅማር ነቲ ዝነበረ ኩነታት ብኸምዚ ዝስዕበ ትገልጽ፡፡

ህዝባዊ ግንባር ፍጥር ክብል “ፍርቂ ሕብረተሰብ ዘይሳተፎ ሰውራ ናብ ዓወት

ክበጽሕ ኣይክእልን” ዝብል መትከል ሓዘ እዩ ተበጊሱ፡፡ ኣብ ቀዳማይ ጉባኤኡ ከኣ፡ ጉዳይ ደቀኣብነቱ ብፍሊጆ ክተሓዝ፡ ንመሰረት ዝገባቦታሉ ናተን ውዳቢ/ማሕበር ክህልወን ወሲኑ፡፡ ሃማዴኤ ቅድሚ ምቕሙ ህዝባዊ ምምሕዳራት (ጀማሪ) ሕብረተ-ሰብ ቡባላማሕበራዊ ደርቦ፡፡ ሓረሰቶት፡ ሰራሕተኛታት፡ መንእሰያት፡ ደቀኣብነቱ እናበሉ ውዳቢታት የቐሙ ነደርም እዮም፡፡ ኣብ ወጻኢ ሃገራት እውን ውዳቢታት ደቀኣብነቱ ንምቕም ይፍተን ነደሩ፡፡ እዚ ውዳቢታት ዚ ነቲ ድሓር ዝቐመ ሃገራዊ ማሕበር ሓይሊ ኮይንዎ፡፡

ማሕበር ተመስራቲ ውዳቢ ይሰፋሕ እምበር፡ ናይ ኣተሓሳስባ ለውጢ ምምጻእን ግን ቀሊል ኣይነበረን፡፡ ደቀኣብነቱ ማዕረ ዕድላት ክረኽባን ክጥቀማሉን መሰል ከምዝለወን ክፈልግ፡ ብክፍሰን ክተሓማመና፡ ድርብ ጭቆና ጸቕጥወን ከምዝለወን ካብኡ ክላቕቓ ከምዝለወንን ክኣምና ደማ ቦቲ ማሕበርን ብህዝባዊ ምምሕዳራትን ጽዑቕ ትምህርትን ጎበኝቲን ተኸዩዳ፡፡ ኣብቲ ፈለማ ነደምዕ ኢና ዝብል እምነት ስለዘይነበረን ኣብ ባይቶታት ክኣትዎ ድሊት ኣይነበረን፡፡

ቦቲ ዝካየድ ዝነበረ ጎበኝቲ እናኸፋነ ክፍሰ ምትእምማን እናሕደረን ምስ ኩዳ ግን ኣብ ባይቶታት ተመሪጸን ህዝቢ ክመርሓ ክኣለን፡ ጸላኣተይቲ ድኽምቲ፡ ተነቓፊት፡ ማዕረ ወዲተባዕታይ መሰል ዘይግባኣ ዝቐጽራ ዝነበረ

ሕብረተሰብ ከኣ፡ ዓቕማ ክትጥቀመሉ፡ ነታ ዝኸበረት ሂወታ ከይበቐቐት ብረት ዓጢቓ ክትጋደል ብዓይኑ ምስ ረሳዩ ኣሚኑ፡፡ መሬት ምስ ተዋህበን እሞ ኹኣ ኣርሚምዎዩ፡፡ ከምኡ ዓይነት መሰል ርእዩን ሰሚዑን ስለዘይፈልጥ፡፡ ቀሊል ዘይኮነ ተቓውሞ እውን ነድዮ፡፡ ሰብኡት፡ ኣንስቶም ናብ ኣኼባታት ክኸዳ ከለዎ፡ “እንታይ ዘበኑ ኣርኩበና ደቀይ፡ ሓዳር ኣብኩርካዶ ኣኼባ ይመዓልዩ?” እናበሉ የንጸርጽሩ ነደርም፡፡ ኣብ ምስጢራዊ ስርሓት ተወዲበን ካብ ውሽጢ ጸላኢ ንበረት ከውጽኦ፡ መልእኽቲ ከብጹሓ፡ ኣብ መጽናዕታትን ስርሓታትን ፈዳይንን ክሳተፉ ኣብ ዝቐሳቐሱሉ፡ ኣብ ናብራኣንን ሓዳርንን ዝገጥሙን ዕንቅፋት ቀሊል ኣይነበረን፡፡ ግን ሳላ ናይ ሓባር ቃልሲን ናተን ተወፋይነትን ተሰጊሩ፡፡

ደቀኣብነቱ ኣብ ግንባራት ማይን መግቢን ተሰኪመን ይኣትዎ፡ ወገኣት የልዕላን ይከናኸናን፡ ምስጢራዊ ሓበሬታ ብጽጹይ የቐርባ . . . ንሱን ዘይብሉ ስራሕ ስለዘይነበረ፡ ሳላዚ ብግብሪ ዘመስከረኦ ማዕርነት ዝኾነ ወገን ካብ መሰላት ከግልሊን ዓቕሚ ኣይነበረን፡፡ እዚ ሕጂ ንርእዮ ዘለና ናይ ኣተሓሳስባ ለውጢን ብዘዕባ ማሕበራዊ ናትሒን ማዕርነትን ዘሎ እምነትን ንሱ እዩ መሰረቲ፡፡ ኣብ ሕብረተሰብ ስራጹ ዝነበረ ጸቕጢ ባህሊ ኣብተን ብረት ክዓጥቃ ዝመጸ ተጋደልቲ ኣይተንጸባረቐን

ማለት አይደለም። አብቲ ፈለማ ከጸግማና እምቦር እንታይ ከድመዓ፡ ቺኪ (ዓካሲ-ብረት)፡ ጥርመዝ ዝብልዎን ተጋደላቲ ነደርምዮም። ንሰን ግን፡ ነቲ ዝረኽባኡ ባይታ፡ ብጸዕረንን መስዋእተንን ኣደልዊለን። ዓቕመን ማንም ዘይጠራጠረሉ ንብር ተርእዮ ክኸውን ኣኽኢለን። ዓላ ንቕሓትን ናይ ኣተሓሳስባ ለውጥን።

እቲ ካልእ መሰረት ዕወት ውዳብን ለውጥን፡ ሓፋሽ ይንቃሕ ይወደብ ይተግጠቕ ዝብል ጭርሖ ህዝባዊ ግንባርዮ። በዚ መትከልዚ ኣብ ውሽጥን ወጻኝን ሓይል ውዳብ ደቀንስትዮ ተፈጠሩ። ካብ ሃዱ ብግፍፒ ወጸኡ ኣብ ምሉእ ዓለም ዝተሰደ ኤርትራዊ ብፍላይ ከኣ ደቀንስትዮ ተወዲቦን ንሰውራ ብንዋትን ሞራልን ኣደልዊለና። ምስ ተደራሲ ጸር ናይ ደቀን፡ ሓዳሪን፡ ስርሓን፡ ምስ ቁጽብ ቅሪብ ኣታዊኣን ኣብ ቢድን ሃሩርን ፈቕዶ ጸርግዖ እናኸርተታ ብምስራሕን ሓገዝ ብምልማንን መሰረታዊ ጠለባት ተጋደላቲ ካብ ምምላእ ኣይሰልከዩን። ጉዳይ ሰውራ ኤርትራ ብዓለም ክፍለጥን ከድግፍን ደማ ምስ ኣህጉራውያን ውድባት ኣለልዮን።

ዓሰርተ ክልተ ዓመት ድሕሪ ምምስራት ሃማደኤ፡ ኤርትራ ናጽነታ ተገናጺፋ ካብ ሰውራ ናብ ሃገር ተሰጋጊራ። ማሕበር ውን ኣወዳደባኡን ኣካይዳኡን ምስዚ ሓድሽ ከነት ኣሳዩ። እቲ መድረኽ ግን ብድሆታት ዝኸበበ ነበረ። ኣብ ግዜ ሰውራ ማሕበራት ብኣልዮትን

ኣላይነትን ህዝባዊ ግንባር እየን ዝሰርሓ ነረን። ምስ ሃገር ምዃን፡ እቲ መጀመርያ ዝመጸ ለውጢ፡ ማሕበራት ነፍሰን ክኢለን ብኣታዊታተን ከምዝመሓደሩ ምግባርዮ ነይሩ። እዚ ሃማደኤ ቡዳሂ እዩ ነይሩ። ምክንያቱ ሃገራዊ ማሕበር ሰራተተኛታት ኣባላቱ ሰራሕም ዝኣትዉ ክኾኑ እንከለዉ፡ ማሕበር መንእሰያት እውን ካብ ዝተፈለላዩ ምንጪ ሓዘት ይረኽቡ ብምንባርም ንኣም ዝቐለለእዮ ነይሩ። ንደቀንስትዮ ግን ከቢዱወን።

ነፍሲ-ወከፍ ማሕበሩ ይረከብ ምስ ተባህሉ፡ እተን ካልኣት ማሕበራት ብመጠኑ ንብረት ጸኒሐዉን እዩ። ሃማደኤ ግን ንብረት ዳርጋ ኣይነበሮን። ኣብዚ ሕጂ ዘላቤት ጽሕፈት፡ ሓንቲ ኣረጊት መቐዳሪ ዘይብላ ኒቫ ዝግይነታ መኪና ሓዘ እዩ ተበጊሱ። እቲ ምክንያት ደቀንስትዮ ናይ ባዕለን ኣታዊ ዘይብላን ምዃን እዩ። ዳርጋ

ከለን ካብ ሓዳሪን ዝጸበዩ እየን ዝነበሩ። በዚ ደማ ወርሓዊ ክፍሊት ማሕበር 0.10-0.15 ሳንቲም እዩ ነሩ። በዚ ሓደት ውጽኢት ናይ ኣባላት፡ ብኣታዊኡ ከመሓደር ነበሮ። ብዝኾነ፡ ንደቀንስትዮ ከውድብ፡ ከንቅሕ፡ ቅዋሙ ክገልጽ፡ መንግስቲ ይኹን ማሕበር ናተን ናሬ ቃልሰን መስዋእትን ከምዝኾነ፡ ከም ናይ ኣኢሰማ (ማሕበር ደቀንስትዮ ስርዓት ደርግ) በስጉዳዩ ዘይኮነ ብድሌተን ዝኣትወኦ ማሕበር ምዃን ከረድኦ ጎበኝሎ ጀመረ። ነዚ ክገብር እኹል ባጀት ኣይነበሮን። ናይ ወጻኢ ውዳብታት ምስ ምምጻእ ናጽነት ዛፋይቲ ስለዝነበረ፡ ኣብ ወጻኢ ተንቀሳቂሶ ክረኽቦ ዝኸኣል ገንዘብ እውን ከምቲ ዝድለ ኣይነበረን።

ደቀንስትዮ ካብ መሃይ ምስት ምልቓቕ፡ ድሕሪ ናጽነት ሓደ ካብ ዓባይቲ ዕላማታት ናይቲ ማሕበር እዩ ዝነበረ። ነዚ ሃምትግባር ክቱር ሕጽረት ባጀት ዕንቅፋት እኳ እንተነበረ፡ ምስ ምኒስትሪ ትምህርቲ ብምውህሃድ ተፈቲሑ። ኣብ ዘባ ጋሽ ባርካ ሓደ-ሓደ ሚሰዮናውያን ብዓይነት ዘይቲ፡ ሓርጭ . . . ክሕገዙ ስለዝኸኣሉ ከኣ፡ እቲ መድብ ቦቲ ዘባ ከምዝጀምር ተገብረ። እንተኾነ ደቀንስትዮ ንትምህርቲ ኣልካ ካብ ገዝኦ ምውጻእ ካልእ ገደሊ ኮነ። ዝዛዘኡትካ ብጥብብ ስድራቤታት ንምእማን ሓይል ጸዕርታት ተኸይዱ። ኣብዚ ዕማም ዝዋፈሩ ካድራቱ ንባዕለን ደምዘ ኣይነበረን። ድሕሩ ወለድ ዘይብሉ ለቓሕ፡ ናብራ ዘቃልል ከም ጠሓኒት እኽልን ሞቶርን ዝኣመሰለ ፕሮጀክትታት ከተግብር ክኢሉ።

እውነተኛነትን የሚያረጋግጥ ነው። ምክንያቱም ሕግ አፈጻጸሙን ያገናኝ ወይም ሕግ አፈጻጸሙን የሚቀይር የደህንነት ስሜት ስለሚፈጠር ነው።

እዋን ረፈረፈውም አብ ዝቀረበሉ ዝነበረ ግዜ፡ ደቀእስኩዋ ገደብ ከደምጽ ሰፊሕ ትምህርቲን ጎሳዊነትን ተቆይሮ። እዚውን ካልእ ብደህን ኔረዎ። አብ ትምህርቲ ወግሊን ከመጽ ከለዋ አብ ሓፃሪን ጸገም ከፈጥረሉን ጀመረ። አብ ምዝገባ አገላለጽ ሓዳር፡ ሰብአዊነትን “ኣነ ከደምጽ እንድሕር ተመዝገብ ናታ እንታይ ኣድላየ? ሓንቲ ስድራ እንዲና፡ ሰበይታይ ካባይ ተፈልዖ ሕግንታይ ተደምጽ” ኢሉም ዝቃወሙ ነበሩ። ነፍሲ-ወከፍ ሰብ ናቱ ደምጽ ከህብ ከምዘለዎ፡ ከተደምጽ መሰላ ምዃኑ ሕግንታይን ደምጻቢን ሓፃልን ናይ ምንቃሕ ስራሕ ዝተላተተ እዩ ነይሩ።

አብ 1994 መደብ ምጥያሽ ተጋደልቲ ምስ መጽ፡ ነቲ ማሕበር ከበድ ጸቕጢ ፈጠረሉ። ዝሰነዘሩ፡ ዝወለደ ተጋደልቲ መትከል እግሪ ይኾነንዩ ተባሂሉ ዝተሞህበን ፖለቲካ ሓዘን ካብ ሰራዊት ተፋገጸን። እዞን ናብራ ሲቪልዊ ሂወት ዘይተለማመዱ፡ ዕድሙ ሕሳስነትን አብ ከፍት ዝተለፈ፡ ሞያ ዘይቀሰማ ተጋደልቲ ናብራ ምስ ጸገመን ካብ ሃማዶኤ ሓገዝ ከተታ ጀመረን። ሃማዶኤ ግን ብቐጥታ ከደምጽን ዓቕሚ ኣይነበረን። እነዝረከሩ ሓደ ግዜ ኣዝዩን ምስ ሓረቓ፡ ንፕረዚደንት ጸዋልና ኢለናና። ሕራይ ኣልና ጸዋልናን። ዘሎ ሽግረን ዘርዘረን ነበሩ። ፕረዚደንት ሰለስተ ሰዓት ዝኸወን ኮፍ

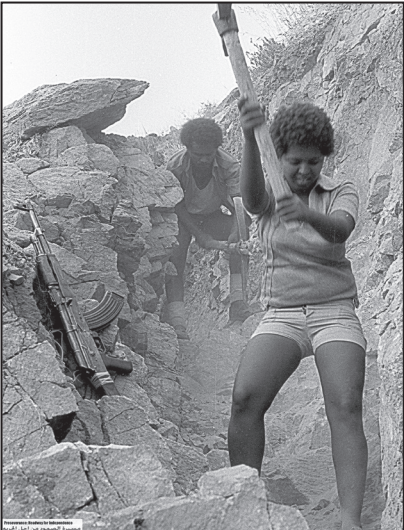
ኢሉ ሰማዕዎን።

ሃማዶኤ ቁጠባዊ ሽግር ናይተን ተጋደልቲ ሕግንታይ፡ ዝተፈለለዩ ፈተነታት የካይድ ነበረ። አንስቲ ደፊትላ እም ብዓይነት ረድኤት ይወሃባ። ዘዝፈተለኣ ተኣሊሙ፡ ተሽይጡ ማሕበር ኣታዊ ይረክቡ። ብዘይካዚ ሽር በርበረ እናዳለዋ ይሸጣ። እዚ ምንጪ እዚ ከጥቀማላ ናብተን ተጋደልቲ ከም ሓሳብ ቀሪባ። እንቲ ግን ምቕባሉ ከበድወን። ስነ ኣእምሮኣዊ ምድላው ኣይጸንሐንን። አብ ሰራዊት ብረት ዓጢቓ ትዋጋእ ዝነበረት ጀግና፡ አብ ከምዚ ሽቕጣት ተዋፊራ ናብራ ከም ዝግበር ከትሓሰብ ቀሊል ኣይነበረን። ናይ ፓርቲኪን ስራሕ ከም ሓሳብ ቀሪቡ ተፈቲኑ። እኩ ውን ብዘተኣ ኣይተዘዘን። እቲ መድረኽቲ ሕግንታይ በዓሂ እዩ ነይሩ። ቀስ እናበለ ተመክሮ እናተደለበ፡ ምስ ካልኣት እናተሞሃሃድካ ከሰራሕ፡ ማሕበር ዝተሸ ምወላ ከረክብ ምስ ከኣለ ግና ነገራት መልክዕ ሓዘም።

ሎሚ ዘዝኸበረ ሓሊፉ ጥዑም ፍረ ማዕርነት ንሓፍስ ኣለፍ። ጸታ ዝፈሊ ዶብ ሞያ ተሳቢሩ። ኣዋልድና አብ ላዕለዋይ ደረጃ ትምህርቲ ኮነ አብ ቴክኒክ ተወዳደርቲን ኣፍራይቲን ኮይን ኣለዋ። አብ ሰራዊት ዘለዋ 80% ምሁራት እዮን። ማዕረኣም ንክእል ኢና ዝበል ኣተሓሳብ አብ ከላን ሰራጺ እዩ። ፕ ኣቓልበ ዘድልዮ ጉዳይ ግን ኣሎ። አብ ገለ ብሄራት ተሳታፍነት ደቀእስኩዋ አብ ትምህርቲ ትሓት ኣሎ። እኩ ከይተመሃራሪ ምዕራይ ዕቢት የለን። ዘይምዕራይ ዕቢት ከኣ ሚዛን ማሕበራዊ ፍትሒ ኣመዛቢሉ

ሃገር ንድሕራት ስለዝነትት ቀሊል ኣይኮነን። እቲ ጸገማት ከልለ፡ መፍትሒኡ ከኣሰበሉ ኣለዎ። ከምቲ ከሸበ ሕግንታይ ከሚተታት ቆይመን ብምጥራሕ ዓቢ ማሕበራዊ ለውጢ ዝመጽ፡ ተሳታፍነት ደቀእስኩዋ አብ ትምህርቲን ምፍጻም ሃገራዊ ግብኣትን አብ ከላን ብሄራት ብማዕረ ከረጋገጽ ብዕቱብ ከንሰርሕ የድሊ። ስራሕ ሃማዶኤ ጥራይ ከኣ ኣይኮነን። አብያተ ትምህርቲ፡ መራሕቲ ሃይማኖት፡ ዓባይቲ ዓዲ ኮታ አብ ሕብረተሰብ ተሰማዕነት ዘለዎም ከሉም ብወህደት ከዋሳኢሉ ከሰርሕሉን ዘለዎ ጉዳይ እዩ።

ተራ ደቀእስኩዋ ቅድምን ድሕርን ናጽነት፡ መግለጺ ከትረኽበሉውን ዝከኣል ኣይኮነን። ማዕረ ደቂታባዕት ብጽተን ተሰለፈን። ካብኣን ዝሕተተ ዘበለ ከሉ ከልለን። ናጽነትን ኣረጋገጸንን ልኡላውነት ሃገረን ኣውሓሰንንዮን። ሕብስነት፡ አብ እዋን ወራር ወያነ ዘተራእዩ ልዑል ተሳታፍነትን ተወፋይነትን ደቀእስኩዋ፡ ጀግንነታዊ ታሪኽ ተጋደልቲ ደቀእስኩዋ ብዋርሳይ ደቀእስኩዋ ከምዘተተከኣ ብግብሪ ዝተራእየሉዩ ነይሩ። አብቲ ወራር ካብ ዝኸተታ 16.57% ደቀእስኩዋ፡ እተን 15.82% ኣባላት ሃገራዊ ኣገልግሎት ምግባረን ደማ ዘሕብን እዩ። ብተወሳኺ፡ ካብ 5ይ ዙርያ ከሳብ 14 ዙርያ ዝኸበራ ኣባላት ሃገራዊ ኣገልግሎት፡ አብ ከሉ ግግራት ተሳታፊን ካብኣን ዝሕተት ሳላ ዝፈጸማን አብ ከሉ ዕማማት ሓይልታት ምክልኻል ኤርትራ ብዘይ ጸታዊ ኣድልዎ ሳላ

ዝተሳተፉን፡ ምስ ብጽተን ሃገር ኣውሒሰን፡ ስለዚ፡ ኣብ እዋን ወራር ወያኑ፡ ካብ ጠቕላላ ቊጽሪ ደቀእስተዮ ሰራዊት ኤርትራ፡ እተን 86% ኣብ ተዋጋኢ ሰራዊት፡ እተን 14% ደማ ኣብ ክፍልታት ተመዲበን ብብቕዓት ምምካተን፡ ጀግንነታዊ ቅያ ደቀእስተዮ ዳግማይ ከምዝተወራረሰ ዘርኢ እዩ።

ካልእ ኣገዳሲ ጉዳይ ተራ ሃማደኤ ኣብ ምውዳብ መንእሰያት እዩ። ድሕሪ ናጽነት፡ እቲ ማሕበር ንኹላን ደቀእስተዮ ክውድብ ይፍትን ነይሩ። ኣብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ውሑዳት ብምስጢር ተወዲበን ዝሰርሓ ዝነበሩ ገዲፍካ፡ ኣብ ትሕቲ ጸላኢ ዝኾበር ዝነበረ ህዝቢ ብዛዕባ ሃማደኤ ኣፍልጦ ኣይነበሮን። በዚ ደማ ኣኼባታት ክጽዋዕ ከሎ፡ “ዘይ ከምቲ ናይ ደርግ ሰልዲ ኣዋጽኦ ክብላና እየ” ይብላ ነገሩ። መንእሰያት ደቀእስተዮ ብማሕበር መንእሰይ ይውደባ ስለዝነበሩ ከኣ፡ ሃማደኤ ኣባላቲ እተን ዓቢይቲ እየን ነይረን። ብኡየን መንእሰያት ማሕበር ኣዴታት ዝብላኦ ዝነበሩ። ኣወዳደባ እናወርጸጸ ምስ መጻ ግን መንእሰያት ክኣትዋኦ ጀመረን።

ኤርትራ ልኡላዊት ሃገር ምስ ኮነት፡ መንግስቲ ንደቀእስተዮ ኣብ ዘርብሕ ከሉ ኣህጉራዊ ውዕላት (ውዕል ምውጋድ ከሉ ዓይነት ኣድልዎ ኣንጻር ደቀእስተዮ-CEDAW፡ ውዕል ምኽባር መሰል ህጻናት፡ ውዕል-ዕዮ ወዘተ) ከታሙ ኣንገሩ እዩ። እዚ ውዕላትዚ ሕብረተሰብ እናፈለጦ ብዘኸደ ደማ ተሳታፍነት መንእሰያት ደቀእስተዮ እናዘየደ ክኸይድ ባህርያዊ እዩ። ለመዲ ደቀእስተዮ፡ ሃማደኤ ኣብ ምውሓስ መሰላተን ክሳብ ክንደይ ኣገዳሲ ምዃኑ ተረዲኦን ባዕሉን ይውደባ ኣለዋ። ሳዋ ምዃድ፡ ኣብ ኮሌጃት ምጽንግር፡ ብዓቢኡ ማዕርነት ክሳብ ክንደይ ኣርባሒ ምዃኑ ጎስጓስ ከየድለየ ክርእይኦ ከኣለን።

ሃማደኤ ኢድ ክሓጽር ይኸእል እምበር፡ ኣብ ክላሕትናዊ ሂወት ደቀእስተዮ ዘምጽኦ ለውጢ ቀለል ኣይኮነን። ቀንዲ ዓወቱ ከኣ ናይ ኣተሓሳስባ ለውጢ ምምጽኡ እዩ። ሳላቲ ዝተኸየደ ቃልሲ፡ ኤርትራዊት ብርክሰ

ምትእምማን ኣብ ባይቶ ክትህሉ፡ ክትዳኒ፡ ከተማኡድር፡ ብስነተበባዊ ዓቕማ ሰብ ክትልውጥ ክኢሉ። ሰንኩላን፡ ኣንስቲ ሰውኣትን ካልኣትን ካብ ሰብ ከይደለዩ ሰራሕን ክተልፈሉን ከምዘኸእል ኣሚንን ስድራቤታት ይኣልዩ ኣለዋ።

ምምካት ወጽዒታትን ምብራኽ ገጽኣትን ግን ቀጻሊ መስርሕ እዩ። ኣብዛ ሃገር ዝኾነ ዓይነት ኣድልዎ ኣንጻር ደቀእስተዮ ብሕጊ ክልከል፡ ብሕልና ውጥዝ ክንሱ ክሳብ ሕጂ ኣሰሩ ኣይገደፈን። መሬት ክትውግን፡ ክትምረጽ ክትመርጽ፡ ንምዕረ ስራሕ ማዕረ ደሞዝ ክትከፈል፡ ኣብ ባይቶታት 30% ሕዝእ መኖብር ንደቀእስተዮ ክህሉ፡ ኣብቲ 70% ደማ ከም ሰበን ተወዳዳሪ ክኣትዋ።... እቲ መሰላት ኣሎ። ኣብ ስራሕ ከውዕል ግን ጥበቕ ምክትታል የድልዩ። ካብ ላዕሊ ክሳብ ታሕቲ ውህደት ናይ ትካላት መንግስቲን ግንባርን ህዝባውያን ማሕበራትን ይኣትቡ። ሄልኪ ዘኩድል ቴክኖሎጂ ምትእትታው ኣብ ማከር ፖሊሲና ዘሎ ኮይኑ፡ ንተግባራዊት ስምዒት ምውሳድ የድሊ። ንኡብነት፡ ደቀእስተዮ ማይ ከምጽኦ መዲ ኣርባዕተ ሰዓት ዝኹዳን ዝምለሳን፡ ምስሓን ሓዘን ዝወፍሩ፡ ብዘባኸን ተሰኪመኦ ከምጽኦኦ እንተኾይነን፡ እተን ኣዴታት ብገለ ምኽንያት እንተዘይወራደን ኣዋልደን ትምህርቲ ቦኸረን ማይ ክወርዳ ክማደዳ እየን። ዝኣለን ማይ ኣብ ቀረባኣን፡ ግዜን ጉልበትን ዝቐጥብ መንኻ ኣድሓት፡ መብራህቲ ከም ዝረኸባ ምስ ዝገበር እቲ ፖሊሲና ኣብ ባይታ ደልዲሉ ረገዱ

ማለት እዩ።

ድሕሪ ፍትሕ ዝመጽእ ወጽዒ፡ ንወዲ-ጌል መሬት ምኽልካል ዝመስል ሽግራት ምስ ዝህሉ፡ ደቀእስተዮ መሰሉን ባዕሉን ክጣበቃሉ እኳ እንተለወን፡ ግዜ፡ ገዝተብን ኣፍልጦን ክድርተን ከሎ ደገፍ ማሕበርን መንግስትን የድልዩን። ሳዋ ከይከዳ ትሕቲ ዕድመ ምምርጻው፡ ሓሲማ ከይትህሉ ምኽላል፡ ዝመስል ክብረን ዘዋርድ ተግባራት ምስ ዝረኣ፡ ኣብ ቀረባኣን ተመዝዚዙ ዘሎ ኣካል መንግስቲ ፍታሕ ክረኽቡሉ ክኸእል ኣለዎ። ሕብረትሰብ ባዕሉ መሓረምታ ንኸገብረሉ ደማ ናይ ምንቃሕ ስራሕ ክቐጽል ኣለዎ። ቁጠባዊ ሓርነት ንባዕሉ ካብቲ ክብረተን ዘውሕስ እዩ። ብቐጠባ ሓራ ክኾነ፡ ጥበባዊ ፍርድተን ዝሸግሉ ዕዳጋ ምድላው፡ ፍልይ ዝበለ ሞያታት ምትእትታው፡ ሞያዊ መሰልጠኒ ማእከላት ምቕምን ናይ ስልጠና መደባት ምስኣልን፡ ተሃገሩ ዘሎ ማእከላት ስልጠና ሃማደኤ ስራሕ ዝፈጥር ሞያ ዘስንቐ ክኸውን ዘኸእሎ ፕሮጀክታት ምትግባር ሓጋዚዩ። ሕግታትን ፖሊሲታትን ኣብ ግብሪ ከነውዕሎ እንተ ዓቲብና እቲ ንደልዩ ክንበጽሖ ኢና።

ኣብ መወዳእታ ሚኒስተር ተሪዝም ወይዘር ኣሰካሉ መንቀርዖት፡ ደቀእስተዮ ዓቕመን ከርኢዩ ተሳታፍነትን ብቐጻሊ ከዕቢዩ ብምዘኸኸር፡ ኤርትራ ጓለእኩይቲ ትኹብረላ፡ ከሉ ዘለዋ ሃገር ምዃና ኣሚንና፡ ዘሎ ዕድላትን ጸጋታትን ተጠቐምና ክንገብሊ እናሓሰብና ክንሰርሕ ከምዘግባእ መልእኽታ ተመሓላፍና።

“ጉዳይ ደቀንስትዮ ጉዳይ ሃገር ኩይኑ ተሰራሐሉ እዩ!”

ፕረዚደንት ሃማደኤ ወ/ሮ ተክለ ተስፋሚካኤል

ተስፋ-አለም ገብረሰላሰ(ጫረ)

አብ አስመራ ተወሊዳ፡ ዓቢያን ተማሂራን፡፡ ተማሃሪት ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ አስመራ ሓፈሻዊ አብ ዝነበረትሉ፡ ፖለቲካዊ መንቋሕቋሕታ ሓደራ፡፡ ካብ ከባቢ አስመራ እናተመላለሱ ብዝመሃሩ ደቂ-ክፍላ ብዛዕባ ገድልን ፍልልያት ክልተ ውድባትን ክትፈልጥ ክኣሉ፡፡ ጸኒሓ ኣብታ ሰዉእ ገብረሂወት ዝምእክላ ዝነበረ ዋህዮ ህዝባዊ ሓይልታት ተወዲባ፡፡ ልኡኽ ምብጻሕ፡ ጽሑፍ ተቐቢልካ ምስግጋርን ዳግም ምጽሓፍን ምብዛሕን፡ ንብረት ውድብ ክሳብ ጥይትን ብረትን ምዕቃብን ምሕባእን ኣብ ግዜኡ ናብ ዝምልከቶ ምብጻሕን ኣብ ዝሓመሰለ ምስጢራዊ ስርሓት ድማ ትሳተፍ ነበረት፡፡ ኣብ 1975፡ ክትጋደል ወሲና፡ ክሳብ ዓዜን በጺሓ ነይራ፡፡ ተጋደልቲ ግን ኣብ አስመራ ኮይና ክትሰርሕ መለሰዋ፡፡ ኣብ 1977 ግን ብናጻ ክትንቀሳቐስ፡ ክትመሃርን ክትሰርሕን ኣብ ዘይትኸእለሉ ደረጃ በጽሐት፡፡ ጻል ገጠር ተመሲላ ካብ ዛግር ናብ ሰሜናዊ ባሕሪ ፍልፍል ሰጊራ፡ ንታዕሊም ናብ ብሌቓት ወረደት፡፡ ኣብ መወዳእታ 1978 ከኣ ወተሃደራዊ ታዕሊም ዘዚማ ኣብ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ተመደበት፡፡

ኣብ 1981 ካብ ሳሕል ናብ ድሕሪ መስመር ብምውጻእ፡ መምህር፡ ተቐጻጻሪት ስነ-ትምህርቲን ርእሰ መምህርን ብምዃን፡ ምስቶም ቦቲ ሓደ ብርዒ ቦቲ ካልእ ብረት ሒዞም፡ ንኹሉ ናይ ጸላእትን ወዶ ገባን ተጽብኦ በዲሆም፡ ህዝቢ ዝምህሩን ዝገሰገሱን ዝነበሩ ኣባላት ቤት ትምህርቲ ሰውራ ብምዃን፡ ክሳብ ዕለተ ናጽነት ተጋዲላ፡ ድሕሪ ናጽነትውን ካብ ዓውደ

ትምህርቲ ከይራሓቐት ብዝተፈላለየ ደረጃን ጽፍሒ ሓላፍነትን ሰራሓ፡፡

ኣደ-መንበር ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ወይዘሮ ተክለ ተስፋሚካኤል፡ ብምኽንያት ዝኸሪ መበል 40 ዓመት ምምስራት ሃማደኤ ምስ መጽሔት አግክዞ ዘካየዱቶ ቃለ-መጻኢት ይሰቡብ፡፡

* ተራን ኣበርክቶን ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣብ ፈለማ መድረኻት ሃገራዊ ቃልሲ፡ ብኸመይ ይግለጽ?

- ኣብ ልዕሊ ደቀንስትዮ ዝጸንሐ መስፍናዊ ኣተሓሳስባን እምነትን ንምዕባል ደቀንስትዮ ኣዝዮ ዓጋቲ ምንባሩ ርዳኢ እዩ፡፡ ይኹንምበር ንድሕሪት ምልሰ ኢልና ብዕምቁት እንተደኣ ርኢናዮ፡ ተራኣን ዕዘዝ ምንባሩ ምርዳእ ኣየጸግምን፡፡ ብዙሓት ሓያላት ደቀንስትዮ ከምዝነበራውን ታሪኽ ይምስክር፡፡ ብደቂቕ ተጸኒዑ ናይ ምስናዱ ዕምም ከኣ፡ ዝጸበየና ዘሎ ዕዮ-ዝ እዩ፡፡ ሓሓሊፉ ኣብ ዝወጽእ

ጽሑፋት ዝንጸባረቕ ቡበዓይነቱ ታሪኽ ኣሎ፡፡ ናይ ጅግንነት፡ ተወፋይነት፡ ጽንዓት፡ “ኣይምብርከኽን እየ” ምባል ታሪኽ እዩ፡፡ ቅድሚ ምጅማር ፖለቲካዊ ምንቅስቃስን ብረታዊ ቃልስን፡ ምስቲ ሽዑ ዝነበረ ደረጃ ንቕሓትን ቦቲ ናይቲ እዋንቲ ዝነበረ ኣተሓሳስባን፡ ተሳታፍነተን ቀሊል ኣይነበረን፡፡ ኣብ 50ታት ኣብ ናይ ሽቃሎን ተማሃሮን ኣድማ ዓቢ

ተስታፍነት ደቀንስትዮ ምንባሩ ይእመን፡፡ እዚ ድማ፡ ኤርትራዊ ፖለቲካዊ ምንቅስቃስ ናይ ሓደ ጾታ ከምዘይነበረ እዩ ዘረጋግጽ፡፡ ኣብ ብረታዊ ቃልሲውን፡ ዝዚ ዝጸንሐ ታሪኽ ዓባይነትን ኣዲታትን ኣሓይልና ኢና ክንበገስ ክኢልና፡፡

* ንፖለቲካዊ ንቕሓት ዝደረኽ ምኽንያት ኣንታይ ነይሩ? ብኸመይከ ዓብዩ?

- ህዝቢ ኤርትራ፡ ንናጽነቱ ኣብ ዝቃለሰሉ ዝነበረ እዋን፡ ቡበመድረኹ ዝተፈላለየ ውዳበታት ነይሩ እዩ፡፡ ኣብቲ ዝተመስረተ ውዳበታት ደቀንስትዮ፡ ብዓቕመን ምቕሉል ተራ ነይሩውን፡ ብዝለግለ ተወዲቢን ከቃለሳ ባይታ ዝረኸባ ግን፡ ምስ ምውላድ ህዝባዊ ሓይልታት እዩ፡፡ ህዝባዊ ሓይልታት ኣብ ጉዳይ ደቀንስትዮ ንጹር መስመር ሓንጸጹ፡ ተሳታፍነት ደቀንስትዮ ከሓይል ዝኸእል ባይታ ፈጠሩ፡፡ ቁጽሪ ናይተን ብረት ሒዞን ዝጋደላ ደቀንስትዮ ብፍላይ ካብ

1975 ንድሐር እናዓበየ ከመጽእ ከኢሉ። ኣብቲ እዋንቲ፡ “ጓለንሳይቲ በረኻ ሓዲራ፡ ከትዋጋእ ትኽእል ድያ? ኣብ ገድሊ ከትቅጽል ድያ?” ዝብል ኣተሓሳስባ ነይሩ እዩ። ነዚ ኣተሓሳስባዊ ብምስባር ኣብ ቃልሲ ከትሳተፍ ብምብቃዓ ድማ፡ ናይ ብሓቂ ዓቢ ታሪኽ ተመዝጊቡ። ቀዳሞት ተጋደልቲ፡ ነቲ ህዝባዊ ሓይልታት ዘጣጥሑ ባይታ ተጠቒመን ንቕሓት ደቀንስትዮን ሕብረተሰብን ኣብ ዝለዓለ ደረጃ ኣብጸሐንኡ። ግደ ሓቂ ህዝባዊ ግንባር ንደቀንስትዮ ሰሪሕወን እዩ። “ውድብ ህዝባዊ ግንባር እንተዘይነበር ነይሩ፡ እቲ ሕጂ ተበጺሑ ዘሎ ንቕሓትን ብቕዓትን ምተበጸሐ፡ ነይሩ ኢልና” ምስ እንሓትት፡ ምግናን ከይመስል እምበር፡ ሕልሚ እዩ።

*** ስለምንታይ?**

ንሕና፡ ካብ ካልኣት ግዙኣት ሃገራት ኣይንበልጽን ኢና። እቲ ዝፈልየና ረጅሒ፡ መሪሕ ውድብና “ማዕርነት ብስራሕ ተኸፋልነት” ዝብል ጭርሖ ብግብሪ ክሰርሓሉ ምኽኣሉ እዩ። “ሓፋሽ ይንቃሕ፡ ይወድብ፡ ይዕጠቕ” ብዝብል መትከል፡ ደቀንስትዮ ከም ኣካል ሓፋሽ ህዝቢ፡ ኣብ ኩሉ መዳያት ተሳትፎኡን ዘረጋግጹሉ ባይታ ፈጠሩ። ናብዚ ደረጃ ብቕዓትዚ ንምብጻሕ ዝተኻየደ ቃልሲ ከቢድ እዩ ነይሩ። ኣብቲ መስርሕ ከኣ ምሩዳት፡ ሓያላት፡ ጀጋኑ ደቀንስትዮ ተፈጠረን። ኣብዚ ናይ ሓፋሽ ቃልሲ፡ ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ንዘደኸመ ዘሓይላ፡ ተስፋ ዘሰንቓ፡ ሓብ ዘውርሳ እዩን ነይረን። ኣብ ሰውራ፡ ጓለንሳይቲ ማእከል ስሕበት ናይ ምዕባለ ከትከውን ከኢላ እዩ።

ናጽነት ከውን ኣብ ምግባር ዕዙዝ እጃም ኣበርኪታ። እዚ ከኣ ዓለም ምሉእ ዝምስክሮ ሓቂ እዩ።

*** ኣብ ብረታዊ ቃልሲ፡ ኣብ ድሕሪ መስመር ዝነበረ ምውህሃድ ማሕበራውያን ሓይልታት ከመይ ትገልጽዮ?**

- ክፍሊ ዘባዊ ምምሕዳር (ጀማሂር) ነቲ ሓላፍነት ይስከም እኳ እንተነበረ፡ ተወሃሂድካ ምስራሕ ግን ሓዲ ካብ ብሉጽ ኣሰራርሓ ህዝባዊ ግንባር እዩ ነይሩ። ኣብቲ ቋንቋኡን ባህሉን ጽቡቕ ገይርና ዘይንፈልጦ ሕብረተሰብ ኣቲና ክንሰርሕ፡ ክንምህር ዘኸኣለና እቲ ምውህሃድ እዩ። ነፍሲ ወከፍ ኣሃዱ ናታ ስራሕ እናዓመመት፡ ናይ ሓባር ስራሕ ንምዕዋት ትግደስ። ኣብ ኩሉ ስርሓት ድማ ግደ ደቀንስትዮ ዕዙዝ እዩ ነይሩ። ዝበዝሐ ተማሃሮ ደቀንስትዮ ኣባላት ባይቶ ይኾና ብምንባረን፡ መሪሕ ተርኣን ኣብ ኩሉ ስራሕ ይንጸባረቑ ነይሩ። ካብ ተራ ኣባል ናይቲ ዝነበረ ውዳበታት ክሳብ ሚልሻ ብምዃን ብረት ዓጢቑን ክቃለሳ

ዘኸኣለን ከኣ፡ ውጽኢት ናይ ሓባር ስራሕን ውህደትንዮ።

*** ድሕሪ ናጽነት፡ ተራን ኣበርክቶን ደቀንስትዮ ብቲ ዝመጽ ናህሪዶ ቀጸሉ?**

“ናጽነት ምምጻእ ቀሊል፡ ሓርነት ምርግጋጽ ግን ከቢድ እዩ” ዝብል ኣተሓሳስባ ንምስራጽ ፖለቲካዊ ትምህርቲ እናቐለምና ኢና መጸእና። ናጽነትና ምስ ረኽብና ሚእቲ ካብ ሚእቲ ብቲ ኣብ ግዜ ቃልሲ ዝነበረ ሓይሊ ቀጸልና ኩብል ኣይደፍርን። መሪሕነት ዕላማኡ ንጹር እዩ ነይሩ። ኣይቀየረን ከኣ። ተራ ውልቀ-ሰብ ግን ከምቲ ኣብ እዋን ቃልሲ ዝነበሮ ከይከውን ይኸእል። ሃፋትን ጸገማትን ክርኣይ ባህርያዊ እዩ ነይሩ። እቲ ጸገም ንደቀንስትዮ ጥራይ ዘይኮነ ንኹሉ ዝምልከት እዩ። ተጋደልቲ ኣብ ዝጣየሳሉ ዝነበራ እዋን ንኡነት፡ ጸገማትን ንምፍታሕ ዝተፈላለዩ ፈተነታት ይካየድ ነይሩ እዩ። ኣብ ገድሊ ዝጸንሐት ጓለንስተይቲ፡ “ኣብ ንግዲ ዓለምን ካልእ ሞያታትን ተዋፊራ ክትገጥም ትኽእልዶ? ክሳብ ክንደይ ምቹእ ባይታ ክጸንሓ ይኽእል? ክሳብ ክንደይኻ ዓቕሚ ኣለዋ?” እዚ ሕቶታት እዚ ቀሊል ኣይነበረን። ብዙሓት ዘይተዓወታውን ነይረን እዮን።

ብዙሐት እየን። ብጸላላቲ ዝፈረሰ መቓብር ሰማእታት ዳግም ዝሃነጸን። ንደቀንስትዮ ዘገልግል ዝተፈላለየ መሰልጠኒ ማእከላት፡ ዳርጋ ኣብ ኩሉን ዘባታት ዝሰርሓ ንሳተን እየን። ኣብ ኩሉ ሃገራዊ መኸተ ሎሚ እውን ከም ትማሊ ይቃለሳ ኣለዎ። ምስ ምድፋእ ዕድመን ስእነት ጥዕናን ግን “ናይ ቀጻልነት ሕቶ ዓቢ ብድሆ ኣለ” ክብል እደፍር። እቲ ናይ ምውርራሰ ባይታ ብዕቱብ ክሰርሓሉ ዘለዎ ዓቢ ሃገራዊ ጉዳይ እዩ።

*** ኣብዚ እዋን እዚ፡ ማሪታዊ እምነትን ጎዳእቲ ልምድታትን ብሓፈሻ፡ ኩነታት መርዓ ትሕቲ ዕድመን ክሽጦን ኣብ ኤርትራ፡ ኣብ ከመይ ደረጃ ይርከብ?**

- ኣብ ግዜ ብሪታዊ ቃልሲ፡ ብቲ ቀጻሊ እነካይዶ ዝነበርና ጓሰጓሳት እቲ ዝነበረ ማሪታዊ ኣተሓሳስባን እምነትን ዳርጋ ኣጠፍእናዮ ክንብል ንደፍር። “ነቲ ዝጀመርናዮ ቃልሲ ብቲ ዝነበረ ኣካይዳ ምሉእ ኣቓልቦ ጌርና ሰሪሕናሉዎ?” ዝብል ሕቶ ክመጽእ ይኸእል እዩ። ቁጠባዊ ጸገማት ዘይርጉእ ህይወት ስለዝፈጥር ምስ ጸገማት ተጸጊዖም ዝመጹ ንኣሽቱ ንኣሽቱ ናይ በለጽ ተርእዮታት ምሉእ ብምሉእ ጠፊኡም ክበሃል ኣይከኣልን። ስለዚ ማሪታዊ እምነታትን ጎዳእቲ ልምድታትን ሓሓሊፉ ይርኣ እዩ - ዝተጋነነ ግን ኣይኮነን።

ድሕሪ ናጽነት ካብ ዝሰራሕናሉ መደባት ሓዲ ምውጋድ ክሸቦ ደቀንስትዮ እዩ። ዓቢ ዓወት ድማ ኣመዝጊብና። ሚእቲ ካብ ሚእቲ ተዓዊትናሉ፡ ምሉእ ብምሉእ

ተኻይዱ። ብቲ መደብ ብዙሓት ተዓዊተን ዘይተዓወታውን ነይረን። ኣብተን ሽውዓተ ናይ ናጽነት ዓመታት፡ ዝሓሸ ህይወት ንምፍጣር ኣንፊት ተታሒዞ ሓርከታኩት ይበሃል ነይሩ። ኣብ ከምኡ ዝኣመሰለ ኩነታት እንክለና ግን ዘይተጸበናዮ ወራር ስለዝመጸ፡ ኣብ ርእሲ እቲ ዝጸንሐ ቁጠባዊ ሽግራት ብድሆታት ደቀንስትዮ መሊሱ ዓብዩ። ብዙሓት ደቀንስትዮ ተሃስዮን እየን። መንግስቲ ብዓቕሙን ዝክእሉን ጸገማትን ክፈትሖ ተበጊሱ፡ ማሕበር እውን ዝከኣሎ ክገብር ፈቲኑ። ብዝተፈላለየ ኣካላት መንግስቲን ማሕበራዊን ሓይልታትን፡ ሚኒስትሪ ዕዮን ማሕበራዊ ድሕነትን፡ ማሕበር መንእሰያትን ተማሃሮን ኻልኣትን ጸዕርታት ኣየቋረጸን። “ከምቲ ዝድለ ከይዱዶ ኣይከደን?” ኣልና ክንሓትት ንኸእል ኢና። ብመሰረቱ ግን ጉዳይ ደቀንስትዮ ጉዳይ ሃገር ኮይኑ ተሰሪሑሉ እዩ።

*** ውዳበታት ኤርትራዊያን ደቀንስትዮ ኣብ ወጻኢ ሃገራት ከመይ ነይሩን ከመይ ኣሉን?**

- ውዳበታት ደቀንስትዮ ኣብ ወጻኢ ሃገራት፡ ኣብ ምሕያልን ምጉልባትን ውድብ ዝተጸወቶ ግደ ብቐለል ዝግለጽ ኣይኮነን። እቲ ኣብ ሃገራት ኣፍሪቃ፡ ኤውሮጳ፡ ማእከላይ ምብራቕን ሰሜን ኣመሪካን ዝፈጸምኦ ማእለያ ዘይብሉ ስራሕ፡ ፍሉይ ኢጋጣሚ ወዲብካ ከምዝገብን ክስነድን ዝግባእ እዩ። ዕድመ ደፊኡን ቡብሓዲ ይሓልፋ ስለዘለዎ። እቲ ዘካይድኦ ዝነበራ ቃልሲ፡ ናይ መትከልን

እምነትን ስራሕ ኮይኑ ኣዝዩ ዓቢ እዩ ነይሩ። ኣብ እዋን ብሪታዊ ቃልሲ፡ ደንቀንስትዮ ተጋደልቲ ብወርሓዊ ጸግኦ ከይንሸገር ምእንቲ ኣብ ሜዳ ናይ ሞደስ ፋብሪካ ንክትሰራሕ ዓቢ ግደ ተጻዊተን። እታ ናይ ሸዑ ማሸን ከም ቅርሲ ሓዝናዪ ኣለና። ብዘይካዚ፡ ናብ ሜዳ ኤርትራ ብምእታው ኣብ ዝተፈላለየ ናይ ውድብ ጉባኤን ናይ ማሕበር ኣኼባታትን ብምስታፍ፡ ካብኣን ዝሕተት ኩሉ ይፍጸም ነይረን። ንውድብን ንስድራቤትን ክኣልያ ነዛ መጽላሊት ዝዛ ዘይወናና ኣደታት ውሑዳት ኣይኮናን።

ድሕሪ ናጽነት እውን ነቲ ዝነበረን ናህሪ ንድሕሪት ከይመለሰ፡ “ሃገረይ” ብምባል፡ ኣብ ኩሉ ሃገራዊ ጉዳያት ክሳተፋ ጸኒሐን። ኣብ ግዜ ወራር ወያነ፡ “ሃገረይ ስልማተይ” እናጨርሓ፡ ካብኣን ዝሕተት ኩሉ ኣማሊኡን። ኣብ ልዕሊ ሃገር ዝተጻዕነ ዝተፈላለየ ሽርሕታት ኣብ ምምካት፡ ካብይ ንናብይ ተናጠረን ኣይፋል! ዝብል ቃል እናስምዓ ተራረን በዲሆን። ሕድሪ ተሰኪመን ስድራ ሰማእታት ዝኣልያ

አይነበረትን። ኣብዚ እዋንዚ ብዙሓት ደቀንስትዮ ማእለማ ተማሂረን ልቓሕ ወሲደን ዝኣርእሱን ይመርሓ ኣለዎ።

በዚ መደብ ልቓሕዚ ስድራ ተጠርኒፋ ክትሰርሕን ክትነብርን ካብ ምርኣይ ዝግብ ጸጋ የለን። ኣብዚ ግዜ፡ እቲ ዝጸንሐ ፕሮጀክታት ክለሳ ተገይሩሉ ኣሎ። ናይ ልቓሕ ጉዳይውን መጽናዕቲ ተገይሩ ክለሳ የድልዮ እዩ። እቲ ፖሊሲ ፖሊሲ ህዝቢ ምዃኑ ፈሊጥና፡ ተሓታትነት ዘሎዎ፡ ኣድማዕን ኣፍራይን፡ ምስ ግዜ ዝሰጉም፡ መድረኽ ዝጠልቦን ኣገባባት ልቓሕ ኣተሓታቲና ክንሰርሓሉ ኣሎና። ናብቲ ዝተሓተ ጥራይ ክንጥምት የብልናን። ኣብዚ ግዜዚ፡ ብዙሓት ምዃዊ፡ ክኢሊታት ደቀንስትዮ ይመጽ ስለዘለዎ፡ ንእኣን ምድጋፍን ምብጋስንውን ክሰርሓሉ ዘለዎ እዩ። ከም ማሕበር፡ ተዘርጊሑ ዘሎ ፖሊሲና ኣኪብና፡ ዳግማይ ብተወዳዳሪ ብቐዓት ክንበገስ፡ ንድፈሓሳብ ኣሎና። በዚ ድማ፡ ምስ ኩሎም ኣለቃሕቲ ተወሃሃድና ክንሰርሕ መደብ ኣሎና።

*** ደምጺ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣብ ዓለማዊ ዋዕላታትን ኣህጉራዊ ኣኼባታትን ከመይ ኣሎ?**

ሃማደኤ ወኪል ደቀንስትዮን መንግስትን ብምዃን ካብ እዋን ብረታዊ ቃልሲ ጀሚሩ ኣብ ዝተፈላለዩ ዓለማዊ መድረኻት ይሳተፍ እዩ። ኣብ ግዜ ቃልሲ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣብ ኣኼባ በይጅን ወከልቲ ብምልኣኽ ድምጽን ኣሰሚዑን እዮን። እዚ

ተሪፉላ ክንበል ግን ኣይደፍርን። ካልእ ዝዓበየ ግድል፡ መርዓ ትሕተ-ዕድመን ምስኡ ተኣሳሲሩ ዝመጽእ ምቁራጽ ትምህርቲን እዩ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ንኹሉ ዜጋ ብዘይኣፈላላይ ጾታ ሰፊሕ ባይታ ትምህርቲ ተፈጠሩ ኣሎ። ካብ መባእታ ክሳብ ኮሎጂት ሳንቲም ዘይከፈሎ ዕድል ተፈጠሩ ኣብ ዘለዉሉ መድረኽ፡ እዚ ዕድልዚ ተነፊጥን ካብ መኣዲ ትምህርቲ ዝእለያ ደቀንስትዮ ውሑዳት ኣይኮናን። ልክዕ እዩ ሳዋ ኣብ ደቀንስትዮ ትጻውቦ ግደ ዓቢ ኣሎ። ብሳዋ ዝሓለፈት ጓልኣንስይቲ ብኹለንትንኣ ብቐዕቲ ኮይና እያ ትወጽእ። ግን ብሰንኪ መርዓ ትሕተ-ዕድመ ትምህርቲ ትምህርቲን ዘቋርጸ ደቀንስትዮ ኣይስተሳእናን። ካብ ዞባ ናብ ዞባ ፍልልይ ክህልው ይኽእል እዩ፡ እቲ ብድሆ ግን ኣሎ። ስለዚ መርዓ ትሕተ-ዕድመ ከነወግዶ ኣሎና። እዚ ድማ ንግንባርን መንግስትን ጥራይ ዝግደፍ ዘይኮነ፡ ናይ መላእ ሕብረተሰብ ንጡፍ ተሳታፍነት ይሓትት።

*** ደቀንስትዮ ብቁጠባ ነበሰን ዝኽእሉ ተራ ማሕበር ከመይ ይመስል?**

- ካብ ግዜ ብረታዊ ቃልሲ ጀሚርኻ ናብ ምዕባለ ደቀንስትዮ ዘተኩሩ ዝተፈላለዩ ፕሮጀክታት ነይሮምን እወታዊ ጽልዋ ፈጠሮምን እዮም። ሓደ ካብ ዕላማታት ማሕበር ብኸምዚኣም ዝኣመሰሉ ፕሮጀክታት ንደቀንስትዮ ብምድጋፍ ብቁጠባ ዝሕይላሉን ካብ ተጸጋዕነት ዝገላገላሉን ዕድላት ምርሓው እዩ። ኣብ መሰረታውያን ንስራሕን ኣፍራይነትን ክበግሱ ዝኽእሉ መዳያት ኣተኩሩ እዩ

ዝሰርሕ። ኣብ ከም ሕርሻ፡ ትካላት ኣብዮተ ሕብስቲን ካልኣት መጠነ ንኡስ ንግዳዊ ትካላትን ክሰርሕ ጸኒሑ ኣሎ። እታ ዝኣሰት ናይ ኣድጊን ጅርባን ፕሮጀክት ንኡብነት፡ ኣብ ህይወት ስእንቲ ጓለንስይቲ ትጻውቦ ግደ ቀሊል ኣይኮነን። ኣድጊን ጅርባን ተዋሂቡዎን ብዙሓት ሰራሕን ህይወተን ክመርሓ ዝኽእላ ኣለዎ። መጠነ ንኡስ ናይ ልቓሕ ኣገልግሎት እውን ኣሎ። ካብ ሓሙሽተ ዘይበዝሓ ክረዳድኣን ሓቢረን ክሰርሓን ዝኽእላ ደቀንስትዮ ወዲብካ፡ መበገሲ ዝኸውን ፖሊሲ ብልቓሕ ይወሃቦን። ቦቲ ማሕበር ድማ ብብግዜኡ ምክትታልን ገምጋምን ይግበረሉ። ክንዮዚ፡ ደቀንስትዮ ካብ መደብ ውህላሳን ሊቓሕን (መውል) ዓቢ ፖሊሲ ክልቓሓ ተኽእሎ ኣሎ። ብዝተፈላለዩ ኣካላት መንግስትን ማሕበራትን ንደቀንስትዮ ልቓሕ ይወሃቦን እዩ። በዚ ተተባቢዑን ከኣ ብደቀንስትዮ ብዙሕ ዘይድፈር ዝነበረ ስራሕ ክኣትውኦ ይኽእላ ኣለዎ። ቅድሚ ሕጂ ኣብ ማእለማ ትዋፈር ወይ ኣላሚት ጓለንስታይቲ

ፕረዚደንት ኢሳይያስ አፈወርቂ ኣብ ፖ ጉባኤ ማሕበር መደረ እናኣሰመዎ

ዕማምዚ፡ ቀዳሞት ሓለፍትን መራሕትን ማሕበር ኣብ ዘንጻፍኡ ሰረት ንቕጽሎ ኣለና። ኣብዛ ሃገር፡ ኣብ ጽሑፍ ዝሰፍር ቃል ብግብሪ ይትግበር እዩ። “ኩሉ ንደቀንስትዮ ዝሃሊ ዘበለ ነገር ክወገድ ኣለዎ” ዝብል ዓንቀጽ ኣብ ቅዋም ማሕበር ኣብ ቁጽሪ ሓደ ሰፊሩ ይርከብ። ብግብሪ ደማ ክስርሓሉ ጸኒሑ። ብመሰረት ውዕል ምውጋድ ኩሉ ዓይነት ኣድልዎ ኣንጻር ደቀንስትዮ (CEDAW) ኣብ ነፍሲ ወከፍ ኣርባዕተ ዓመት ጸብጻብና ነቕርብ ኢና። ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኮምሽን ማሕበራዊ ደረጃ ደቀንስትዮ (CSW) እውን ከም ኣባላት ማሕበር ደቀንስትዮ ኣፍሪቃ ዓመታዊ ጸብጻብና ነቕርብ ኣለዎና። ንሕቶ ጓለንስይቲ ብዝምልከት ብሚኒስትሪ ወጻኢ ጉዳይ ኣቢሉ ዝቐርብ ጸብጻባት እውን

ኣሎ። ብዘይካዚ ኣብ ዝተፈላለዩ ዓለማዊ መድረኻት ሓበራዊ ዘተ፡ ዝርርብ፡ ክርክርን ምጉትን ብኣካል ንሳተፍ ኢና። ኣብ ወጻኢ ሃገራት ዝቐመጣ ኤርትራውያን፡ ኣብዚ ዕማምዚ ንጡፍ ተሳታፍነት ኣለወን። ኣብ መኸተ ኣንጻር ዘይቅነዕ እገዳ ዓቢ እጃም ኣበርኪተን እየን። ብሓፈሻ፡ ንጉዳይ ደቀንስትዮ ዝምልከት ደምጽና ንምስማዕ፡ ነቲ ካብ ነዊሕ ዝተነጻፈ ባይታ ተጠቐምና ንቕጽሎ ኣለዎና።

*** ኣብ መወዳእታ እተመሓለፍዮ ለበዋ?**

- ትምህርቲ መሰረትን ቀላስን ኩሉ ምዕባሊታት እዩ። ስለዚ ጓለንስይቲ ምምሃር ዝያዳ ኩሉ ክንደፍኣሉ ኣለና። ደቀንስትዮ ኮኣ ነቲ ተፈጢሩ ዘሎ ዕድላት ትምህርቲ ብዝገባእ

ክጥቀማሉ ኣለወን። ዛጊት ብዙሓት ብቑዓትን ተወዳደርትን ደቀንስትዮ ፈርዮንኳ እንተሃለዎ፡ ኣብ ኩሉን ብሄራትና ምዕሩይ ንክኸውን ብኣስተባባሮ ክንሰርሓሉ ከምዝገባእ ከዘኻኸር እፈቱ። ጓለንስይቲ ክትመሃር፡ ክትሰርሕ፡ ኣብ ልምዓታዊ መደባት እጃማ ከተበርክት ኩሉ ሕብረተሰብ ንጹር ኣጠማምታ ሃልዮ ከተባብዐን ክሕግዝን ብዓቢኡ ባይታ ክፈጥረን ይግባእ። መንግስቲ ኣዋዲድዎ ዘሎ ባይታ ቀለል ኣይኮነን። ኣብ ገለገለ ሓለፍቲ ኣብ ልዕሊ ዝወለዱ ደቀንስትዮ ሰራሕተኛታት ዝርእ ዘየተባብዕ ኣተሓሕዛ ክእረም ዘለዎ እዩ። ጓለንስይቲ ክትማሃር ክትምርጽን ክትወልድን ባህርያዊ ውህበታ እዩ። ዘሕብንን ዘኸርዕን ጸጋ ኮኣ እዩ። ብሰንኪ ውላድን ዘይግበኡ ኣተሓሕዛ ናይ ሰራሕን፡ ዝተማህራ ደቀንስትዮ ናብ ውሻጣ ክምለሳ ቅነዕ ኣይኮነን። ውሑዳትን ኣብነታውያን ትካላት ናይ ገዛእ ርእሶም ተበግሶ ወሲዶም፡ መጽንሒ ቁልዑ ዝገብርን ንደቀንስትዮ ዘተባብዑን ኣለዉ። እዚ እም ክምስገኑ፡ ካልኣውን ኣሰርም ክስዕቡ ይግባእ። ካደራትን ሓለፍቲን ኮኣ፡ ኣብ ምዕባይ ንቕሓት ናይዚ ከምዚ ዝኣመሰለ ኣሰራርሓ ንጡፍ ተበግሶ ክወስዱ ኣለዎም። እዚ ጉዳይዚ ብቐጻሊ ጥርጉፍ ንዝቐርበሉ ዘሎ ዓቢ ጉዳይ ብምዃን፡ በዚ ኣጋጣሚ መንግስትን ግንባርን ዕቱብ ኣቓልቦ ክገብረሉ ከዘኻኸር እፈቱ።

ኣባላት ፈጻሚት ቦርድ ሃማዶኤ

መስዋእት ማህጸን

ሰመረ የውሃንስ

ኣብ 1975 ዓ.ም. ስርዓት ደርግ፡ ዓገጽ-ዓገጽ ናይቲ ሓይልታት ሰውራ ኤርትራ ዝፍጽምኡ ዝነበሩ መጥቃዒታት፡ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ብሓፈሻ ኣብ ልዕሊ መንእሰያት ድማ ብፍላይ ብዘኸገ ግፍዒታት ዝፍጽሙ ዝነበረ ግዜ እዩ። ግፍዒታት ጸላኢ ግን፡ ንህዝቢ ኤርትራ ኣርዒዱ ኣየንበርከኹን። ብኣንጻሩ ቃልሱ ኣሓይሉ ንክቕጽል ሓገዝዎ እዩ። ዋሕዚ መንእሰያት ንምዳ ሰሲኑ። ኣብ ውሽጢ ከብዲ ጸላኢ ኮይኖም፡ ምስጢራት ጸላኢ እናጓጎሙ ንተጋደልቲ ዘሰንቑን ካልእ ብብዓይነቱ ተወፋይነት ዝጠልብ ስራሕ ዝሰርሑ ሓፋሽ ውድባት እውን በርኪቶም። ኣብዚ ዕማማትዚ ተራ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ቀለል ኣይነበረን።

ቅድስቲ ተክለዳዊት ተክሌ፡ ሓንቲ ካብተን ምዑታት ሓፋሽ ውድባት ዝነበሩ እዩ። ገና ለይላይ እትብል መንእሰይ እንክላ እዩ፡ ወለዳ ኸትሕግዝ ኣብ ስራሕ ዓለም ተጸጂዳ። ኣብ ፋብሪካ ዓለባ ኣስመራ ብትሑት ደሞዝ እናሰርሐት ከኣ፡ ከም መመላእታ፡ ኣብ ትርፌ ግዜኣ ዝ-ዝ እናኸደት ትቐንን ነበረት።

ኣብ ትካላት ብፍላይ ድማ ኣብ መንግስታዊ ትካላት፡ “ኪድምዕ ይኸእልዩ፡ ምስጢር ይዕቅቡዮ” ዝበሃል ዜጋ፡ ዋህዮታት ሓፋሽ ውድብቀልጢፈን እየን ዝገምታኡ። ንቅድስቲ በዚ ዝተገልጸን ካልእ ረጅሒታትን መሪጹ። ኣብቲ ንሱ ዝመርሖ ዋህዮ ከም እትጥርነፍ ዝነበረ ሰወእ እስቲፋኖስ ኪዳነ እዩ። ንሳ ከኣ ዝተላእከቶ ከተተግብርን ዝኣተወቶ ሃገራዊ ስራሕ ክሳብ መስዋእቲ ክትከፍል ቅርብቲ እያ ነይራ። መዓንጣኣ ሸጥ...ኣቢላ ክሳብ ኣብ ውሽጢ ዝ ወተሃደራት ጸላኢ እናኣተወት

ክትቃለስ ጀመረት።

ኣብቲ ብብዝሒ ወተሃደራት ደርግ ዝዓስከርሉ፡ መዓስከራት ፎርቶ ሹላጅ፡ ቃኘው፡ ፊድዮ መሪኖዮ፡ ሳላሳ ኣምስተኛን ካልኣን ተንቀሳቂሳ ሓበሬታ እትረኽቡሉ ሜላ ነይሩዋ እዩ። እቲ ቀንዲ ብልጫኦ ከኣ ድፍረትን ምስ ሰባት ዝነበሩ ክእለት ኣቀራርባን ነበረ። ሓደ መዓልቲ መስፈኢ ሒዛ ክትቐንን ናብ ፎርቶ ኣተወት። ነታ ትቐንን ዝነበረት ሰይቲ ወተሃደር ጸላኢ ዝስሕባ ዕላል እናዕለለትን ተገዲሳ ጽቡቕ ግልብጭ ብምቕፍንን ኣእምሮኣ ሰለቢታ። ወዮ ሰይቲ ወተሃደር ስለዝተመሰጠት ኣብቲ መዓስከር ዝርከባን ኣብ ካልእ መዓስከራት ዝርከባ መሓዙታን ስም ቅድስቲ እናነኣደት ኣላለዩታ። ቅድስቲ ስርሓ ምቕፍንን ጥራይ ኣይነበረን። ሓደስቲ ወተሃደራት እንተኣትዮም፡ ካበይ ዝመጹ እዮም፡ ናበይ ገጾም እዮም፡ ኣብቲ መዓስከር ዝዕለል ዕላላትን ሓደሽ ተርእዮታትን፡ ሞራል ወተሃደራት ጸላኢን ስግኣታቶምን...ብቐሊሉ ካብ ዕላል እተን ኣንስቲ ስለትረኽቦ፡ ንጠርናፊ ዋህዮኣ ሰወእ እስቲፋኖስ እርይ ቁጽር ኣቢላ

ትሕብር።

ኣብ ውሻጢ ጸላኢ ተሸጉጉኻ ክትቃለስ ብድሆታቱ ቀለል ኣይነበረን። ነቲ ብዱሆ ሰጊሮም ክሳብ ናጽነት ከይተፈልጡ ዝጸንሑ፡ ተታሒዞም ክንሶም ንብጽቶም ኣሕሊፎም ከይሃቡ ህይወቶም ዝወፈዩ/ያ ውሑዳት ኣይኮኑን። ጠርናፊ ናይታ ቅድስቲ ዝነበረታ ዋህዮ፡ ሰወእ እስቲፋኖስ ኪዳነ ቀልጢፉዩ ንምዳ ወጸኡ። ኣብ ግንባር ዓዲ ያዕቆብ 1978 ድማ ብጅግንነት ተሰዊኡ። ንዕኡ ተኪኡ መስፍን ጠርናፊ ናይታ ኣብ ፋብሪካ ዓለባ ኮይና ትነጥፍ ዝነበረት ዋህዮ ኮነ። መስፍን ንቅድስቲ ፈለማ ክረኽባ እንክሎ፡ ቅድስቲ ተገሪሃ መንኳታ ኣይገለጸትሉን። ባንዲራ ህዝባዊ ግንባር ዘለዋ ካርድ ምስ ኣርኢያን ገለ ንሳ ትፈልጦ ሓበሬታታት ምስ ገለጻላንያ ከም ብጸያ ዝተቐበለቶ። ግርህና ሰብብ ስለዘምጽእ፡ ህይወትካን ህይወት ካልኣትን ንምድሓን ኣብዚ ስራሕዚ ጥንቃቄ ኣዝዩ ኣገዳሲ ነበረ።

ቅድስቲ እኸልቲ ጎርዝ ምስኮነት፡ ዓቢ ሓዋ ከመርዕዋ ምዃኑ ሓበራ። ቅድስቲ መርዓ ነቲ ዝነበራ ምስጢራዊ ስራሕ ዝዕንቅፍ ኮይኑ ስለዝተሰምዓ፡ ኣብቲ ፈለማ ፍጹም ኣይተቐበለቶን። ሓዋ፡ ናብ ቤታ ክትኣቱን ክትወጽእን ሰላም ምስ ከልኣ ግን፡ ብድፍኢት መሓዙታ ንሓሳብ ተቐበለቶ። ምስኣ ዝቐረን መን ምዃኑ ክትፈልጥ ስለዝነበራ ከኣ ንሓዋ ተወኪሳቶ። ስሙ እምበር፡ ዝርዝር መንኵቱ ኣይገለጸላን። ቅድስቲ ግን ኣጸቢቓ ሓተተሉ። ካብ ገድሊ ኮዲዑ ናብ ጸላኢ ዝኣተወ (ወደ-ገባ) እዩ ዝነበረ። ቅድስቲ ምስኡ ክትምርዖ ከምዘይኮነት ንሓዋ ተሪራ ገለጸትሉ። ሓዋ ክሰምዓን ክርድኣን

አይከለን።

አብቲ እዋንቴ፡ ምስቲ ዝነበረ ንደቀንስትዮ ዝጸቕጥ ባህሊ፡ ብስድራቤት ዝመጸ መውሰብ ምእባይ ቀሊል ኣይነበረን። በዚ ድማ ቅድስቲ ኣዝያ ተጨነቐት። ንጠርናፊ ሞሃዮ መስፍን፡ “እነ ሕማቕ ኣለኹ፡ ስድራ ቤተይ ምስ ሓደ ከዳዕ ኣገዲዶም ከመርዕወኒ ጸቕጢ ስለዝገበሩላይ፡ ንሜዳ ክወጽእ” በለቶ። መስፍን፡ ቅሩብ ዝን... ኢሉ ድሕሪ ምሕሳብ፡ “ቤተሰብ ዝወድእዎ እንተኾይኑም ዘይትምርዓዊ። ንሱ እውን ዜጋ ስለዝኾነ፡ ቀስ ብቐስ ነቲ ጉዳይ ናብ ረብሓኺ ከተውዕልዮ ትኽእሊ ኢኺ፡ ዘየዋጽእ እንተኾይኑ ድማ ምስ ብጾትና ተረዳዲእና ሓደ መፍትሒ ንነበር” በላ። ቅድስቲ ስድራቤታ ከተፍቱ፡ ነቲ ብዙሕ ዘይተዋሕጠላ መርዓ ክትቅበሎ ተገደደት። ከንታት በዓል-ቤታ ክሳብ ጸቡቕ ገይራ እተጽኑዕ ድማ፡ ብዝተፈለለየ ሜላ ካብኡ ድቂ ከይትሕዝ ተጠንቀቐት።

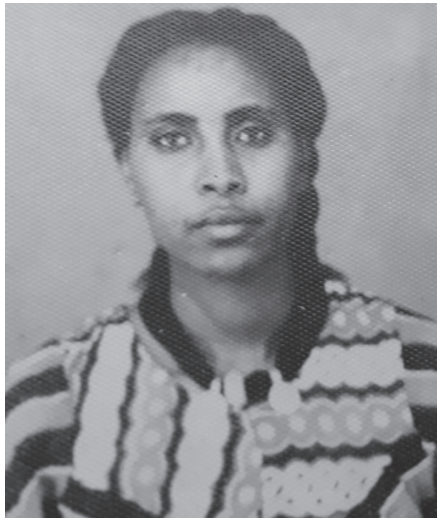
“ዝቐርበካ የጥፋኣካ ወይ የልማዓካ” ከምዝበሃል፡ ቅድስቲ፡ ብሓብሬታ ናይ ሓንቲ ኣጸቢቓ ትፈልግ ሰብ፡ ኣብ ዓይኒ ጸላኢ ኣተወተ። ወተሃደራት መጻእም ካብ ገዝኣ ወሲድዋ። ቅድስቲ ንኹሉ ዝቐረበላ ክሲታት ብኣሉታ እናመለሰት እንከላ፡ ሰብኣዮ ደበኸ በለ። ሓደስቲ መርዑ እየም ዝነበሩ። ኣብ ክንዲ ቅድስቲ ግዳይ እስሩኒ ኢሉ ስለዝረበሾም ከኣ ንቅድስቲ ፈነውዋ። ንኡ ድማ ድሕሪ ሓደት መዓልታት ለቐቐዎ።

ቅድስቲ ድሕሪዛ መዓልቲዚኣ ቀሲና ኣይሓደረትን። ንበዓል ቤታ ከተካፍሎ ትኽእል ነገር ኣይነበረን። ብመሰረቱ እውን እቲ ሓዳር ኣይማእምን። ነዊሕ ከይጸንሐት፡ መስፍን ጠርናፊ ናይታ ሞሃዮ ብጸላኢ “ተታሒዙ” ዝብል ሓብሬታ ሰምዐት። ኣባይ ከም ዝተታሕዘን ከም

ዝተቐየደን ኣጻርያ ሓበሬታ ረኸበት። ነተን ብመገዳ ዝተወደባ ደቀንስትዮ ጥንቃቄ ክገብራ መኪራ ድማ፡ ንሜዳ ክትወጽእ ወሰነት።

ኣባይ ሓጎስ፡ ሓደ ካብቶም ምስ በዓል ቅድስቲ ኣብ ዕላማኦም ደው ኢሎም ዝቃለሱ ዝነበሩ እየም። ቅድስቲ ምስኣምያ መኪራ። ሓደ መዓልቲ ብዓል ቤታ ክሳብ ንጽባሒቱ ስራሕ ከምዘለዎ ሓቢሩ ካብ ዝ ወጸ። ቅድስቲ፡ ዕላማኣ ንምውቃዕ ምቹእ ኣጋጣሚ ኮነላ። ንመገዲ ዝኸውን ገንዘብ የድልያ ስለዝነበራ፡ ምስ ኣባይ ሓጎስ ገለ ካብ ኣቐሑታ ክገዝኣ ተሰማሚዖ፡ ገዝኣን ሓዳሪን ራሕራሓ ንሜዳ ነቐለት። ብሉቕ ጎዳይፍ ንምሕላፍ ከቢድ ፈተነ እኳ እንተገጠማ፡ ብጥበብን ትብዓትን ተሓጊዞ ብሰላም ሰገረቶ። ካብቶም ሓራግጽ ኣምሊጣ መንደፊራ ብሰላም ኣትያ። ካብ መንደፊራ ናብ ዳርኮ። ኣብ ዳርኮ ሓደ ስሩዕ ህዝባዊ ግንባር ረኺባ። “ተጋደልቲ ኣብዚ ከባቢ ኣለዉዶ?” ኢላ ሓተተቶ። ኣብቲ ከባቢ ከምዘዩለዉ፡ ብሸንኽ ምብራቕ ዞባ ደቡብ ከም ዝርከቡ ሓበራ። ኣብቲ ከባቢ ብብዝሒ ወተሃደራት ጸላኢ ተዘርጊሑም ስለዝነበሩ ከኣ ናብኣም ክትበጽሕ ኣሸጋሪ ምዃኑ ገለጸላ። ብህድኣት እንታይ ክትገብር ከም ዘለዎ ምስቲ ብጻይ መኸረት። “ኣጋጣሚ ዕድልኪ ጽብቕዮ፡ ናብ ሱዳን መንእሰያት ሒዞም ዝተገቡ ስለዘለዉ ምስኣም ንሱዳን ምኽድ ይሕሸኪ። ሱዳን ብሰላም እንተኣትኺ፡ ምስቶም ኣብ ቤት ጽሕፈት ህዝባዊ ግንባር ዘለዉ ብጾት ተረዳዲእኪ ሓዲኡ ትገብራ።” ብምባል ኣፋነዋ።

በዓል ቤታ ካብ ስራሕ ናብ ቤቱ ምስ ተመልሰ፡ ገለ ካብ ኣቐሑ ቤቱ ኣይጸንሐን። እንታይ ከምዚጋጠመ ክርድኦ ኣይከኣለን። ገዝኡ ክፈታትሽ ላዕልን ታሕቲን እናበለ ኣብ ጁባኡ ሓንቲ ደቡዳብ ጸንሐቶ። ብዓንተብኡ እቲ መርዓ፡ ብጸቕጢ ስድራቤት እምበር፡ ረድያ ከምዘይኣተወቶ፡ ዕላማኣ ንናጽነት

ምቅላስ ምዃኑን ክትጋደል ከምዝወሰነትን ዝገልጽ ደብዳቤ። ኣዝዩ ሰንበደ። “ተጻዊታትላይ” ኢሉ ድማ፡ ብሕርቃን ቶግ በለ። “ኣቐሑ ካብ ዝ ክወጽእ እንከሎ ጎረባብቲ ተዓዚበም ክኾኑ ይኽእሉ እየም” ብዝብል ሓሳብ ድማ ከጽኑዕ ጀመረ። ዝሕብሮ ሰብ እውን ኣይሰኣንን። ንሱ ዝተወሰደ ንበረቱ ኣምሊሱ፡ ኣባይ ሓጎስ ተኣሲርም።

ቅድስቲ፡ ሱዳን ብሰላም ኣተወት። ናብ ቤት ጽሕፈት ህዝባዊ ግንባር ብምኽድ ድማ ኩሉ ዘጋጠመ ሓበረቶም። ኣብ ሱዳን ኮይና ክትሰርሕ ድማ ተረዳድእዋ። ኣብ ሱዳን ውድባዊ ተልእኾታት እናሰርሐት ድማ፡ እታ ንዓሰርተ ሽዱሽተ ዓመት ዝተቃለሰትላ ናጽነት ጋህዲ ኮይና።

ቅድስቲ፡ እቲ ክትወለደሉን ክትዝምደሉን እትኽእል ዝነበረት ግዜ፡ ንቃልሲ እያ ወፍያቶ። ካብ ዝኸድዐ ሰብ ከይትወልድ ስለዝወሰነት፡ ተመርዕያ ኣይወለደትን። ኣብ ቃልሲ እንከላ ድማ ናይ ውላድ ግዜኣ ሓሊፉ። ሎሚ ድሕሪ ናይ ልዕሊ ዕስራ ዓመታት ስደት ናብ ሃገራ ተመለሰ ኣብ ከተማ ተሰነይ ውልቃዊ ህይወታ ትመርሕ ኣላ። ቅድስቲ፡ ንስለ ናጽነት ማህጸና መስዋእቲ ክትከፍል ስለዝወሰነት፡ ጠዋሪ ውላድ እኳ እንተዘይብላ ንስለ ሃገር ዝነበረቶ ብምዃኑ ብዙሕ ኣየጣዕሳንዮ፡ እኳድኣ ከምዘሓብና ብኸርግት ገለጸትላይ።

ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ አብ ሕግን ፍትሕን

ሚኪኤል ጸጋይ

ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ንደቀንስትዮ ዝገድኡ ሕግታት ክመሓ የኹን ኣድላይቲ ሓዲስቲ ሕግታት ክእወጁን ጽልዎን ድርጅቲን ብምፍጣር ኣበርኪቱዮ። ሕጋዊ ንቕሓት ሕብረተሰብ ንምብራኽ ብሓፈሻ፡ ፍትሓዊ መሰላት ጓልኣንስተይቲ ንምርግጋጽን መረዳኢታ ንምዕባይን ድማ ብፍላይ፡ ሕጋዊ ምክርን ማዕዳን ዝህብ ኣገልግሎት ሕጊ ብምቕምዎን ክሰርሕ ጸኒሑን ኣሎን።

ቅድሚኣ ነጻነት ኣብ ዝነበረ ሲቪላዊ ሕጊ ምስ እንምልከት፡ “መራሒ ወይ ርእሲ ናይ ስድራቤት ሰብኣይ (በዓልቤት) ኢዩ። ሰበይቲ ኩሉ እቲ ሰብኣይ ዝእዝዝ ሕጋዊ ነገራት ክትፍጽም ምእዝዝቲ ክትከወን ይግባኣ ወዘተ ዝብልኳ እንተነበረ፡ ድሕሪ ነጻነት ሃገርና፡ “ናይ ስድራ ቤት ሕጊ ኣብ ማዕረ መሰላት ናይ ክልቲኦም ጾታታትን ኣብ ምሕላው ጥቕምታት ናይ ደቀንስትዮን ቆልዑትን ዝተመርኮሰ ክኸወን ብዝብል ተመሓየሽ፡ ብመሪሕነት ወይ ብትእዛዝ ሰብኣይ ዝብሉ ሓረጎች ተሰረዙ። እዚ ዝተመሓየሸ ሕጊ፡ ጓልኣንስተይቲ ጉዕዞ ሓዳሪን ህይወት ደቃን ንምምዕባል ነጻ ከይና ሓሳባታ ከተበርክት ከም ዝሕግዝ ንምርዳዳ ኣየጸግምን።

ኣብ ሕጊ ወርሻ፡ “መዋቲ፡ ዝወርስዎ ወሉዳት ወይ ኣዝማድ ቀረባ እንተዘይብሉ፡ እቲ ንበረቱ (ብጽሒቱ) ብመንግስቲ ይውረስ” ዝነበረ ሕጊ፡

ድሕሪ ነጻነት፡ (...እቲ ብህይወት ዝተረፈ መጻምድቲ ይወርሱ።” ተባሂሉ ከም ዝሰራሕሉ ኮይኑ። ቀጺሉ ወን ሲቪላዊ ሕጊ ሃገረ ኤርትራ 2015 (ሓድሽ ሲቪላዊ ሕጊ) ዳግማይ ብምምሕያሽ፡ በዓል ሓዳር ንዝጥተ መጻምድቲ ናይ ምውራስ መሰሉ ኣብ ካልኣይ መስርዕ ማለት ማዕረ ኣቦን ኣደን ኣሕዋትን ሰሪዖም ይርከቡ። እዚ እንተላይ ንወዲተባዕታይ መጻምድቲ ወን ዝጠቅም ኮይኑ፡ ብቕንዱ እታ ኣብ ቁጠባዊ ዋነነት ህስይቲ እትጸንሕ ጓልኣንስተይቲ ዘርብሕዮ። ካልእ ንጓልኣንስተይቲ በዓልቲ ሓዳር ከጸግም ዝጸንሐ፡ በዓልቤታ ምስ ሞት፡ ወረሰቱ ንበረት ንምክፍፋል፡ ብሃታ ሃታ፡ ካብቲ ክትነበረሉ ዝጸንሐት መንበሪ ክትወጽእ የገድድዋ ነይርም። ኣብ ሓድሽ ሲቪላዊ ሕጊ፡ ብህይወት ዝተረፈ መጻምድቲ ኣብቲ ክነበረሉ ዝጸንሐ ዝኣ ናይ ምጽናሕን በቲ ኣብኡ ዝነበረ ኣቕሑት ናይ ምግልጋልን መሰል ብዝህብ ሕጊ ተተኪኡ ምህላዉ ዝጸንሐ ጸገም ክፈትሕ ትጽቢት ይግበረሉ።

ብዘይ ሕጋዊ መርዓ ንዝተኣኻኸቡ ኣፍልጦ ክኸልእን ወዲ ተባዕታይ ነታ ንበዙሕ ዓመታት ምስኡ ሓቢራ ሃብትን ንበረትን ክጥረ ዘበርከተት፡ ‘ሰነድ መርዓ ኣይጸንሐና’ ብዝብል ምክንያት፡ ጥራይ ኢዳ ክትፋኖ ጸኒሓ። ሎሚ ድሕሪ ብዙሕ ቃልሲ፡ መፍብርቲ ብዘይ ሕጋዊ መርዓ ብሓባር ጸኒሐም

ምስ ዝፈላለዩ፡ እቲ ዘለዎ ንዘይብሉ ክቕልብን ካብቲ ዝተጠርየ ሃብትን ንበረትን ድማ ክሳብ ሓዲ ርብዓ ክመቅል፡ ሓዲኦም ምስ ዝመወትሞ ወላድ ምስ ዘይህሉ ድማ እቲ ብህይወት ዝተረፈ መፍብርቲ ክወርስ ዝብል ሕጊ ተኣታትዮ ኣሎ።

ቃልሲ ኣንጻር ክሸቦ ደቀንስትዮ ኣብ ብረታዊ ቃልሲ ካብ 1980ታትዮ ዝጀምር። ማሕበር ኣብ 1979 ድሕሪ ምቕመ፡ ኣብ ውሽጢ ‘ድሕነት ኣደ፡ ወጥን ወሊድ’ ምትራፍ መርዓ ትሕቲ ዕድመ፡ ዝብል መደባቱ ጉዳእነት ክሸቦ ደቀንስትዮ ኣድህቦ ክግበረሉ ሓሳባት የልዕል ነይሩ። ድሕሪ ነጻነት ጉሰጓስ ኣንጻር ክሸቦ ካብ ቅድሚ 2002 ጀሚሩ ተሰሪሕሉዮ። ኣብ 2006 ዝተጀመረ ጉሰጓስ፡ ኣብ 6 ዘባታት፡ 56 ንኡሳን ዘባታትን ኣብ 759 ዓድታትን ወልቀ ስድራቤታትን፡ ብዙሓት ኣካላት ህዝብን መንግስትን ዝተሳተፉዎ ኣጉዳሲ ሃገራዊ ዘመተ ኣንጻር ክሸቦ ደቀንስትዮ ተኻይዱ። ከም ወጽኢቱ፡ ንጓልኣንስተይቲ ካብ ስቓይን፡ ማህሰይትን ግህሰት መሰልን ዘገለገለ፡ ተሳተፍቲ ክሸቦ ከከም ተግባርም ዝቕጽዕሉ ንጹር ሕግታት ዝሓዘ ኣዋጅ ቁ.158/2007 ጸደቐ።

ክሸቦ ደቀንስትዮ ንዝዊሕ ዓመታት ሰሪጹ ዝጸንሐ ልምዲ ስለዝኸነ፡ ጉሰጓስ ብምክያድን ንዝተጋወሩ ብምቕጻዕን ምት ራፋ ቀጻሊ ጸዕርታት ይካየድ

አሎ። ኣብ ደቂ 15-19 ዓመት ብምትኳር ኣብ ዝተገብረ መጽናዕቲ፡ ኣብ 2002 ክሸበ ዝተፈጸመን ደቀንስትዮ 68% ነይረን። ኣብ 2010 ግን እቲ ኣሃዝ ናብ 33% ወራዱ። መጠን ክሸበ ኣብ ህጻናት ድማ ናብ 12% ለጠቐ ምባሉ ኣተባባዒዮ። ኣብ 2014፡ ንኹሉ ከባቢታት ኤርትራ ዝወክልኳ እንተዘይኮነ፡ ኣብ 135 ዓድታት ዝተገብረ መጽናዕቲ መጠን ክሸበ ኣብ ህጻናት ኣስታት 7% ኣብ ትሕቲ 15 ዕድሜኦን ድማ ናብ ኣስታት 18% ጐዲሉ። ኣብዚ ቃልሲ/ዚ ግደ መራሕቲ ክልቲኡ ዓባይቲ ሃይማኖታትን መሻርክትን ክጥቀስ ይግባእ።

ማሕበር፡ ማዕርነት ክልቲኡ ጾታ ምርግጋጽ ሰብአዊ መሰል ኣብ ርእሲ ምዃኑ፡ ኣብ ብረታዊ ቃልሲ ናይ ዓወት ረጃሒ፡ ኣብ ሓዳስ ኤርትራ ድማ ወሕስነት ልምድ ምዃኑ ንሕብረሰብ ጐስጉሳቲዮ። ሓደ መርኣያ ናይ ማዕርነት መሰል ተጠቃምነት ኣብ ጤሳን ግብርንዮ። ኣዋጅ መሬት ቁ.58/1994 ምውጽኡን ኣብ ምትግባሩ ዝተኻየደ ቃልሲን ከምወጽኢት ቃልሲ ንማዕርነት ገይርካ ዝወሰድዮ። ኣብ ፖለቲካዊ ስልጣን ወን ሸሕኳ እቲ ናይ መወዳእታ ሸቶ ጓልኣስንተይቲ ብማዕርነት ተወዳዲራ ክትምረጽ እንተኾነ፡ እዚ ክሳብ ዝበጸሕ ኣብ ምርጫ 30% ካብ ተመረጽቲ ንደቀኣስንትዮ ክሕዝእ ዝብል እምነት ህዝባዊ ግንባር ኣብ ስራሕ ንምወዳል ማሕበር ተቃሊሰሉዮ። እዚ ኣብ ሕገ ከም ኣወንታዊ ስንምቲ affirmative action ዝፍለጥ ኣሰራርሓ ኣብ ኣዋጅ ሰፊሩ ይሰርሓሉ ኣሎ።

መርዓ ትሕቲ ዕድመ ንምትራፍ ዝተኻየደ ጸዕሪ ወን 10ታት ዓመታት

ኣቐዲሩዮ። ኣብዚ እዋንዚ፡ ብዘይካቲ ብኣካላት ሕግን ምምሕዳራትን ዝካየድ ጸዕሪ፡ ካብ ሚኒስትሪ ጥዕና፡ ካብ ሚኒስትሪ ዕዮን ሰብአዊ ድሕነትን ካብ ሃማደኤን ዝቐመት ብሃገር ደረጃ እትሰርሕ ኮሚተ ኣብ 2017 ብምቕም ምክትታል ይግበረሉ ኣሎ። መሲጋሪ ሲቪላዊ ሕገ ኤርትራ (1991)፡ ንረብሓ ጓልኣንስተይቲ ክሳብ ዝኾነ፡ ጓል 15 ዓመት ክትሕጸ ዘፍቅድ ትሕዝቶ ኣለዎ። ኣብ ሓድሽ ሲቪላዊ ሕገ፡ ወጽኢት ዘለዎ ሕጻ ወይ መርዓ ዝፍጸም፡ መንእሰያት ክልቲኡ ጾታ ኣብቲ ናይ መርዓ ዕድመ (18 ዓመት) ምስ ዝበጽሑዮ ብምባል ነቲ ዝጸንሐ ኣመሓይሽዎ ኣሎ። እንተኾነ ልዕሊ 16 ዓመት ምስ ትጠንሰ ወይ ምስ ትወልድ፡ ብኣፍልጦ መርዓ ናይ ዘፈጸም በዓል መዚ መርዓ ክፍቀድ ይከኣል፡ ዝብል ምወሳኽ፡ ነተን ቅድሚ መርዓ ኣብ ጥንሲ ዝወደቐ መጻኢ ዕድላን ንምእራም ምዃኑ ርዱእ ከወይ፡ መርዓ ትሕቲ ዕድመ ብመንገዱ ጥንሲን ወላድን ብስፍሓት ከይዘውተር ጥንቃቄ፡ ኣስተብህሎን ትምህርትን ዘድልዮዮ።

መርዓ ትሕቲ ዕድመ ብተቐውዎ ይዕገት ወይ ይፈርስኳ እንተሎ፡ ፈጸምቲ ከከም ተሳታፍትዮም ዝቐጽዕሉ ንጹር ሕገ ዘይምህላወ ካልእ ሕጽረትዮ። መርዓ ትሕቲ ዕድመ ዝፈጸመ፡ ዝጸምበሉን ዝመስከሩን ከከም ተግባርም ዝቐጽዕን ዝምህርን ሕገ ክዋደድ ክሕሰቡ ይግባእ ።

ካልእ ኣገዳሲ ዕማም ሃማደኤ ምምሃር ሕገን ስነ-ምግባርንዮ። ነዚ ንምትግባር ኣብ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ዝዳሎ ናይ ሕገ ሓጸርቲ ጽሑፋት መወከሲ ብምግባር፡ በተን ኣብ ዘባታት

ነዚ ዕማማት ዘዘካይዱ ሰብ-መዚ ኣስተምህሮታት ይወሃቡዮ። ሲቪላዊ ሕገ ሃገረ ኤርትራ 2015 ምስ ተዘርገሐ፡ ዝተኻየዱ ኣስተምህሮታት ከም ኣብነት ክጥቀሱ ይከኣል። እዚ እንተላይ ምስ መሻርክቲ ብሓባር ዝካየድ ጐስጓሳት ኣብ ሕጋዊ ፍልጠት ጥራይ ከይተወሰነ፡ ደቀንስትዮን ሞያወነትን፡ ደቀንስትዮን ትምህርትን፡ ደቀንእስትዮን ጥዕናን፡ ደቀንእስትዮን መራኽቢ ብዙሓን... ወዘተ ዝብል ጽሑፋት ብምድላወ ኣስተምህሮ ክወሃብ ጸኒሑን ኣሎን። ካብ 2015 ዝጀመረ ብሓሙሽተ ቋንቋታት (ትግርኛ፡ ትግረ፡ ሳሆ፡ ዓፋርን ዓረብን) ብማሕበር ተዳልዩ ብረድዮ ዝፍኖ መደባት ትምህርቲን ብመጽሔት ኣግክዘ ዝዘርጋሕ ፖለቲካዊ፡ ማሕበራዊን ሕጋዊን ኣስተምህሮታት ድማ ተጠቃሲዮ።

ኣብ ዕማማት ሕገ ብጽዑቕ ዝካየድ ንጥፈት፡ እቲ ኣብ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ሃማደኤ ይኹን ኣብ ዘባታት ዝወሃብ ኣገልግሎት ሕጋዊ ምክሪን ማዕዳንዮ። ሕጋዊ ምክሪ ኣብ ምሃብ ዝነጥፋ ደቀንስትዮ፡ ማሕበራዊ ጸገማት ጓልኣንስተይቲ ዝርድኣን ሰብ ሓዳር ናይ ምዕራቕ ጥበብ ዝተገናጸፉን ምክራትዮን። ብርክት ዝበላ ደቀንስትዮ ብዘረኽቡኦ ምክሪ ሓዳረን ክቐጽላ ምክላን ሓደ መርኣያዮ። ፍትሕ ክፍጸም ግድን እንተኾይኑ ድማ ከይተገድዓ መሰላተን ሒዞን ይፍለያ ምህላወን ድማ ካልእ መርኣያዮ። ኣብነት ክሒዶም ዝጸንሑ ብርክት ዝበሉ ደቂ ተባዕትዮ ሕጋዊ መረዳኢታ ምስ ተዋህበም ዝቐበልዎ ምዃኖም ወጽኢታወነት ናይቲ ዕማም ዘረድኡዮ።

ንምክርን ሓገዝን ዝቐርብ ጥርግናት ብባይነቱ ምስ ንርኢ፡ መርዓ ትሕቲ ዕድመ፡ ብጸቕጢን ታህዲድን ክፍጸም ዝድለ መርዓ፡ ቀዳማይ ሓዳር ከይወገንካ ካልኣይ ሓዳር ምምስራት፡ ፍትሕን መቐሊ ንብረትን፡ ዕድል ህጻናትን ናብዮትን፡ ምርግጋጽ ኣብነትን ኣደነትን፡ መሰላት ጤሳን ግብርን፡ ዓመጽን ድሕሪኡ ክወሰድ ዝግባእ ስጉምትን፡ ዝመትን ምኹብላል ካብ ሓዳርን፡ ጥንሲ ትሕቲ ዕድመን ሳብናቱን ዝኣመሰሉ ጉዳያትዮም፡ ኣባላት ኣገልግሎት ሕጋዊ ምክሪ ድማ ኣብዚ ኣርእስታትዚ ንግዳያት ምክሪ ይህባ፡ ኣብ ዝተሓላለኹ ጉዳይ ድማ ምስ ካልኣት ከኢሊታት ይዛተያን ይማክራን፡ ወይ ነቲ ኣብ ኢድ ዘሎ ጉዳይ ናብ ብግብኡ ዝረኣየሉ ትካል የሲጋግራ።

ገለ ካብቲ ዝወሃብ ምክርታት፡ ተፋቲሖም ዝጸንሑ ሰብ ሓዳር ምስ ዝዕረቐ ሓድሽ ናይ መርዓ ወዕል ክጸሓቑ ከም ዝግባእ፡ ዝተኻሕደ ቆልዓ ንምዕዳል ደቀንስትዮ ዘዩዎም ወሳኒ ክወስዳ፡ ዝተዓመጸ፡ ምስ ወዑይ መርተዖታትን ናብ ፖሊስ ምስ ዝቐርባ፡ ዓመጽተን ክቐጽዑ፡ ዘይተደልዩ ጥንሲ ንምንጻል ሕጋዊ ምክንያት እንተሃልዩ ክወሰን፡ ድሕሪ ዓመጽ ኣብ ወሽጢ 72 ሰዓታት መከላኸሊ ሕማም ክታበት ክወሃባ ከም ዝሕግዝን ይግለጻሉን። ብኻልእ ወገን ልዕሊ 18 ዓመት ዕድመ ዝመልአት ጓልኣንስተይቲ ብፍቓዳ እተካይዶ ስጋዊ ርክብ ድሒሩ ጥልመትዉን እንተሰዓበ ብገበን ዘየቐጽዕ ምዃኑ፡ ንትሕቲ ዕድመ (ልዕሊ 15 ዓመት) ብምትላል ወይ ብመብጽዓ መርዓ ዝፍጸም ስጋዊ ርክብዉን ብባይኒ ገበን ዘቐጽዕኡ እንተኾነ ከምቲ ብጐንጽን ሓይልን ዝፍጸም ዓመጽ ከም

ዘይርኣ፡ ተቐራጽ ደሞዝ ምቕባልን ከም ሰብኣይን ሰባይትን ምቕራብን ንባይኑ መረጋገጺ ሕጋዊ መርዓ ከም ዘይኮነ መረዳኢታ ይወሃበን።

ኣብዚ ብሩህ ክኸዉን ዝግባእ፡ ግደ ሃማደኤ ርኡይ ወጽዓ ንምእራም ንዝምልከቶም ሓሳብ ኣብ ምቕራብን ንግዳያት ኣብ ምምክርን ዝተደረተዩ። ማሕበር፡ መረዳኢታ ምሃብን ምዕራቕንምበር፡ ፍርዳዊ ወሳኒ ናይ ምሃብ ስልጣን ከም ዘይብሉን ወሳኒታት ቤት ፍርዲ ክትግበር ከም ዝግባእን ኣሚኑ ይሰርሑ። ዝካየድ ንጥፈታት ኣብ ሕጊን ፍርድን ከም ምትእትታዉ ጌርካ ክርኣ'ዉን ኣይግባእን። ኣብ ሓደ ናይ ፍትሕ ጉዳይ ሰብኣይ ብስሙ ኣብ ዝተዋህበ ጤሳ ክልቲኦም ሰብ ሓዳር ሓቢሮም ዝሰርሑዎ ዝ ክንሱ፡ ንሱ ንወልቁ ኣብቲ ዝ ክተርፍ፡ በዓልቲ ቤቱ ነበር ምስ ሰለስተ ደቆም ካብ ዝ ክትወጽእ ዝተወሰነሉን ብይግባይ ዝተኣረመን ከም ኣብነት ተጠቓሲዮ። ኣብ ገለ ጉዳያት ክሰሳት ብዋሕስ ናይ ምውጻእ መሰሉም ተጠቐሞም ከይሃድሙዎ ጓልኣንስተይቲ ኣጓጉል ከይትተርፍ መዘኻኸሪ ዝተዋህበሉን ወጽኢት ዝተረኽበሉን እዋናትዉን ኣሎ።

ማሕበር ኣብ ዝቐረበ ጥርግን ወጽዓ የልቦን ኢሉ ምስ ዝኣምን ንተብዲለ በሃሊት ኣረዲኡ የፋኑ። ቅድሚ መርዓ ንዝተጠርዮ ንብረት ይግበኣኒ ዝብላ፡ ኣብ እዋን ፍትሕ ብሸምግልና ንዘድረኽ “መፋኑዊ” ከም ሕጋዊ መሰል ወሲደን ዝካታዓ፡ ብመብጽዓ መርዓ ጠኒሰን ተዓሚጽና ዝብላ (ልዕሊ ዕድመ)፡ ወዲ ተባዕታይ፡ ጥንሲ ንዘጋጠማን ንዝተሓጸየን ክምርዓዋ ብሕጊ

ይግደድዩ ዝብል እምነት ንዘለዉን፡ ንስኢታት ጥምቀትን ሕጽን ከም መረዳኢታ መርዓ ክሕሰብ ዝከራኸራ፡ ዘይግብኡ መሰል ክረኽባ ናይ ሓሶት ፍትሕ ዝፈጸማን ብቲ ዝፈረመኡ ወረቐት ዝተጠልማን፡ ግብኡ ፍትሕ ኣካይደን ብዘይሓድሽ ወዕል ዳግም ዝተዓረቓዎ ብዝቐደመ ወረቐት ከም ፍቱሓት ዝርትዓን ብሰንኪ ጉድለተን ሕጊ ከም ዘይደግፈን ይግለጸሉን። ኣብ ሓዳርን ጠንቂ ግጭት ዝኾና ደቀንስትዮዉን ይግንኣን ይምከራንዮን።

ንምቐላል፡ ማሕበር ዘካይዶ ሕጋዊ ንጥፈታትን ወጽኢቱን ኣጉዳሲ ስለዝኾነ ተጠናኺሩ ክቐጽል ዝግባእ ዕማምዮ። ሕጋዊ፡ ስነ-ልቦናዊን ማሕበራዊን ምክርታት ብዝሰፍሐን ብዘዕግብን መንገዲ ምእንቲ ክወሃብ፡ ሕጊ፡ ስነ-ሕብረተሰብን ስነ-ልቦናን (ሳይኮሎጂ) ዝተማህሩ መንእሰያት ክልቲኡ ጾታ ክጽንበርዎ ክሰርሓሉ ዘለዎዮ። ዝቐርቡ ጉዳያትን ዝተገብረሎም ፍትሓትን ከም መወከስን መምሃርን ምእንቲ ክኾኑ ብግብኡ ክስነዱ ይግባእ። ማሕበር ከም ወኪል ደቀንስትዮ ናይ ምምራሕ ተራኡ የበርክትምበር፡ ሕቶ ደቂኣንስትዮ ምምላስ ንመላእ ሕብረተሰብ ዝምልከት ምዃኑ ይኣምን። ሕጊ ምወጻእ ጥራይ እኹል ዘይምዃኑን ንትግባረኡ ኩሉ ብንቐሓትን ብቐንዕናን ክዋሳኡን ከኣ ናይ ወትሩን ህልዉን ጻዊቲቶ።

ምጽጢ:- ትዕብከንድያ (ጓል ከንድያ)፡

ሰናይት መሓሪ፡

ሓረጉ ዝብረመስቀል (ጓልጅዋኒ)

ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ካቢዩ ናቢዩ?

ድሕረ ሳይታ

ፖለቲካዊ ንቅሓት ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ምስቲ ኣብ 40ታታትን 50ታትን ዝነበረ ርሱን ፖለቲካዊ ኩነታት ሃገር ተአሳሲሩ እዩ ክበራብር ጀሚሩ። ዝያዳ ዝሓየለሉ ድማ፡ ኣብ ብረታዊ ቃልሲ ኮይኑ፡ ብፍላይ ከኣ ምስ ምውላድ ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ እዩ። “ብዘይ ሱታፌ ደቀንስትዮ ዝዕወት ሰውራ የለን” ዝብል መትከል ህዝባዊ ሓይልታት፡ ነተን ልዑል ሃረርታ ናጽነትን ዝነበረን ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ብግብራዊ ሱታፌ ሰውራኡን ከደልድላን ንመሰሉን ክቃለሳን ሰፊሕ ዕድል ከፊቱ እዩ። በዚ ድማ፡ ደቀንስትዮ ኣብ ውሽጢ ሃገር፡ ብዋህዮ-ጉጅለ-ዓዲ፡ ኣብ ወጻኢ ከኣ ቡብሃገሩ ተወዲበን ክቃለሳ ባይታ ረኺበን።

ውዳብ ደቀንስትዮ ኤርትራ ኣብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ቡብግዜኡ እናሰድሐ ብምኻድ፡ ኣብ 1977 ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራውያን ሰሜን ኣመሪካ ክቐውም እንከሎ፡ ኣብ 1978፡ ኣብ 12 ሃገራት ኤውሮጳ ዝነበሩ ደቀንስትዮ ዝጥርገፍ ማሕበር ቈይመ። ኣብ 1980 ከኣ ኣብ 9 ሃገራት ማእከላይ ምብራቕን ኣፍሪቃን ዝነበሩ ደቀንስትዮ ዝጠርኩሉ ማሕበር ክቐውም ክኣሉ። እዚ ናይ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ውዳባታት ድማ እዩ፡ ኣብ መወዳእታ ንምስራቕ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ደራሹ።

ድሕሪ ስትራተጂያዊ ምዝላቕ ህዝባዊ ግንባር ኣብ ሳሕል ጽኑዕ ደጀን መስራቱ፡ ቀጻልነት ሰውራ ምስ ኣውሓሰ፡ ኣብ 1979 ካብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ዝመጸ ወከልቲ ማሕበራት ደቀንስትዮ፡ ኣብ ዓራግ ሳሕል ተራኺቦን ቀዳማይን መስራቲን ጉባኤኡን ብምቕናዕ፡ ንሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ (ሃማደኤ) ኣቐማ። ሃማደኤ እምበኣር ኣብ ከርሲ ህ.ግ. ዝተወልደ ሃገራዊ ውዳባ ኮይኑ፡ ምሉእ ደገፍ ህ.ግ. ከይተፈልየ፡ ኣብ ቦዳሂ መድረኻት፡ ኣብ ቃልሲ ንሃገራዊ ናጽነት ኮነ፡ ምርግጋጽ መሰልን ማዕርነትን ደቀንስትዮ ዓቢ እጃም ዘበርከተ ማሕበር እዩ። ድሕሪ ናጽነት ከኣ፡ ቅርጹን ውዳባኡን ምስቲ ሓድሽ

መድረኽ ብምዝማድ፡ ንጥፊታቱ ዝያዳ ብምስፋሕ፡ ብኹሉ መዳይ፡ ተራን ቦታን ደቀንስትዮ ኣብ ሕብረተሰብ ንምሕያል፡ ቃልሱ ንምሉእ አግክዞ ይቐጽሎ ኣሎ።

ጉባኤታት ሃማደኤ

♦ መስራቲ ጉባኤ፡ ኣብ ዓራግ፡ ሳሕል፡ ካብ 25-27 ሕዳር 1979 ተኻይዱ፡ 250 ወከልቲ ካብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ተሳቲፈን፡ 30 ዝኣባላቱ ማእከላይ ባይቶን 7 ዝኣባላታ ፈጻሚት ሽማግሌን መሪጸን።

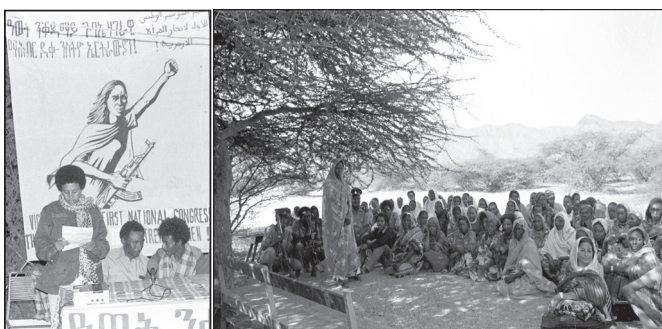
♦ 2ይ ጉባኤ፡ ኣብ ዓራግ፡ ሳሕል፡ ካብ 17-20 ጥሪ 1983 ተኻይዱ፡ 248 ወከልቲ ካብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ተሳቲፈን 67 ዝኣባላቱ ማእከላይ ባይቶን 7 ዝኣባላታ ፈጻሚት ሽማግሌን መሪጸን።

♦ 3ይ ጉባኤ፡ ኣብ ዓራግ፡ ሳሕል፡ ካብ 16-25 ጥሪ 1988 ተኻይዱ፡ 326 ወከልቲ ካብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ተሳቲፈን፡ 43 ዝኣባላቱ ማእከላይ ባይቶን 13 ዝኣባላታ ፈጻሚት ሽማግሌን መሪጸን።

♦ ራብዓይን መስጋሪን ጉባኤ፡ ካብ 19-23 መስከረም 1992 ኣብ ኣስመራ ተኻይዱ፡ 509 ወከልቲ ካብ ውሽጢን ወጻኢን ተሳቲፈን፡ 97 ዝኣባላቱ ማእከላይ ባይቶን 15 ዝኣባላታ ፈጻሚት ሽማግሌን መሪጸን።

♦ ሓመሻይ ጉባኤ፡ ካብ 10-12 ለካቲት 1998 ኣብ ኣስመራ ተኻይዱ፡ 231 ወከልቲ ካብ ውሽጢን ወጻኢን ተሳቲፈን፡ 54 ዝኣባላቱ ማእከላይ ባይቶን 10 ዝኣባላታ ፈጻሚት ሽማግሌን መሪጸን።

♦ ሻዱሻይ ጉባኤ፡ ካብ 28 ለካቲት ክሳብ 1 መጋቢት 2003 ኣብ ኣስመራ ተኻይዱ፡ 389 ወከልቲ ካብ ውሽጢን ወጻኢን ተሳቲፈን፡ 55 ዝኣባላቱ ማእከላይ ባይቶን 10 ዝኣባላታ ፈጻሚት ሽማግሌን መሪጸን።

* ሻዲሻይ ጉባኤ፡ ካብ 27 ለካቲት ክሳብ 01 መጋቢት 2003፡ ኣብ ኣስመራ ተኻይዱ፡ 400 ወከልቲ ካብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ተሳቲፈን።

* ሻቡዓይ ጉባኤ ሃማደኤ ካብ 15 ክሳብ 17 መስከረም 2014 ኣብ ኣስመራ ተኻይዱ፡ 426 ወከልቲ ደቀንስትዮ ተሳቲፈን።

ራእይ፡ ተልእኾን ዕላማታትን ሃማደኤ

ራእይ ሃማደኤ “ከብሰ ተአማኒነት ዘለዎ፡ ፍልጠት ዝሰነቐት፡ ናጻን ኣፍራይቲን መሃዚትን ጓለንስተይቲ ምፍጣር” ኮይኑ፡ ኣብ ግዜ ሓርነታዊ ቃልሲ ተልእኾኡ፡ ደቀንስትዮ ኣብ ሃገራዊ ናጻነት ንክሳተፋ ምውዳብ፡ ምንቕቓሕን ምዕጣቕን፡ ማዕረ ማዕሪኡ ደማ ኩሉ መልክዓት ኣድልዎ ምውጋድ እዩ ነይሩ። ብኣድማዕነት ተቓሊሱሉን ዓብይቲ ዓወታት ደማ ኣመዝኒሉሉን። ድሕሪ ናጻነት፡ እቲ ማሕባኦር፡ ኣብ ፖለቲካዊ፡ ቁጠባዊ፡ ማሕበራዊን ባህላዊን ህይወት፡ ጾታዊ ማዕርነት ናይ ምርግጋጽ፡ ማሕበራዊ ንቕሓትን ፍልጠትን ደቀንስትዮ ክብ ናይ ምባል ተልእኾ ሓዙ ክሰርሕ ጸኒሑ። ደቀንስትዮ ክሳብ ብደረጃ ሃገር ኣብ ዘሎ ናይ ምውሳኒ ቦታታት ተኻፊልቲ ኪኾና፡ ደቀንስትዮ ማዕረ ናይ ትምህርትን ስራሕን ባይታ ክረኽባ፡ ጥዕናኣን ተሓልዩ ኣፍራይቲ ኪኾና፡ ቁጠባዊ ዓቕመን ክብ ክብላ ደማ ምስ መሻርኽቱ ኣካላት መንግስቲን ሕብረተሰብን ብምትሕብባር ዝካተፈሉ ዕላማታት እዩ።

ገለ ካብ ገለቕን ንጥፈታት ሃማደኤ

ምንቓሕን ምውዳብን

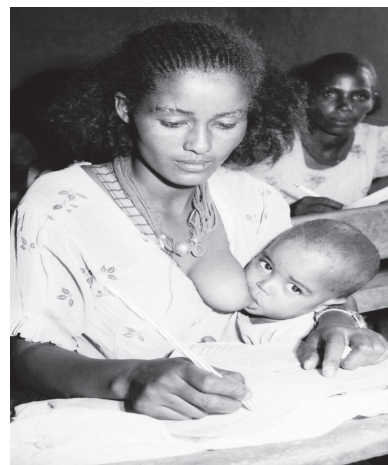
ሃማደኤ ኣብዚ ነዊሕ ናይ ቃልሲ ዕድመኡ፡ ቅዋሙ እናመሓየሸ እዩ መጸኢ። ብዚ መሰረት ኣብ 1992 ሃማደኤ፡ ንኹለን ሃገራውያን ደቀንስትዮ ምእንቲ ክጥርገፍ ናጻ ዘይመንግስታዊ ማሕበር ክኸውን ወሰኑ። ኣብ 1998፡ ኣብ መሰልን ማዕርነትን ደቀንስትዮ ዝግደሱን ክበርክቱን ዝደልዩን ደቂተባዕትዮ ኣባላት ናይቲ ማሕበር ክኾኑ ኣፍቂዱ። ኣብዚ ሕጂ እዋን፡ እቲ ማሕበር ኣብ ውሽጢ ሃገር ኮነ ኣብ ሃገራት ኤውሮጳ፡ ሰሜን ኣመሪካ፡ ኣፍሪቃን ማእከላይ ምብራቕን

ልዕሊ 300 ሽሕ ኣባላት ኣለውዎ።

ሓደ ካብ ዕማማት ሃማደኤ ንቕሓት ደቀንስትዮ ክብ ዘብል ፖለቲካዊ ኣስተምህሮ ብቕጽልነት ምክያድ እዩ። ከም ውጽኢት ናይዚ ንቕሓትዚ፡ ደቀንስትዮ ርእሰን ኣቕኒዐን ርእይቶኣን ከፍሰሳ፡ ሓሳብተን ብናጻ ክገልጻ ኣብ ዝኸእላሉ ደረጃ ባጸሓን። ሓያሎ በላሕቲ ደቀንስትዮ ኮኣ፡ ሓለፍቲ ሃማደኤ፡ ኣመሓደርቲን ኣነባበርቲን ዓድታት፡ ኣባላት ናይ ፍርዲ ሽማግሌ ...ወዘተ ክኾና፡ ኣብ ምርጫ ባይቶታትን ኣመሓደርቲን ተወዳዳሪን ክዕወታ ክኢለን። መንእሰያት ደቀንስትዮ ኣባላት እውን፡ ዕላማታት ናይቲ ማሕበር ንምዕዋት፡ ኣብ ብዙሕ ቦታታት ወከልቲ ሃማደኤ ኮይነን ይሰርሓ ኣለዋ። እቲ ማሕበር ብዘይካዚ ፍሉይ ናይ ካድራትን ሓለፍቲን ትምህርቲ ብምውዳብ፡ ናይ ጎስጓሳን ሓበሬታ ስራሕ ምስፋሕን ምሕያልን ከም ዕላማ ሓዙ ብቕጽሊ ዝሰርሓሉ ዘሎ እዩ።

ብዘይካዚ፡ ሃማደኤ፡ ካብ 1979 ጀሚሩ ክሳብ ናጻነት ብመንገዲ መጽሔት፡ ድሕሪ ናጻነት ደማ ብፍላይ ድሕሪ ገይ ጉባኤ ማሕበር፡ ብሬድዮ ጌሩ፡ ብሓሙሽተ ቋንቋታት ኤርትራ፡ ኣብ ከሉ መዳያዊ ንጥፈታት ደቀንስትዮ ይጉሰጉሰን የንቅሕን ኣሎ።

ምጥፋእ መሃይምነትን ጥዕናዊ እድላትን

ሃማደኤ ምስ ዝምልከቶም ኣካላት ትምህርቲ ብምት ሕብባር ካብ ቅድሚ ናጻነት ጀሚሩ ኣብ ምጥፋእ መሃይምነት ኣበርቲዑ ሰሪ ሓዩ። ደቀንስትዮ ረብሓቲ መደብ ምጥፋእ መሃይምነት ኪኾና እናጎሳጎሰ፡ ካብ ኣባላቱን ካልእን ብዝረኽቦ ደገፍ ናውቲ ትምህርቲ ብምዕዳግ ሓገዝ ብምብርካት፡ ነቲ መደብ ንምዕዋት ዓቢ ሓገዝ ኣበርኪቱ እዩ። ከም ውጽኢቱ ደማ ብዙሓት ደቀንስትዮ ካብ መሃይምነት ክላቕቓ ክኢለን።

ሃማደኤ ነቲ ከም ሳዕቤን ድኽነትን ድሕረትን ጎዳኢ ልምድታትን፡ ኣብ ህዝብና ብሓፈሻ፡ ኣብ ደቀንስትዮ ደማ ብፍላይ ዝረኣ ሕማማት ንምክልኻልን ንምፍዋስን፡ ካብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ጀሚሩ ምስ ትካላት ጥዕናን ካልኣትን ብምትሕብባር፡ ማሕበራዊ ንቕሓት ደቀንስትዮ ኣብ ጥዕና ክብ ዘብል ጎስጓሳት ብምክያድ፡ ስልጠና ንልምዳውያን መሕረሰቲ ብምሃብን መደባት ክታበትን ካልእን ብምድጋፍ ሓጋዚ ተራ ተጻዊቱ እዩ።

ባረንቱ

ጢዖ

ከረን

መንደራ

ሀገራችንን ማህበራዊ ዲሞክራሲያዊነት

አብ ዝተፈለለ ሃገራት ወጻኢ ዝርከባ ኣባላት ሃማደኤ አብ ኩሉ ዘባታት ሃገርና ማእከላት መሰልጠኒ ደቀንስትዮ ንክህነጽ ዝገበርኡ ኣስተዋጽኦ ኣዝዩ ኣብነታዊ እዩ። አብ ጀርመን ዝርከባ ደቀንስትዮ አብ ባረንቱ፣ አብ ስዊድን ዝርከባ አብ ዓዲ-ቐይሕ፣ አብ ሶሜን ኣመሪካ ዝርከባ አብ ሰንዓፊ፣ አብ ርያድ ስዑዲ ዓረብ ዝርከባ አብ ኣስማፕ፣ አብ ጅዳ ስዑዲ ዓረብ ዝርከባ አብ ዒላበርዕድ (ኤድን)፣ አብ ሳንደርላንድ ዝርከባ አብ ናቕፋ፣ አብ ኢጣልያ ዝርከባ አብ ከረን፣ አብ ዓባይ ብሪጣንያ ዝርከባ አብ መንደራ፣ አብ ስዊዘርላንድ ዝርከባ አብ ተስኒይ፣ አብ ሆላንድ ዝርከባ አብ ጢዖ፣ አብ ኖርወይ ዝርከባ አብ ሃይኮታ፣ ጉጅለ ወፍሪ ኤርትራዊ ልምዓት አብ ኣማላይት መሰልጠኒ ማእከላት ሃኒጸን ከውድኣ እንክለዋ፣ አብ ካናዳ ዝርከባ ደቀንስትዮ ድማ አብ ዓዲ-ኳላ መሰልጠኒ ማእከል አብ ምህናጽ ይርከባ።

መዋኢ ህጻናት

ቆልዑ ምዕባይን ስድራቤት ምእላይን ናብ ጓለንስተይቲ ጥራይ ክግደፍ ዝጸንሐ ወጽዓ እዩ። ሃማደኤ ብሓደ ወገን ደቂተባዕትዮ እውን ኣብዚ ዕዮዚ ደገፍ ከበርክቱ ከምዝግባእ እናነሳ፡ ጸር ጓለንስተይቲ ዘፋኹስ ስንምቲታት ክወስድ ጸኒሑ ኣሎ። ሓደ ካብኡ አብ ኩሉ ከባቢታት ሃገር እንተላይ አብ ርሐቕ ዝጠራት፡ መዋኢ ህጻናት ንክህነጽ ድርጊት ምግባር እዩ። ብናቱ ተባብሮ እውን አብ ሓይሎ ከባቢታት ዘስርሐ መዋኢ ህጻናት ኣሎ።

መጽናዕቲታትን ዋሳኤታትን

ሃማደኤ፡ አብ 1995 ኩነታት ደቀንስትዮ ኤርትራ ንምድህሳስ ሰፊሕ መጽናዕቲ ኣካይዱ ነይሩ። ብዘይካዚ አብ ዝተፈለለዩ ኣጋጣሚታት ዋሳኤታት ብምውዳብ፡ ምዕባላታት ቃልሲ ደቀንስትዮ ኤርትራ ንምሉእ ኣግልዞ፡ ዓወታቱን ሕጽረታቱን ብምግምጋም፡ ኣብዚ ሓደሽ መዋኢ መበል 21 ክፍለ ዘመን፡ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣተኩረን ክነጥፋሉን ክቃለሳሉን ዝግባእ ጉዳያት ኣለልዩ።

ኣህጉራዊ ዝምድናታት

አብ እዋን ሓርነታዊ ተጋድሎ፡ ወከልቲ ኣባላት ሃማደኤ፡ ፍትሓዊ ጉዳይ ህዝቢ ኤርትራ ንዓለም አብ ምልላይ ሓይል ቃልሲ ኣካይደን እዮን። ኣብቲ ብብእዋኑ ብሃማደኤ ይኹን ካልኣት ማሕበራውያን ሓይልታት ዝዳሎ ዝነበረ ሰላማዊ ሰልፍታት ብልዑል ሃገራዊ ስምዒትን ወኒን ብምስታፍ፡ አብ ዝተፈለለዩ ዋሳኤታት ድምጽን ዘስምዓሉ መገዲታት ብምብልሓት፡ ፍትሓዊነት ጉዳይ ኤርትራ ንምልላይ መደረ ብምቕራብ፡ ጽሑፍ ብምዘርጋሕ፡ አብ ፈስቲቫላት ባህላዊ ምርኢት ብምቕራብ ብዘተሕ ናይ ጎስጓስ ስርሓት ፈጸመን ይፍጽማን ኣለዋ።

ሞያዊ ስልጠናታት

ሃማደኤ ተራ ደቀንስትዮ ኣብ ቁጠባ ስድራቤትን ሕብረተሰብን ንምሕያል፡ ዝተፈላለዩ ሞያዊ ስልጠናታት ብምውዳብ፡ ካብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ጀመሩ፡ ዓቕሚ ደቀንስትዮ ክብ ናይ ምባል ብዙሕ ስራሓት ኣሰላሲሉ እዩ። ስልጠናታት፡ ጽሕፈት መኪናን ኮምፒውተርን፡ ስርሓት ሳኻን ዑንቂን፡ ማእለማ፡ ምምራሕ መኪና፡ ጽርብት ሓጺንን ዕንጻይቲን፡ ምንዳቕ፡ ኤለክትሪኒቲ፡ ቱሪዝምዊ ኣገልግሎት፡ ጥዕና፡ ስነ-ምግባር፡ ኣሰራርሓ ባምቡላ፡ ስርሓት ሻምብቆ፡ ካይላ፡ ኢደ-ጥብብ፡ መጥሓን፡ ዘበታዊ ቁጠባ፡ ናብራ ዕብየትን ቋንቋ እንግሊዝን ገለ ካብቲ ክደፍኣሉ ዝጸንሐ ስልጠናታት እዩ። ጎረ ጎረ ደማ ደቀንስትዮ ቡብሞያኣን ተወዲቦን ናይ ተራድኦ ማሕበር ብምቕም ኣፍራይነትን ከዕዝዞ የተባብዕ። እቲ ማሕበር ብተወሳኺ ሞያዊ ክእለት ኣባላቱ ክብ ንምባል፡ ብማህደረ ትምህርቲ ንወጻኢ ሃገራት እናልኣኸ ከሰልጥን ጸኒሑ ኣሎ።

ጸር መግባብር ደቀንስትዮ ዚቃልል ፕሮጀክትታት

ሃማደኤ፡ ቁጠባዊ ቦታ ደቀንስትዮ ንምሕያልን ካብ ዘተኣታተዎ መደባት ሓደ ገጠራዊ መደብ ልቓሕ እዩ። እዚ መደብዚ ምስ መሻረኽቲ ኣካላት መውልን (መደብ ወህላን ልቓሕን) ብምትሕብባር ክትግበር ዝጸንሐ ኮይኑ፡ ዘተባብዕ ውጽኢት ዝተረኽቡዮ።

ኣብ መግባብርን ጥዕናን ደቀንስትዮ ዓቢ ጸቕጢ ካብ ዝፈጥሩ ኣህለኽቲ ስርሓት ሓደ ማይ ምጥራትን ዕንጻይቲ ምእራይን እዩ። ሃማደኤ ነተን ሰዓታት ተጓዲዞን ማይ ዝወርዳ ጽጉማት ደቀንስትዮ ንምሕጋዝ፡ ኣድማን ጅርባን ናይ ምዕዳል ፕሮጀክት ብምብጋስ፡ ምስ ግብረ ሰናይ ትካላት ብምትሕብባር ክሰርሓሉ ጸኒሑ ኣሎ።

እቲ ማሕበር ብተወሳኺ ኣብ ዓድታት ጠሓንቲ እኽለ ተኣታትዮን ጸር መግባብር ደቀንስትዮ ከቃልላ ድርኪት ክገብር ጸኒሑ ኣሎ። ብሚኒስትሪ ጸዓትን ማዕድንን ዝተማህዘ ትኪ ኣልቦ መጎን (ኣድሓነት) ዕዮ ደቀንስትዮ ኣብ ምቕላልን ምብራሕ ኣግራብ ኣብ ምክልኻልን ዝጻወቶ ዓቢ ግደ ብምግንዛብ ከኣ፡ ምስ ሚኒስትሪ ሕርሻ ብምትሕብባር፡ ንደቀንስትዮ መጎን ኣድሓነት ክጥቀማ ብምግባር፡ ኣብ ምስፍሕፋሕ ትኪ ኣልቦ መጎን ዓቢ ድርኪት ገይሩ።

ሃገራዊ ስልማተይ

ኣብ ምምካት ወራር ወያነ፡ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ፡ ኣብ ጎድኒ ኣሕዋተን ደቂተባዕትዮ ኣብ ዓውደ ኩናት ብኣካል ብምስታፍ ኮነ፡ ስንቂ ብምድላው፡ ሰራዊት ኣብ ዝገብሩሎም ለይቲን መዓልቲን ኣብ ጽርግያታት ተጸብየን እኽለ-ማይ ብምቕባል፡ ኣብ ሆስፒታላት ውግኣት ብምእላይ፡ ሓያል ሞራላዊ ደገፍ ብምሃብ፡ ናይ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ጀግንነትን ደጊመን ኣመስኪረን እዮን። ሃገራዊ መኸተ ንምሕያል ካብ ዝወሰድኦ ዘሓብን ተበግሶ ሓደ ድማ፡ “ሃገራዊ ስልማተይ” ዝብል መደብ እዩ። ኣብ ርእሲቲ ካልእ ብዙሕ ኣበርክቶኣን “ሃገር እንተዘየላ ስልማት እንታይ ትርጉም ኣለዎ?” ብዝብል ኣብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ዝርከባ ደቀንስትዮ ኤርትራ ወርቀንን ስልማተንን ካብ ኣካላተን ቀንጢጦን ንምክልኻል ሃገር ኣወፍዮን እዮን። ብተወሳኺ፡ ብሰንኪ ወራር ዝተመዛበሉ፡ ህዝቢ፡ ብዙሕ ናይ ክዳውንቲ ኣቕሑት ዝን ሓገዝ ኣበርኪተን።

ጎታ ዓል ኤርትራ

አውራ ዓንዲ ማእከል ዘቆመ ኤርትራ
መን እንተተባባሰ ብሉን ዓይኒ ሰውራ
ንሳ ምተባህለ! እታ ሓየት ብቐንዳ።

ብፅግታ ምራና ሸጥ አበላ ኹቡዳ
ብቃልሳ ዘገነሰት ጥንዴራን ሃገራን
ምሕደ ዝሰንደወት ብድሆን ፈኸራን
ሓይላ ብተግባራ ዘርአየት አትራራ
ንሳ ምተባህለት ሰር ናይ ኤርትራ።

ጉንዲ እንተተባህለት'ከ?
ጉንዲ ረዘን ተኸሊ
ተሰኮሚ መዓት ጉንዲ ደው በሃሊ
ተሰኮሚ ጨንፈር ተሰኮሚ ቆጽሊ
ኮይና ምተረኽበት ተሰኮሚት ሸኽሚ
ተሰኮሚት ባህሪ ተሰኮሚት ሰልሚ
ኩሉ አብ ኩቡዳ ጼራ ተሰኮሚት ዓሚ
ተሰኮሚት ጽባሕ ተሰኮሚት ሉሚ!

ጉንዲ ብጉንዱ'ኳ ጉንዲ'ውሊዕ ምስ ትሩ
ሰጥ ዝበለ ጉንዲ ዘገሊ ምስ ብሩሩ
ተጸዋሪ ጉንዲ ምስ ምርኩሰ በትሩ
በትሪ ብበትሩ'ኳ ሰንጣቂ ንባሕሪ
ዕንደራ ዘልዝብ ዝሓደለ ነድሪ
በትሪ ብበትሩ'ኳ በትሪ ሓደል ሰውራ
ቆሽማድን ቀርዳድን ንመሬት ዘክብራ

ካብ ውሽጣ ዝወጸ ካብ'ታ ዓል ኤርትራ!

በሰላን ከርተታን እቲ ቀሰላን ምረታን
ኩሉ እንታይነታ ዝገቡት መንጨታ
ንባሕራን መሬታን!!

ቆ

ን

የ

ቶ

እሞ እንታይ ድኣሉ?
አብ ክንዲ ንዓኣ ዘልብሱን ዘገግሱን
ሰርሓ እናርአዩ ዘትሕቱን ዘንእሱን?
ኮሰም ዘይፍትሹ፤
ተግባራ ዘይርእዩ፤ መሰተኸርን ዘይሕሱን
ገድላ ገድሊ ጸዕሪ፤ ገድሊ ጥንሱን ሕርሱን።

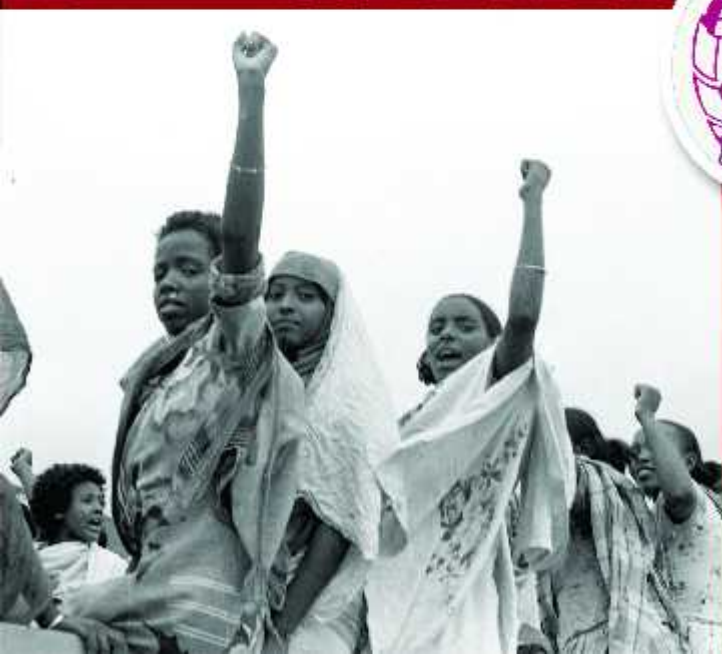
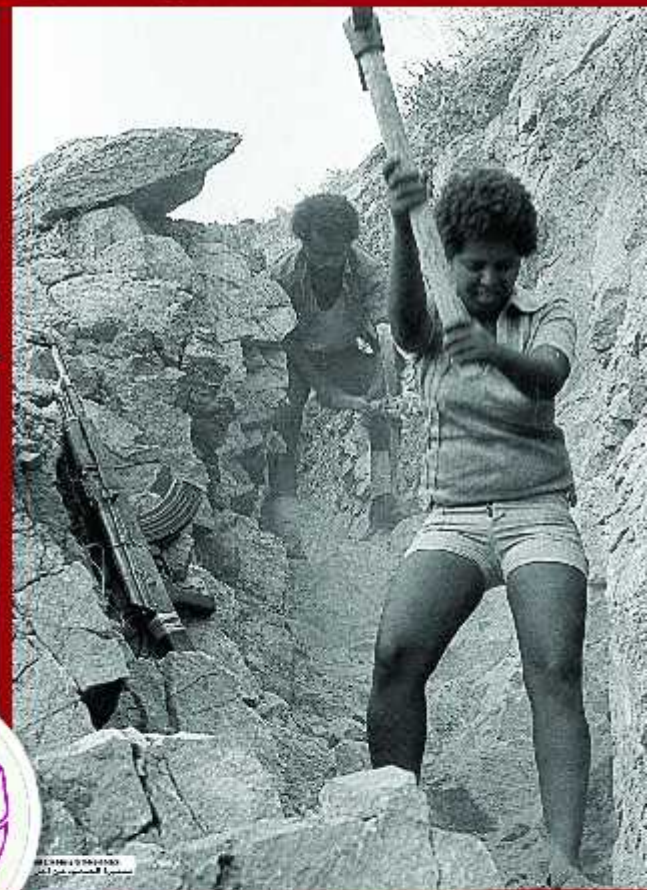
ጸዕራ ምስ ጸዓታ ተገለሉ ኣይውዳእን
ተዘንትዩ ኣይእመንን
ንእምባን ተኾርባን ምዃኑ ዘድገን!

መድሕን ብሆቱ መድሕን እቲ ዘድሕን
መዲድ ብመዲዱ መዲድ እቲ ዝዋሕን
ካብኣ እንድ'ዩ ዝወጸእ ብኣኣ ዝሕንሕን

ንሳ እኳ'ያ ጸብ
ወላዲተ ጠሰሚ፤ ኣጅባን ብራሕን
ንሳ ኣኳ'ያ ጸሓይ
ወላዲተ ብርሃን፤ ንኩኹብን ወርሕን!!

መላሰ ንጉሰ

40

4

